

Onsdagen den 17 januari

Kl. 09.00–15.08
16.00–16.03

§ 1 Partiledardebatt

Partiledardebatt

Anf. 1 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Om 235 dagar är det val här i Sverige. Det äger rum i ett läge när det går både bra och dåligt för vårt land. Vi ärvde ett stort budgetunderskott. Valfärden var underfinansierad. Ungdomsarbetslösheten var så pass hög att vi fick stöd från EU. Det är ovanligt, men det såg ut så.

Steg för steg har vi nu ändrat inriktning på politiken. Ineffektiva skatterabatter som inte skapar några jobb har avskaffats. En ohållbar migrationspolitik har lagts om. Och orättvisa skattesänkningar har ersatts med stora investeringar i fler lärare, fler poliser och mer personal i äldreomsorgen och vården.

I dag ser det ljusare ut i många avseenden. Över 200 000 fler människor går till jobbet jämfört med när vi tillträdde. Ungdomsarbetslösheten är den lägsta på 14 år. Och inte sedan 1981 har så få personer varit beroende av ersättningar från våra gemensamma försäkringssystem.

Det här ger oss utrymme för viktiga reformer. I de här dagarna får 1 ½ miljon pensionärer sänkt skatt, upp till 410 kronor mer i plånboken var-enda månad. Men för varje nytt jobbskatteavdrag som de borgerliga presenterar i den här riksdagen skulle klyftan växa ytterligare mellan pensionärer och löntagare. Jag tycker att det är oanständigt. Pensionärer ska inte straffbeskattas. De ska hedras.

(Applåder)

Det är dock uppenbart att det finns stora samhällsproblem. Vi har en våldsbrottslighet som vi inte på något sätt kan tolerera. Den ska vi pressa tillbaka.

Vi har som samhälle allmänt sett tagit för lätt på integrationsproblemen. Nyanlända måste in på arbetsmarknaden mycket snabbare. Det ska vi klara.

Vi har en välfärd som är världsunik. Men den levererar fortfarande inte alltid det den ska. Och det ska vi förbättra.

Det här ser jag som politikens viktigaste uppgifter de kommande åren. Det kommer att krävas fler insatser och mer resurser. Men inget av dessa problem löses med stora skattesänkningar.

Förra året skedde över 300 skjutningar, som ledde till över 40 döda människor. Det här året har inletts med nya skjutningar – i Malmö, i Helsingborg, i Uppsala och i Stockholm. Vi ser kriminella med en total

avsaknad av respekt för mänskligt liv. Det är en fruktansvärd utveckling som jag är fast besluten att vända.

Därför slår vi tillbaka hårt mot den grova organiserade brottsligheten. Straffen skärps på över 30 områden, och polisens resurser förstärks kraftigt. Men vi behöver göra ännu mer.

Därför attackerar vi nu de kriminellas ekonomiska resurser. De här gängen slåss om makt och om pengar. Men när polisen i exempelvis Göteborg och Södertälje tillsammans med kommunerna, Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten, Tullverket och andra myndigheter ger sig på hela strukturer ger det effekt.

I Sverige har de kriminella också hittat kanaler in i välfärden för att sko sig på skattepengar. I tjänstesektorn och byggsektorn, hart när överallt, finns de svarta jobben. Och med den svarta ekonomin kommer konflikter och utnyttjandet av människor.

Vi kommer att fortsätta bekämpa parallellsambäddena envist och uthålligt. Och när vi krossar de kriminellas finansiering kommer våldet på gatorna också att minska. Vi behöver samlas brett politiskt i den här kampen. I dag behövs såväl skärpningar av regler som ökad kontroll och bättre samordning mellan myndigheter för att strypa den ekonomiska brottsligheten. Vi ska se till att våra skattepengar går till det de är avsedda för och aldrig någonsin till kriminell verksamhet.

(Applåder)

Herr talman! En av de största utmaningarna är att minska klyftan i fråga om arbetslöshet mellan inrikes födda och utrikes födda. Det kräver att den ansvarsfulla migrationspolitiken ligger fast men också att vi ställer tydliga krav på att man ska utbilda sig, framför allt till bristyrken. Det kräver att vi prioriterar utbildning i svenska språket och att vi hjälps åt – arbetsgivare, fackliga organisationer, stat och kommuner – för att få fram jobb som inte kräver så mycket utbildning. Extratjänsterna i välfärden är *en* sådan väg. I dag är de över 11 000. Vi behöver betydligt fler.

Men vi ska inte göra det som de borgerliga föreslår, att lagstifta om lägre löner. Det kommer nämligen i förlängningen att trycka ned löner för stora grupper på svensk arbetsmarknad. Och det är inte den svenska modellen.

I Sverige konkurrerar vi med kompetens och inte med låga löner eller sämre arbetsvillkor. I Sverige är lönebildningen parternas jobb – inte politikernas. Det är två urgamla socialdemokratiska principer som vi aldrig kommer att vika ifrån. Den ena är att alla som kan jobba ska jobba. Den andra är att när man jobbar ska man kunna leva på sin lön.

Herr talman! Landets starka ekonomi gör det nu möjligt för oss att på allvar angripa de här stora samhällsproblemen. Riktningen på politiken är rätt. Den ska ligga fast. De resurser som nu skapas av att allt fler faktiskt jobbar ska inte gå till skattesänkningar för dem som tjänar allra mest, så att vanligt folk ska få nöja sig med nedskärningar i välfärden och sänkta löner.

Mitt budskap är ett helt annat. Resurserna ska gå till fler lärare och fler poliser. De ska gå till service och sjukvård runt om i hela landet. De ska användas för att öka tryggheten i Sverige, för alla och inte bara för några.

Där har ni skiljelinjen i höstens val. Det är tron på vad politiken kan åstadkomma men också ansvaret att göra det tillsammans. Den svenska modellen ska inte avvecklas. Den ska utvecklas.

(Applåder)

Prot. 2017/18:56

17 januari

Partiledardebatt

Anf. 2 ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Under förra året utfördes över 300 så kallade skjutningar i Sverige – ett helt nytt begrepp som vi har vant oss vid obehagligt snabbt. Det är en fördubbling på fem år och har lett till 42 döda och 135 skadade. Det handlar om kriminella med handgranater, som om det vore krig i vårt land.

Det nya året, 2018, inleddes också med att en förbipasserande man blev dödad av en handgranat i Vårby gård i Stockholm.

Gängkriminaliteten griper nu tag om förorter och städer. Den riktas ofta direkt mot statens kärnfunktioner. Polisbilar sprängs, och det begås attentat mot polisstationer och hemma hos poliser.

I DN i helgen kunde vi läsa om akutsjukvården i Malmö. Jag citerar: ”Sjuksköterskor som döljer sina namnbrickor, en avdelningschef som sover med ett basebollträ intill sängen, skottskadade som blödande bärs in på akuten. När gängkonflikterna trappas upp på gatan i Malmö märks det direkt på sjukhuset.”

Det här var inte manus till en dystopisk kriminalhistoria. Det här är Sverige 2018.

Vi behöver mycket tuffare lagstiftning. Den som hotar ordningen på svenska sjukhus ska straffas. Den som hotar vårdpersonal på svenska sjukhus ska straffas hårt. Läkare, sjuksköterskor och patienter ska inte behöva möta hotfulla invasioner på akuten. De hotfulla borde inte ens släppas in, utan de borde stoppas av polis eller skyddsvakter.

Men det behövs mer. Vi vill ha fördubblade straff för gängkriminella för att de ska låsas in längre, geografiskt avgränsade vistelseförbud som bryter upp nätverken, fler kameror där de kriminella finns, skärpta straff vid hot mot vittnen och fler brott ska leda till utvisning ur landet.

Det här är vår politik för en ny regering. Det vore klädsamt om den nuvarande regeringen började att ta problemen på riktigt stort allvar och inte främst skylla ifrån sig på den regering som lämnade Rosenbad för snart fyra år sedan.

Staten måste alltså ta tillbaka kontrollen. Det här är ingen förhandling. Dialogen kan börja när våldet har stoppats.

(Applåder)

Det här kräver också fler poliser och inte färre. I absoluta tal har vi lika många poliser nu som Sverige hade 2009, men polistätheten är den lägsta på tio år. Kurvan pekar åt fel håll. Minskningen har tilltagit under 2016 och 2017.

Polishögskolan har tomma platser. Polisycket är inte attraktivt nog. Lönerna är för låga, och arbetsförhållandena är för brutala. Det politiska stödet till dem som jobbar hårdast är ofta för svagt.

Det är inte politikens uppgift att vara alarmistisk eller att så rädsla i vårt land, men det är vår uppgift att tala klarspråk. Vi delar människors oro över utvecklingen. Vi kommer att göra allt vi kan för att förhindra och bekämpa den grova brottsligheten.

(Applåder)

I vår förra debatt i den här kammaren talade jag om migrationspolitiken, om hur vi i Sverige ska ta vår del av ansvaret för en trasig värld, men vi har också hela ansvaret för hur det sedan går här i Sverige. Mitt erbjudande om en långsiktig överenskommelse om migrationspolitiken med Socialdemokraterna kvarstår. Jag noterar att Tyskland, som vi ju delar så många erfarenheter med, nu tänker i precis samma banor. Genomtänkt migrationspolitik är en förutsättning för fungerande integration.

Vi borde kunna vara överens om migrationen, men det blir nog svårare med integrationen. Där är det inte helt lätt att förstå vad den här regeringen egentligen vill.

För oss moderater handlar integration om tre saker: om jobb, om språk och om att ställa krav.

För det första gäller det jobben. Alliansens förslag till inträdesjobb handlar alltså om det första jobbets avgörande betydelse. Politiken kan inte bara passivt vänta på parterna. Politiken måste ta itu med de stora frågorna. Vi sänker skatten på låga inkomster och gör det mer lönsamt att jobba. Vi genomför den största bidragsreformen i vår tid, så att det aldrig ska löna sig bättre att leva på bidrag än att arbeta.

Det RUT-avdrag som regeringen skar ned på vill vi tvärtom tredubbla. RUT har skapat en bransch med 30 000 riktiga jobb. De flesta har gått till tidigare arbetslösa – de flesta utrikesfödda.

För det andra gäller det språket. Jag har flera gånger lyft fram frågan om det svenska språkets betydelse för integrationen. En del har bara valt att missförstå och förirrat sig in i resonemang om våra nationella minoritetsspråk. Men det jag talade om var naturligtvis det som invandrare i alla länder och i alla tider har vetat, att det gäller att klara språket om man vill ta sig in i det nya landet. I Sverige talar man svenska. Man kan gärna tala fler språk, men också svenska.

Från uppehållstillstånd till medborgarskap måste både kraven och drivkrafterna vara tydliga. Svenska språket är inte tillräckligt för att integreras framgångsrikt in i vårt samhälle, men det är absolut nödvändigt.

För det tredje ska svensk integrationspolitik ställa krav och ge tydliga signaler om vilka förväntningar som vi ställer på människor som kommer till vårt land. Saknar man grundskoleutbildning måste man utbilda sig. Alla behöver tillgodogöra sig rejäl samhällsorienterande information, inte bara närvara. Man måste aktivt göra sig anställningsbar. Gör man inte det kan man inte heller förvänta sig att Sverige betalar ut bidrag.

Jag vet uppriktigt inte om vår politik kommer att räcka. Vi måste vara öppna för att göra väsentligt mycket mer. Jag vet däremot att det här är problem som inte kommer att lösa sig av sig själva. Just det har Sverige prövat alldeles för länge. Det handlar om jobben, språket och kraven, för jag vill att fler ska lyckas i vårt land.

(Applåder)

Anf. 3 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Herr talman! Jag hoppas att alla har haft det trevligt under helgerna kring jul och nyår. Det har jag. Jag har haft det jättetrevligt. Men jag har också – särskilt veckorna efter nyår – tampats med en stark tilltagande känsla av olust, en känsla som har växt för varje dag när jag har läst tidningarna eller sett på tv-nyheterna.

Människor skjuts ihjäl på pizzerior. Människor dör av en handgranat som de hittat på gatan. Det har skett sprängdåd mot poliser, sprängdåd mot polisstationer, sprängdåd mot polisbilar. Antalet särskilt utsatta områden växer. Samtidigt minskar polistätheten. Antalet uppklarade våldsbrott minskar. Förtroendet för polisen sjunker. Människors oro för brott ökar.

Herr talman! Jag känner inte igen Sverige längre. Det här är inte och kan inte vara Sverige. Men så inser jag att det är Sverige. Det är det nya Sverige. Det är det nya, fantastiska, spännande, dynamiska, multikulturella lyckoriket som så många i den här församlingen, både nu och tidigare, har kämpat för att skapa under så många år. Här är vi nu. Det har ni gjort bra.

Jag står inte ut med att höra statsminister Stefan Löfven gång på gång upprepa sin standardfras: Det är oacceptabelt, det ska vara ordning och reda. Det är bara ett tomt och innehållslöst mantra.

Jag vill inte höra en enda moderat till i den här kammaren skylla ifrån sig och beklaga sig över våldsutvecklingen, allra minst Ulf Kristersson som satt i Fredrik Reinfeldts regering och som därför i allra högsta grad bär ansvar för hur det ser ut i vårt land i dag.

Brottsligheten, i synnerhet den organiserade brottsligheten, flyttar fram sina positioner. I detta nu, när vi står här och talar om hur många fler poliser som behövs om fem tio år, flyttar den organiserade brottsligheten fram sina positioner ytterligare. Den grova organiserade brottsligheten åter sig in i samhället, dominerar hela stadsdelar, skapar otrygghet, begränsar vanliga hederliga medborgares vardag.

Herr talman! Om bara åtta månader är det val. Sverigedemokraterna förklarar härmed krig mot den grova organiserade brottsligheten.

(Applåder)

Vi är beredda att med kraft och på riktigt agera med alla medel och resurser som står till buds. Självklart måste de polisiära resurserna och befogenheterna dimensioneras utifrån hur verkligheten ser ut. Det har vi förstått och hävdat länge, till skillnad från övriga partier i den här församlingen.

De polisiära resurserna ska stärkas. Poliserna ska bli fler. Befogenheterna ska utökas. Hemliga tvångsmedel ska kunna användas mer effektivt vid organiserad brottslighet. Det ska vara möjligt att införa tillfälliga utgångsförbud nattetid. Jourdomstolar ska införas. Uppvisande av kriminellt mönster eller deltagande i en kriminell organisation ska kunna räcka för åtal och fällande dom. Absolut nolltolerans vid övergrepp i rättssak ska råda. Möjlighet till strafflindring för kronvittnen ska införas. Rätten att vittna anonymt ska utredas. Vittnes- och brottsofferskyddet ska stärkas.

Men allt detta kommer att ta tid. Det torde vid det här laget vara ganska uppenbart för alla att polisen, så som den ser ut och fungerar i dag, inte klarar av att upprätthålla allmän ordning och lagföra dem som står bakom den grova brottsligheten. Det beror inte på den enskilda polisen, utan det beror på bristande politisk vilja och en inkompetent polisedning.

Det är viktigt att vi förstår behovet av att titta på hur Danmark nu gör. Där låter man polisen ta stöd av militära resurser för att upprätthålla lag och ordning, bekämpa gängkriminalitet och skapa trygghet. Det handlar om att maximalt utnyttja samhällets resurser, som står till buds, att med kraft trycka tillbaka den grova gängbrottsligheten och att återupprätta allmän ordning i Sverige.

(Applåder)

Anf. 4 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Världen har aldrig haft så stora möjligheter och heller aldrig så stora hot som just nu. Vi står vid ett tydligt vägskäl i historien. Ska den positiva utveckling, som Hans Rosling var så bra på att beskriva, med minskad fattigdom, ökad jämställdhet och bättre hälsa få fortsätta? Eller ger vi upp om den redan nu och stänger gränser, bygger murar och skådar inåt och låtsas inte om de globala hot som vi måste tag i nu om alla ska ha chansen till en bättre framtid?

Ja, man måste ha öppna ögon och se problemen i vårt samhälle. Om det är jag enig med alla andra här i kammaren. Och jag ser problemen i Sverige: gängkriminaliteten, hedersvåld, landsbygdens utmaningar och segregationen i förorterna. Allt detta måste vi se för att kunna arbeta emot.

Men vi måste också tala om lösningarna, för vi kan klara det här. Vi kan skapa en hållbar värld. Och om inte vi här i kammaren tror att det går, vem ska då tro på det? Om inte vi kan beskriva en framtid att längta till blir det i stället rädslan för framtiden som styr samhällsutvecklingen.

Just nu oroas jag över att vi i den svenska debatten piskar upp så mycket rädsla att det blir den som styr och inte visionen om vilken framtid vi vill ha. Jag är också oroad över att vi är så fixerade vid de lokala molnen att vi inte ser den globala storm som tornar upp sig vid horisonten och som vi måste agera emot nu om livet på den här planeten inte ska hotas på allvar. Klimatförändringarna är redan här. Insekter och rovdjur försvinner i alarmerande takt. Plasten i haven anhopas. Om 30 år kan vi ha mer plast än fisk i våra hav.

Samtidigt har vi ett EU som vacklar. Globala maktkartor ritas om. Religiös extremism, nationalism och populism är på frammarsch. Kärnvapenhotet är en realitet igen.

De globala hoten kan verka avlägsna, men sanningen är att de kommer att påverka oss alla. De är precis lika verkliga som de ökande våldsbrotten.

Vi vet att det i dag finns starka krafter som vill att kvinnors rättigheter, klimat och rättvisa ska bort från den globala dagordningen. Dessa krafter vill gärna utmåla Sverige som kriminalitetens och våldtäkternas hemvist på jorden, för de ogillar allt vad vi står för: öppenhet, demokrati, humanism, feminism och klimatledarskap.

Sverige ska plockas ned; det finns en tydlig sådan agenda. Det Sverige som har världens mest progressiva klimatpolitik och som står upp för aborträtten och mänskliga rättigheter ska svartmålas. Vi är ett hot mot mörkerkrafterna. Det är enkelt att se.

Jag vill därför rikta en uppmaning till alla anständiga partier: Lyft blicken! Gå inte i de destabiliserande krafternas fälla! Det kan vara lockande att måla upp en bild av ett Sverige i kaos, men priset är att man skapar rädsla, hopplöshet och hat. Sanningen är ju att vi är ett land som ger resten av den demokratiska världen hopp.

Sverige har en urstark ekonomi, rekordhög sysselsättningsgrad och topplacering på de flesta av de internationella index som mäter klimatarbete, jämställdhet, hälsa, lycka och innovationskraft. Det är viktigt att komma ihåg, och det är oansvarigt att aldrig berätta om detta. Om man inte vet vad man har kan man heller inte vara rädd om det man har.

Herr talman! Vi har problem i Sverige, men den största faran jag ser i dag är ett Sverige där fler och fler tappar hoppet om en bättre värld.

Den största faran jag ser är ett Sverige där inkomstklyftorna ökar, som de gör med Alliansens politik, där människor hamnar efter och utanför, för då växer missnöjet som är den mylla ur vilken de populistiska rörelserna hämtar sin näring.

Den största faran är ett Sverige där sjukskrivningstalen på grund av depression och utbrändhet fortsätter att skena och där vi aldrig talar om hur vi kan få en bättre värld och hur vi kan må bättre.

Den största faran är ett Sverige där vi aldrig lyfter blicken och ser möjligheterna hur vi tillsammans med mångfaldens och den gröna omställningens kraft kan bygga en framtid som vi alla kan längta till.

(Applåder)

Anf. 5 ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Vi går nu in i valåret, och valdagen är mindre än åtta månader bort. Mycket står på spel den där dagen i september, för i Stefan Löfvens Sverige misslyckas integrationen. Småföretagen straffbeskattas. Rättsstaten kan inte upprätthållas i hela landet. Klimatutsläppen ökar. Vårdköerna växer. I valet i september finns chansen att använda sin röst för förändring, för att byta ut Socialdemokraterna och forma ett nytt ledarskap för Sverige.

Sverige riskerar att klyvas, och en ny bidragsberoende underklass av människor som har lång väg till första jobbet växer fram. Enligt Arbetsförmedlingen är arbetslösheten bland inrikes födda 4 procent och bland utrikes födda 22 procent. Det är en skrämmande skillnad. Att så lite har gjorts för att minska denna klyvning är ett ansvar som vilar tungt på regeringens axlar.

Vi är många som oroas över klyvningens konsekvenser, över slitningarna och spänningarna och över otryggheten och människors utsatthet. Tryggheten brister i många av förortererna. Tunga vapen är i omlopp. Människor skjuts ned med automatvapen eller dör av handgranater som lämnats på öppen gata.

Människor måste kunna få ha sina saker i fred, oavsett om det är i sin villa, bil eller affärslokal. Varje gång en småföretagare drabbas av brott och stänger igen sin butik är det en skandal.

Trygghet handlar också om kvinnors utsatthet och integritet och om det helt absurda i att kvinnor i årtal har fått acceptera att bli tafsade på och kränkta av vissa män.

Herr talman! I höstas briserade metoo med full kraft. Det är viktigt att det inte blir en fluga eller ett tomtebloss, något som hände hösten 2017 och som vi nu kan lägga bakom oss. Frågan är så mycket större och viktigare än så. Vi är faktiskt bara i början av denna jämställdhetsrevolution, och mycket jobb återstår ännu att göra.

Det måste nämligen råda nolltolerans mot sexuella övergrepp, trakasserier och kränkningar. Gemensamt behöver vi fortsätta att jobba med värderingar och attityder mot kvinnor. Vi behöver skärpa straffen för våldtäkt, se till att kvinnojourerna får långsiktiga villkor och förbättra sex- och samlevnadsundervisningen i skolan. Det är upp till oss att visa att vi står på de utsattas sida, för alla har rätt att känna sig trygga.

Herr talman! Miljöfrågan är en av vår tids ödesfrågor. Utsläppen i Sverige ökar, och varningsklockor ringer när vädret blir alltmer extremt. Jag

blundar inte för utmaningarna, men jag tänker heller inte stanna vid problembeskrivningen. Jag är inte engagerad i politiken för att stå vid sidan om, klaga och se på, utan jag vill se resultat och åstadkomma förändring.

Jag vet vad en fungerande integration handlar om. Jag har sett den hela mitt liv hemma i Värnamo. Men jag har inte mött den i form av statistik och siffror, utan i form av barndomsvänner, klasskompisar och grannar i Gnosjöregionen. Jag har inte sett den i tabeller eller diagram, utan på fotbollsplanen, i mataffären eller på verkstadsgolvet.

Jag har sett vad företagsamheten och handlingskraften kan göra när man gör något gemensamt och när man tar sig an en uppgift. När människor får ett jobb fungerar också integrationen.

Många fler kan få sitt första jobb om vi vågar tänka nytt, om vi satsar på småföretagen och om vi ser till att öppna dörren till arbetsmarknaden för fler genom inträdesjobb.

Tryggheten måste också komma till förorterna och landsbygden. Vi behöver se till att vi har fler poliser och fler åklagare, så att fler kriminella kan dömas. Dessutom behöver vi skjuta till mer medel för att kunna säkra teknisk bevisning men också för att stärka vittnesskyddet.

När det gäller klimatutsläppen behöver vi göra mer. Det behövs en kraftfull grön bilbonus. Det fossila flygbränslet behöver bytas ut mot biobränsle. Det behöver bli dyrare att skita ned och billigare att göra rätt.

Men hur många goda tankar vi politiker än tänker och hur stort vårt miljöengagemang än är så är det företagen och entreprenörerna som kommer att bidra med svaren. Därför är det viktigt att ge dem rätt förutsättningar att kunna utveckla nästa stora miljöinnovation. Vad de inte behöver är mer av röda skattehöjningar och ineffektiv politik.

Herr talman! Valet i höst kommer att handla om värderingar. Den kamp som utspelas i hela västvärlden mellan främlingsfientliga populister och liberala krafter kommer att stå även här hos oss. Det står mellan å ena sidan medmänsklighet, rörlighet och mångfald och å andra sidan slutenhet, misstro och kollektiv skuldbeläggning. När Sverige glider isär, när klimatutsläppen ökar och när den misslyckade integrationen klyver Sverige krävs det politiska ledare som tar ansvar. Då krävs det ett nytt ledarskap för Sverige.

(Applåder)

Anf. 6 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Kollegor och åhörare! Hösten 2017 svepte en förändringens vind genom Sverige och genom stora delar av världen. Kvinnor sa ifrån: Nu är det nog! Vi tar inte det här längre. Nu berättar vi om vad som har hänt. Nu kräver vi förändring!

Hur smärtsamt det än kan vara att höra berättelserna är det nödvändigt att göra det, för i det ligger nyckeln till något bättre i framtiden. Nu krävs det att politiken svarar på berättelserna i metoo. Nu krävs en bättre sexualbrottslagstiftning med regler om samtycke och oaktsamhet. Vi har fått igenom ett högre stöd till kvinnojourerna. Det var en rejäl förstärkning, men det krävs mer nu. Vi har fått igenom utbildningsinsatser i rättsväsendet. Det är bra, men det kommer att krävas ännu mer.

Men det här hänger också samman med makt och maktförhållanden, med ekonomisk makt och makt på arbetsmarknaden. Det är ingen tillfällighet att kränkningarna ofta är fler där de otrygga jobben är många. Det

handlar om maktlöshet och utsatthet. Det handlar också om ekonomiskt beroende.

Herr talman! Jag var på ett möte i Småland för någon månad sedan. Jag pratade med en kvinna så där som man gör före ett möte. Vi pratade om hur det var och skojade lite med varandra. Plötsligt blev hon väldigt allvarlig och sa: Jag bor här ute i en stuga i skogen. Jag har en usel pension. Jag skulle vilja flytta, för min gubbe är inte snäll. Men jag har inte råd att flytta, sa hon. Pensionen, lönen, tryggheten och det ekonomiska oberoendet är också frihet när vi pratar om jämställdhet.

Vi står inför stora och avgörande utmaningar. När jag ser mig om i Sverige och när jag blickar ut över världen ser jag två saker som bekymrar mig mer än något annat.

Det ena hotet är den bisarra ojämlikheten. Några få män äger lika mycket som halva mänskligheten. Några drar ifrån och har mycket makt och mycket pengar. Andra har lite av både makt och pengar. Det hotar den grundläggande sammanhållningen i våra samhällen. Att öka jämlikheten måste vara ett mål för politiken.

(Applåder)

Det andra hotet är självklart de galopperande klimatförändringarna. Vi har lite tid men mycket som måste göras snabbt och handlingskraftigt för att få ned utsläppen. Jag önskar att Sverige vore ett land som verkligen kunde gå före.

Vi har lösningar. Det är politikens uppgift att ge hopp och lösningar och inte bara måla med den stora breda svarta penseln när man beskriver verkligheten. Det går att omfördela ekonomiskt. Vi kan ha ett skattesystem som är gynnsamt inte främst för miljardärer utan för dem som arbetar hårt och har låga löner. Ett sådant vill vi se. Vi kan ha en bostadspolitik som satsar på att bygga bort bostadsbristen för dem som inte hittar en lägenhet i stället för att ösa pengarna på ränteavdrag och ROT-renoveringar.

Var sker skjutningarna? Var finns den tunga kriminaliteten? Var kan de kriminella gängerna rekrytera enklast? Det är inte svårt att se. Det är där inkomsterna är lägst, där trångboddheten är störst och där framtidstron är minst. Det handlar om hur man växer upp. Det handlar om villkor. Det handlar om skolan. Det handlar om ojämlikhet. Det handlar om samhälls-service. Om man inte ser det kommer det inte att räcka med fler poliser och hårdare tag. Man måste göra mer än så.

(Applåder)

Även när det gäller klimatet finns lösningarna. Mycket har gjorts bra. Vi har gjort mycket tillsammans med regeringen och har betydligt större ambitioner än vad oppositionen till höger har. Men det räcker inte. Utsläppen går inte ned som de måste göra. Vi måste ta större tag. Det är inte bara dags att tala om olika stödsystem för bilar. Det är dags att sätta ett slutdatum efter vilket inga nya fossildrivna bilar längre ska få säljas i Sverige. Det är dags att verkligen styra om AP-fonderna. Våra pensionspengar pumpas ju in i några av de värsta oljejättarna i stället för till det förnybara. Det är dags att göra som britten och ha en grön investeringsbank som hjälper basindustrin att ställa om. Det krävs större tag i klimatpolitiken.

Det här kan man göra. Man kan lösa stora samhällsutmaningar. Det är så tydligt när jag lyssnar på de här inledningarna att när högern ser som sin strategi att spela på människors oro och rädsla är det vänstern som står

för handlingskraften och hoppet. Det är vägen till en bättre framtid, herr talman.

(Applåder)

Anf. 7 JAN BJÖRKLUND (L):

Herr talman! Att finnas med i världens tio-i-topp om tio år ska vara målet för den svenska skolpolitiken. Ambitionerna ska vara höga när det handlar om våra barn och deras framtid. Runt om i världen lyfts varje dag barn ur fattigdom tack vare utbildning. Möjligheten att ta sig dit man vill oavsett varifrån man kommer börjar i kunskapsskolan. Klassresan börjar i klassrummet.

Jag vill att skolan ska vara en plats där drömmar skapas, men framför allt där kunskap gör det möjligt för barn att förverkliga sina drömmar. PISA 2015 var ett trendbrott för Sverige; resultaten började peka uppåt efter 2011 års stora reformer på skolområdet. Kunskapsresultaten förbättrades. Men nu finns det anledning att återigen vara orolig, för nu sjunker resultaten på nytt. I våras fick 17 ½ procent av eleverna i nian så låga betyg att de inte blev behöriga till gymnasiet. Det är den högsta siffra som någonsin har uppmätts i vårt land. Antalet sökande till den viktiga lärarutbildningen sjunker på nytt efter att ha stigit ett antal år i rad under alliansregeringen.

En lärare skrev häromdagen: ”Jag fick säga till 13 gånger om mobiltelefoner på lektionen idag. 13 gånger blev alltså genomgång/arbete/diskussion avbruten. 13 gånger tappade elever fokus från det som lektionen handlade om.” Majoriteten av lärarna tycker nu att mobiler är kraftigt störande i undervisningen. Men det är bara *ett* inslag i störningarna av arbetsron i våra skolor. Och det är de svagaste eleverna som hela tiden förlorar på att det är stökigt i klassrummen.

Vi måste återupprätta ordning och arbetsro i skolan. Vi måste återupprätta läraryrkets status och attraktionskraft. För ett land som vill satsa på framtiden och vill att nästa generation ska få det ännu bättre än vi själva har det är skolan den viktigaste samhällsinstitutionen.

Herr talman! I går presenterade Brottsförebyggande rådet en mycket oroväckande rapport. Man kan naturligtvis välja att blunda för den, men det bör vi inte göra. Förtroendet för rättsväsendet sjunker kraftigt. Människors, allra mest kvinnors, oro för att vara ute på gator och torg har ökat kraftigt. Flickor i förorten trakasseras av muslimska moralpolisier. Kvinnor vågar inte gå ut på kvällarna. Antalet polisier i Sverige sjunker nu, när det borde öka. Antalet polisier ökade kraftigt under alliansregeringen, men nu sjunker det på nytt.

Rättsstaten är en liberal skapelse. De som förlorar allra mest på om rättsstaten inte fungerar är de individer i samhället som är svagast.

Om man inte har en fungerande rättsstat är det den som kan kasta den största stenen som bestämmer på torget, den som har det skarpaste skjutvapnet eller den som har pengar att köpa sig sin egen säkerhet som vinner när rättsstaten inte fungerar. Rättsstaten är den svagastes bästa vän.

För att Sverige ska hålla ihop måste vi föra en integrationspolitik som fungerar mycket bättre. Här har vi alla anledning att vara självkritiska. Vi behöver skapa enklare jobb med lägre ingångslöner för lågutbildade invandrare. Det är bättre att ha ett jobb att gå till även om lönen är låg än att man befinner sig i ett socialt utanförskap i årtal.

Vi behöver bekämpa extremism. På en punkt har jag definitivt tänkt om. Vi behöver sätta stopp för fler religiösa friskolor i våra förorter.

Herr talman! Liberala värderingar är hotade i vår tid. Högerextremister, vänsterextremister, islamister, terrorister, IS – listan kan göras lång på dem som hotar vår västerländska liberala samhällsmodell. I längden är det en stark kunskapsskola med höga bildningsideal som är den viktigaste motkraften mot extremism och intolerans.

En fungerande integration minskar det sociala utanförskapet. Ett starkare svenskt försvar och medlemskap i västvärldens försvarsorganisation skyddar vår liberala och västerländska samhällsmodell. Under de kommande åren krävs stora reformer för ökad integration, bättre skola, ökad trygghet och stärkt säkerhet. Till er som längtar vill jag säga: Håll ut, det är bara åtta månader kvar!

(Applåder)

Anf. 8 ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Mandatperioden går mot sitt slut. Vi har skäl att fråga: Är vi i en bättre position än för fyra år sedan? Vilka avvägningar har de rödgröna gjort? Vad har Stefan Löfven prioriterat?

Om vi tittar bakåt med de frågorna för ögonen ser vi: Nej, vi är inte i en bättre position. Det är fördubblade vårdköer, kraftiga neddragningar i LSS, äldre som inte får boendeplatser, en spiral av dödsskjutningar och en skönmålad ekonomi.

Vi ser ett mönster av bristande ledarskap. De rödgröna har inte någon idé för hur vi ska bygga Sverige starkare. Stefan Löfven har inte varit en ledare utan en internmedlare fullt upptagen med att hantera de konflikter som finns i den egna organisationen och i den egna regeringen.

Exemplen är många. Stefan Löfven bildade regering utan en integrationsminister. För att blicka sin vänsterflygel sa han att det var föråldrat och ett problematiskt begrepp, som att det var föråldrat att berätta vilka värderingar som gäller här och problematiskt att hjälpa människor att få jobb och lära sig språket.

Sedan avskaffade Stefan Löfven kömiljarden som kapat vårdköerna. Han tog därmed bort kraven på sina S-märkta landstingsråd. När kraven försvann fördubblades vårdköerna.

Stefan Löfven tillsatte en socialdemokratisk byråkrat som rikspolischef. Skandal efter skandal skapar en förtroendekris. Poliser lämnar yrket, men rikspolischefen får sitta kvar.

Statsministern kan inte ena sitt parti kring *en* utrikespolitik. Han har en utrikesminister som skadar våra säkerhetspolitiska relationer och en försvarsminister som får försöka bygga upp dem igen i tystnad efteråt. Det är dubbelkommando i säkerhetspolitiken.

Herr talman! Gång på gång sätter Stefan Löfven stämningen på Sveavägen 68 före Sveriges bästa. Men statsministern gör vad han kan för att vi inte ska granska hans ledarskap. I stället säger han: Titta på ekonomin, vad bra det går! Han slår sig för bröstet: Det är min förtjänst! Stefan Löfven är som tuppen som tror att solen går upp för att han galer och inte inser att han galer för att solen går upp!

(Applåder)

Hela världen är i högkonjunktur. Ekonomin går bra. Men faktum är att Sverige halkar efter på område efter område. Tillväxten per capita sjunker. Sverige tappar i konkurrenskraft i innovationsrankningen, i patentrankningen och i EU:s arbetslöshetsliga. De rödgröna gör Sverige svagare.

När statsministern säger att det går bra för Sverige tänker jag på de 84 000 personer som fastnat i vårdköerna, på de 20 000 vårdboendeplatser som kommer att fattas 2030, på fördubblingen av sexualbrotten och på dödsskjutningarna.

Jag tänker, herr talman, på att varje dag får två personer med funktionsnedsättning sin personliga assistans indragen. Följ med mig, Stefan Löfven, till Mullsjö och träffa autistiska Niclas vars LSS-stöd ni har dragit in. Berätta för honom och hans familj att det går bra för Sverige.

Den här regeringen står för ett välfärdssvek. Sverige förtjänar bättre. Sverige förtjänar en alliansregering. Sverige förtjänar ett välfärdslöfte. Det är vad vi kristdemokrater står för.

Vi vill och ska kapa vårdköerna, bygga bort äldreboendebristen, vända poliskrisen, införa en flexibel föräldraförsäkring och låta Sveriges bästa stå i fokus. En röst på Kristdemokraterna är en röst för förändring, och utan oss blir det inte någon förändring.

(Applåder)

Anf. 9 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Jag har pekat ut tre allvarliga samhällsproblem som vi måste ta itu med. Den grova brottsligheten ska pressas tillbaka. Nyanlända ska mycket snabbare kunna börja jobba och bli självförsörjande. Välfärden ska byggas upp för alla och i hela landet.

Frågan är nu: Hur löser vi bäst och bemöter de problemen? För mig är svaret självklart. Vi ska inte avveckla den svenska modellen genom att lagstifta om lägre löner. Vi ska inte försämra arbetsvillkor. Vi ska inte skära ned i välfärden. Då ökar klyftorna. Då växer otryggheten. Då försvagas sammanhållningen i vårt land.

Ingen av de utmaningar som Sverige står inför löses med stora skattesänkningar. Kommande år ska det ekonomiska utrymmet användas till att öka tryggheten för alla i vårt land. Vi ska säkra välfärden och knäcka den organiserade brottsligheten. Jag kommer att göra det som krävs för att Sverige ska vara tryggt. Det går långt före ett nytt jobbskatteavdrag.

Vi ska investera i fler lärare, fler poliser och mer personal i vård och omsorg. Vi ska satsa på yrkesutbildningar och det svenska språket så att nyanlända snabbare kan börja jobba. Vi ska se till att de ekonomiska framgångarna ska komma alla till del och inte bara några. Det gör vi med sänkt pensionärsskatt, höjt barnbidrag och en lägre avgift till fackföreningsrörelsen.

Sverige ska vara tryggt också i en ny tid. Mitt budskap till människorna i Sverige när vi går till val är följande: Om vi håller ihop är det möjligt. Vi ska framåt tillsammans.

(Applåder)

Anf. 10 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Stefan Löfvens sentenser låter ofta så här: Alla som kan jobba ska jobba. Alla ska kunna leva på sin lön. Det är rätt lätt att hålla med om precis detta. Problemet är bara att man inte gör någonting åt dem.

De blir ganska meningslösa om de inte åtföljs av reformer som innebär precis det.

I dag tar det åtta år innan ens hälften av dem som är nyanlända i vårt land har någon slags försörjning. Arbetslösheten bland svenska medborgare är knappt mätbar, bland EU-medborgare 7 procent, för dem som kommer från Asien 22 procent och för dem som kommer från Afrika 27 procent.

Man måste lägga fram konkreta förslag om man vill lösa problem. Vi vet att det är otroligt svårt att göra detta. Men om man inte ens försöker kan man inte lösa problemen. Politik handlar om att se problemen utan skygglappar och därefter lägga fram reformer som löser problemen. Den här regeringen gör varken det ena eller det andra.

Anf. 11 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Först vill jag säga att vi har ett väldigt tydligt resultat – arbetslösheten sjunker jämfört med under er tid. Ni lämnade efter er en högre arbetslöshet än när ni tillträdde. Nu sjunker arbetslösheten. Sysselsättningen ökar också i alla grupper. Men det är sant att arbetslösheten är högre bland de nyanlända och de som är födda i andra länder, och det måste vi naturligtvis angripa.

Det är inte sant längre att det tar åtta år. Vi har hjälpts åt, Ulf Kristersson, för att korta den tiden för nyanlända. Åtta år gällde för dem som kom hit 2008 och 2009. Men bland annat er reform om att flytta över ansvaret för nyanlända från kommunen till Arbetsförmedlingen hjälpte till att korta den tiden. Det stödde vi. Förutom det ger vi nu inte bara de nyanlända en rättighet, utan nu ställer vi också krav: Nu ska ni dessutom se till att utbilda er till bristyrken.

Så ska vi fortsätta. Låt oss samarbeta om detta.
(Applåder)

Anf. 12 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Det här är den andra favoritsysselsättningen som statsministern har, nämligen att alltid skriva om historien efteråt – ungefär som att det inte hade någon betydelse att vi hade den största lågkonjunkturen sedan 30-talet för ett antal år sedan och att vi lever i en osannolik högkonjunktur just nu. Problemet är bara att det är nu oron för brott ökar. Det är nu poliser väljer att lämna sitt yrke. Det är nu de problem som vi måste lösa finns framför näsan och ögonen på oss.

Då räcker det inte att peka bakåt. Då räcker det inte att säga: Ni vill sänka skatten! och sedan konstatera att man själv knappt vågar röra de jobbskatteavdrag som vi införde för att det ska bli mer lönsamt för vanligt folk att gå till jobbet.

Jag tycker inte att det duger. Man måste peka på de problem som finns här och nu, se dem på fullt allvar och lägga fram konkreta reformer som skulle kunna lösa problemet. Det tycker jag att statsministern undviker.
(Applåder)

Anf. 13 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Nej, vi ska inte skriva om historien, men vi måste kunna titta på fakta. Vi hade en väldigt allvarlig finanskris i Sverige 2008 och 2009, men vi hade inte det 2012, 2013 och 2014. Då styrde ni. Det var då

ni såg till att budgetunderskottet växte. Du är medskyldig till det, Ulf Kristersson.

Låg konjunktur, hög konjunktur – ibland låter det på högerledaren som om det bara är det som avgör. Varför anstränger ni er i politiken? Ni bara hoppas att ni kommer på rätt konjunktur.

Här är det politik som avgör. Vi ska tillsammans se till att vårt land utvecklas med sammanhållning, och då går det inte att som borgerligheten föreslå skattesänkningar på 100 miljarder kronor, för då ökar otryggheten och då försämras välfärden.

Vad gäller polisen gör vi satsningar. Vi utbildar betydligt fler poliser nu än vad som någonsin skedde under den borgerliga regeringen. Jag blir orolig när jag hör moderatledaren uttrycka att den grova kriminaliteten och våldtäktsproblematiken är här för att stanna. Så angriper vi inte våldet.
(Applåder)

Anf. 14 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Redan 2012, det vill säga några år före valet, intervjuades Stefan Löfven i *Agenda* i SVT, och då sa Stefan Löfven så här: Höjd pensionsålder är inte det första vi ska titta på. Det viktiga är att se till att människor orkar jobba. Ett vårdbiträde, en byggnadsarbetare kommer inte upp ens till 65 års ålder innan de måste sluta jobba.

Så här lät det sedan under hela valrörelsen. Det handlar inte om att vi ska höja pensionsåldern, utan vi ska jobba med att lösa arbetsmiljöproblem och liknande. Nu går Stefan Löfvens regering sannolikt fram med skarpa förslag om höjd pensionsålder. Då är min fråga till Stefan Löfven: Menar Stefan Löfven att arbetsmiljön inte längre är ett problem? Eller menar han att det inte längre är ett viktigt problem? Eller har Stefan Löfven gett upp?

Anf. 15 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Pensionssystemet är oerhört viktigt att utveckla så att vi vet att pensionärerna får en bra trygghet på sin ålderdom. Vi har sett stora problem i det nuvarande pensionssystemet, och det är tack vare en glädjande nyhet: Vi blir äldre och äldre. Det är bra, men då måste pengarna räcka till. Alla de som nu sätter sig på sidan och säger att det här inte är något problem får då förklara för framtidens pensionärer hur mycket sämre pensionerna blir om man inte gör något åt pensionssystemet. Det är din uppgift nu, Jimmie Åkesson. Hur mycket sämre ska pensionerna bli?

Jag tänker se till att pensionerna blir bättre. Jag tänker också ta hänsyn till att det finns människor som har hårda yrken. Jag har själv stått där ute på verkstan i ett antal år, och jag har många kamrater som har jobbat hela sitt liv på verkstan. Jag vet hur tufft det är. Därför lägger vi också in en faktor som tar hänsyn till att några människor faktiskt har tuffa jobb och inte kommer att orka hela vägen fram. Då ska de också ha bra villkor.
(Applåder)

Anf. 16 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Mina frågor gällde egentligen inte pensionssystemet som helhet, utan de handlade om ifall Stefan Löfven anser att arbetsmiljöproblemen inte längre existerar eller om han inte tycker att de är så viktiga längre eller om han faktiskt har gett upp när det gäller arbetsmiljöfrågorna.

Det är ett faktum att de arbetsmiljörelaterade problemen, sjukskrivningar och liknande, fortsätter att öka. Det är ett faktum.

Det är klart att alla här, tror jag, förstår att vi behöver arbeta mer för att klara också pensionerna. Men då är den första frågan: Varför väljer Stefan Löfven att samarbeta med två partier som vill att vi ska arbeta mindre? Den andra frågan handlar om att man genom en ansvarslös invandringspolitik har fyllt på med människor som skulle rädda pensionerna, och nu inser man att det sannolikt inte kommer att ske utan att det tvärtom blir en belastning för pensionssystemet – och då höjer man pensionsåldern. Jag tycker att det är lite magstarkt.

(Applåder)

Anf. 17 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Det blir lite underligt när Sverigedemokraterna pratar om pensioner men inte vill prata om pensionssystemet. Det hänger liksom inte ihop. Man måste titta på hur pensionssystemet faktiskt fungerar och hur vi får till de resurser som gör att de äldre har en bra ekonomisk trygghet som de är så väl värda.

Det är också därför som vi ser till att bygga om pensionssystemet så att det faktiskt blir hållbart. Nu kan vi berätta för framtidens pensionärer att pensionerna kommer att bli bättre än vad de hade blivit om vi hade låtit det här systemet vara oförändrat. Det var icke hållbart.

Vi satsar på arbetsmiljön. Det är vi som lägger till pengar till arbetsmiljösatsningar och arbetsmiljöforskning. Det är vi som anställer människor i välfärden, och vi gör det därför att vi inte prioriterar skattesänkningar. Med de skattesänkningar som Sverigedemokraterna prioriterar blir det mindre resurser till välfärden och fler sjukskrivna i välfärden. Så ser det ut.

(Applåder)

Anf. 18 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Jag hoppas att statsministern känner sig utvilad inför det nya året, för den fråga som jag kommer att ställa i dag kommer jag fortsätta att ställa tills Stefan Löfven visar prov på större handlingskraft.

I förra veckan kom siffror från Arbetsförmedlingen som visar att arbetslösheten för inrikes födda är 4 procent och arbetslösheten för utrikes födda är 22 procent. Siffrorna visar tydligt att nyanlända har oerhört svårt att komma in på svensk arbetsmarknad och att vi har en statsminister som inte har kraft nog att göra det som krävs. Regeringens passivitet har inneburit tre förlorade år för integrationen. Att alla ska med verkar inte längre vara en tanke som finns i Rosenbad.

Jag vet att statsministern gärna talar om behovet av utbildning. Att utbildning är viktigt är helt sant. Men alla kan inte sätta sig i skolbänken, utan det måste vara möjligt att börja jobba.

Jag vill därför fråga statsministern: Har regeringen, bortsett från utbildningar, gjort någonting för att nyanlända ska få ett riktigt jobb?

Anf. 19 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! För det första är det helt korrekt att arbetslösheten är högre för nyanlända och utrikes födda än för svenskar, och det är någonting man måste adressera. Det är dock fler och fler som får arbete – fler

utrikes födda kvinnor och fler utrikes födda män. Gruppen växer, så arbetslösheten ser inte ut att dyka, men fler får arbete. Svartmåla inte detta, utan låt oss ta problemet på allvar. Vi har en utmaning, ja, men svartmåla det inte så att det ser ut som om nyanlända över huvud taget inte får jobb. Här har de borgerliga och vi faktiskt hjälpts åt och sett till att tiden nu kortas för de nyanlända att komma in i arbete.

Utbildning är oerhört viktigt. Etableringsjobb, som parterna nu håller på att ta fram, är oerhört viktiga. Extratjänster i välfärden är en sådan insats. Vi är uppe i över 11 000 nu, Annie Lööf. Är det bra eller är det dåligt? Ska vi fortsätta på den vägen?
(Applåder)

Anf. 20 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Det duger inte att passivt se på när Sverige är på väg att misslyckas med integrationen. Extratjänster handlar om att kommuner kan placera tidigare bidragsberoende personer i extratjänster som är fullt subventionerade av staten. Det är inga riktiga jobb.

Vad vi behöver är att satsa på att människor får en egen lön och långsiktiga, varaktiga arbeten med kollegor och trefika. Men det jag hör från statsministern är olika undanflykter och inte ett enda konkret förslag för riktiga jobb. Var tredje utrikesfödd i Sverige har låg ekonomisk standard. Nyanlända kommer inte i arbete. Klyftan i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda är den största i hela OECD, i hela västvärlden.

Integrationen är en av våra allra viktigaste frågor, och jag frågar därför igen: Kan Stefan Löfven nämna de tre viktigaste åtgärderna förutom utbildning som regeringen – inte några andra – har föreslagit för att nyanlända ska få jobb?
(Applåder)

Anf. 21 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! För det första är verklighetsbeskrivningen fel. Låt oss vara noggranna när vi beskriver verkligheten. Låt oss också utmana det som är problem, men att Sverige är sämst på detta område stämmer inte. Det är helt enkelt en felaktig uppgift.

Vi får beröm av många länder. I Sverige har de utlandsfödda kvinnorna faktiskt en högre sysselsättningskvot än kvinnor överlag i många europeiska länder. Det är inte tillräckligt bra, så problemet är kvar, men svartmåla inte, för det är inte till någon nytta för Sverige! Det är det första jag vill ha sagt.

Det andra är att när vi nu pratar om jobb säger Annie Lööf: Visa vad ni gör, men räkna inte med utbildning! Men hur ska man kunna få jobb om man inte har rätt utbildning? Vi har 100 000 jobb som inte blir tillsatta. Det är vvs-montörer, det är svetsare, det är truckförare, you name it, och det finns ingen som kommer att få de jobben om de inte har rätt utbildning.

Utbildning är en nyckelfaktor, och jag tycker att det är tråkigt att Centerpartiet nedvärderar utbildning så. Vi gör det inte!
(Applåder)

Anf. 22 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! År 2009 beslöt de borgerliga partierna och Socialdemokraterna i Göteborg att privatisera stora delar av hamnverksamheten. Ett av de företag som släppts in var det ökänt antifackliga APM Terminals.

Det har inte gått särskilt bra. Unionen lade helt enkelt ned sin fackklubb därför att man mötte en så besvärlig arbetsgivare. Det har varit fullt med konflikter. Företaget har sagt upp hamnarbetare som har arbetat där i år för att kalla in dem som timanställda veckan efter. Det har varit konflikter i stället för att man satt sig ned och förhandlat.

Nu används den här oansvariga arbetsgivaren i Göteborg som ett argument från en socialdemokratisk regering för att kanske inskränka strejkrätten. Varför ställer ni er på arbetsgivarnas sida?

(Applåder)

Anf. 23 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Hur arbetsgivare sköter sig med att säga upp eller inte säga upp är ett stort problem på många områden. Vi måste göra någonting åt det här med att säga upp och ta in timanställda.

Vad gäller hamnen i Göteborg är det ingen som har sagt att strejkrätten ska inskränkas. Men hamnen i Göteborg har ett långsiktigt problem där man inte kommer till rätta med en konflikt som bara pågår och som riskerar att pågå så länge att hamnen i Göteborg blir obsolet. Tycker Jonas Sjöstedt att det är en framgång om ingen längre ska använda hamnen i Göteborg och svensk industri och hela det svenska näringslivet skadas?

Den svenska modellen bygger på att man köper och säljer. Arbetstagarer köper arbetsvillkor och löner. Arbetsgivare köper arbetsfred. Men om man aldrig kommer till arbetsfred och konflikten tvingas pågå, då är vi skyldiga att titta på vad det är som inte fungerar och vad vi ska göra åt det. Den utredningen kommer i vår.

(Applåder)

Anf. 24 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Det är självklart en mycket allvarlig situation när 98 procent av konflikttiden kommer från en oansvarig arbetsgivare som Göteborgs hamn. Frågan är hur det leder till slutsatsen om att konflikträtten för löntagarna kanske ska begränsas. Lösningen måste ju vara förhandlingar och att man sätter sig ned. Men grunden finns också i ert privatiseringsbeslut att släppa in den här typen av arbetsgivare i Göteborgs hamn.

Begränsar man konflikträtten gör man det inte bara i Göteborgs hamn – man gör det för alla. Det kan ha stora effekter på hela den svenska arbetsmarknaden.

Nu blir jag dock osäker på vad Socialdemokraterna vill. Jag lyssnade noga på statsministerns svar. Han sa att det inte blir någon försämring av strejkrätten. Är det ett löfte, Stefan Löfven? Kan du här i dag lova att ni inte kommer att lägga fram någon försämring av strejkrätten för Sveriges löntagare?

Anf. 25 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Nu säger Sjöstedt att konflikträtten kanske får stora effekter, och det säger han för att söka så många populistiska poäng som möjligt på detta.

Vi har sagt att vi har en så långvarig och allvarlig situation i Göteborgs hamn att något måste göras. Då kan man väl sätta sig ned och förhandla, säger Sjöstedt. Ja, jag vet hur det går till, och det är precis det man har gjort. Man har till och med haft Medlingsinstitutet inne, men två av Medlingsinstitutets kanske mest erfarna medlare fick säga att tyvärr, detta går inte, för vi måste också ha två parter som vill göra upp.

Exakt varför tvisten utmynnade på det sättet får de redogöra för, men vi har ett problem, och vi kan inte bara sitta och säga att det får gå som det går med Göteborgs hamn. Det är stora värden som står på spel här.

Detta innebär inte per automatik att man ska gå in och begränsa någon generell strejkrätt. Det är inte det som det är frågan om. Men vi måste se detta problem och försöka lösa det. Det är vår skyldighet, och det tänker jag se till att vara delaktig i.

(Applåder)

Anf. 26 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Återigen sjunker kunskapsresultaten i svensk skola efter att ha stigit efter Alliansens reformer. Antalet underkända i årskurs 9 har aldrig varit högre än vad det var i våras. Det var visst inte så lätt att fixa skolan på 100 dagar.

Nu har regeringen fattat ett kraftfullt beslut, ett av de första på skolområdet efter tre år i ämbetet, och det är att man ska halvera antalet nationella prov på gymnasieskolan. Kunskapsverige tar sig för pannan.

Min fråga till Stefan Löfven är: Hur förbättras kunskapsresultaten i svensk skola av att vi halverar antalet nationella prov?

Anf. 27 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Bland annat lärarna anser att det är för mycket administration i skolan, och jag lyssnar gärna till professionen.

Den stora frågan för skolan är dock hur vi ska se till att man har tillräckligt med resurser i skolan. Där gör vi den största satsningen på skolan på många, många år – betydligt större än den borgerliga regeringen över huvud taget orkade med – och det beror på att vi har slutat med stora skattesänkningar och ser till att investera.

Den stora satsningen innebär att barn ska ha betydligt större stöd i tidiga åldrar. Det är därför vi vill ha en läsa-skriva-räkna-garanti och hoppas att riksdagen accepterar den. Den stora satsningen gör vi på lärarna. Det är nu fler som har varit lärare tidigare som vill komma tillbaka.

Vi ska se till att höja läraryrkets status. Den stora satsningen hamnar på fler i skolan, och det är satsningen på helheten som är viktig. Sedan ska vi dessutom lyssna på professionen: Vad anser lärare, skolledare och rektorer är det bästa för att höja resultaten?

(Applåder)

Anf. 28 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Jag blir mycket bekymrad när Stefan Löfven kallar de nationella proven för onödig administration. Det finns mycket onödig administration i skolan, och de nya byråkratiska rutiner som införs i det ni kallar för läsa-skriva-räkna-garantin är ju Lärarförbundet kraftigt kritiskt till.

Men nationella kunskapsprov är inte onödig administration! Det är en helt avgörande del och var det som en del i en strategi för att lyfta kunskapsresultaten när vi införde de nationella proven även i årskurs 3 på lågstadiet. Nu vill ni halvera antalet nationella prov, och det skäl som har anförts av de båda utbildningsministrarna är att det är onödig administration men också att eleverna stressas av det.

Det kommer inte att gå att lyfta upp kunskapsresultaten i svensk skola om inte eleverna anstränger sig. Det måste finnas incitament och drivkrafter i skolan för eleverna att anstränga sig. Att ställa krav i skolan är inte att vara elak mot eleverna, Stefan Löfven. Att ställa krav i skolan är att bry sig om elevernas framtid.

(Applåder)

Anf. 29 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Där är vi helt överens. Det är klart att vi ska ställa krav i skolan, liksom ute i arbetslivet. Ett samhälle utan krav är inget bra samhälle. Det är klart.

Men jag väljer att lyssna på Skolkommissionen och lärarna, det vill säga professionen. Vi säger inte att de nationella proven per automatik är onödig administration. Frågan är hur många de ska vara. Där är det viktigt att lyssna på professionen. Jag väljer att göra så. Jan Björklund kan antagligen området bättre än lärarna. Det får han tro.

Den garanti vi föreslår uppskattas av lärarfacken. Det är viktigt att visa att barnen får stöd tidigt, så att de inte behöver få individuellt stöd i årskurserna 8 och 9. Det är i förskoleklass och i ettan, tvåan och trean som stödet ska sättas in – tidigt. Då går det att successivt rätta till. Det ska bli högre skolresultat i svensk skola.

(Applåder)

Anf. 30 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! Stefan Löfven låter som vanligt stolt och nöjd när han berättar om vad han har åstadkommit som statsminister. Din vice statsminister Isabella Lövin verkar lika stolt. Vad jag förstår av intervjun i Dagens Nyheter som publicerades i dag verkar hon inte anse att vi ska prata så mycket om bristerna i välfärden. Men det går inte att sopa välfärdssveket och vårdkrisen under mattan.

Jag har en enkel fråga till statsministern: Stefan Löfven! Är du nöjd med hur välfärden har utvecklats under ditt ansvar?

Anf. 31 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Ja, i stora delar är jag naturligtvis också stolt över vårt land och vad vi har åstadkommit. Det är inte i första hand mig personligen som detta handlar om, utan det handlar om vad svenska folket åstadkommer.

Resultatet av den sänkta arbetslösheten och att fler är i jobb, vad svenska folket har åstadkommit, är vad jag känner stolthet över. Det är det resultatet som jag naturligtvis vill förbättra och se på hur vi kan förvalta på bästa möjliga sätt.

När skolresultaten höjs i skolan handlar det inte om mig, men jag är glad för barnen och ungdomarna. Det är de som ska vara stolta.

Vi ska göra detta arbete tillsammans. När vi satsar på välfärden gör vi det rejält.

Ni vill fortsätta att sänka skatterna. Kristdemokraterna är med på racet. Ni ska sänka skatterna, de fyra borgerliga partierna tillsammans, med 100 miljarder kronor. Kom inte och säg att det stärker svensk välfärd. Det gör det inte.

(Applåder)

Anf. 32 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! Stefan Löfven vet mycket väl att Alliansens politik ledde till att det blev mer pengar till vården, gav fler sjuksköterskor i verksamheten, inte bara i reala tal utan också mätt fördelat per invånare. Varje sjuksköterska fick också en månadslön mer i lön.

Statsministern nämner inte med ett ord vad han har gjort för att möta vårdkrisen. Det kan jag förstå. Ni har inte gjort någonting. Ni har inte en enskild reform som kan vända krisen i vården. Det är din politik som har gjort att vårdköerna har fördubblats.

I dag har 84 000 fastnat i vårdköer. Det är din politik som i dag gör att två personer om dagen förlorar rätten till personlig assistans. Det är med din politik som 40 procent av kommunerna har brist på äldreboenden. Du är ansvarig för ett välfärdssvek, Stefan Löfven. Hur kan du vara stolt?

(Applåder)

Anf. 33 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! En felaktighet blir inte bättre för att man upprepar den.

Vi gör den största satsningen på sjukvården på många år. Vi lägger mer pengar på patienterna och patientkontakt. Det gör vi bland annat genom att anställa fler. Vi lägger till rejält med resurser till landstingen. Det är de som styr sjukvården. Nu anställs fler i den svenska välfärden, inte bara i sjukvården. Det är fråga om sammanlagt 100 000 fler i den svenska välfärden. Vad tror Kristdemokraterna? Blir det bättre eller sämre om man anställer fler?

Vi gör en speciell satsning på förlossningsvården. Vi gör en speciell satsning på cancervården. Återigen förädlar vi vidare det ni påbörjade.

Allt detta måste mötas av resurser. Där står vi naturligtvis mot varandra. Ni ska sänka skatterna och samtidigt lägga till så mycket mer resurser. Det går aldrig ihop. Det har det inte gjort de tre tidigare gångerna ni har suttit i regeringen, och det kommer det inte att göra igen.

(Applåder)

Anf. 34 ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Integrationsfrågan kommer att dominera svensk politik, inte bara under det här valåret utan under mycket lång tid framöver.

Som jag sa i början kommer det för oss att handla om framför allt tre saker, nämligen jobben, språket och kraven. Låt mig återkomma till språket.

Opinionsinstitutet Pew Research visade 2017 att språket är det viktigaste för att bli en del av ett nytt land. I Sverige menar två av tre att det är mycket viktigt att kunna tala svenska. Ytterligare var fjärde tycker att det är ganska viktigt. När nästan hela befolkningen tycker att någonting är ganska eller mycket viktigt, då är det nog viktigt.

I går presenterade vi moderater ett brett program med fyra konkreta förslag för att inskräpa språkets betydelse för bra integration. Det ska finnas en individuell prestationsplan i sfi, svenska för invandrare. Den som avbryter sina studier eller inte uppnår resultat ska bli av med delar av sin ersättning. Att bara befinna sig i klassrummet är inte tillräckligt. Fler måste också lära sig svenska.

Vi vill att det ska krävas godkända baskunskaper i svenska för att få permanent uppehållstillstånd i vårt land, och det ska finnas ett språkkrav förenat med medborgarskapet. Det finns i våra nordiska grannländer och i Tyskland, och det borde även finnas här.

Slutligen kopplar vi svenskstudier till försörjningsstödet, vilket inte minst är viktigt för att nå nyanlända kvinnor som annars riskerar en isole-ring som inte alls bara är språklig.

Att ställa krav är att bry sig. Det låter som en kliché, men det är sant. Tydliga krav är en del av själva kartan för att förstå ett nytt land.

Jag tycker inte att regeringen tar frågan på fullt allvar. Svenska språket är svårt men inte alls omöjligt – precis som bra politik.

(Applåder)

Anf. 35 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Nu har vi lyssnat på alla partiledare som har lyft fram de olika behoven i vårt samhälle. Är det någon som tror att alla dessa behov löses med hjälp av stora skattesänkningar och nedskärningar?

Vi löser inte fler brott med hjälp av skattesänkningar. Vi lär inte barnen mer i skolan med hjälp av skattesänkningar. Och fler nyanlända kommer inte att gå en yrkesutbildning med hjälp av stora skattesänkningar.

Sverige behöver fler lärare, poliser och sjuksköterskor. Vi håller på att bygga upp en polisutbildning i Malmö. Det ska bli en i väst också. Det ska bli ett nytt regemente på Gotland. Det är det gemensamma som behöver stärkas, och det kräver resurser. Då är det inte tid för fler stora skattesänkningar.

Herr talman! Min fråga till moderatledaren är: Med de stora och växande behov som Sverige står inför, hur kan Ulf Kristersson föreslå stora skattesänkningar? Det går inte ihop.

(Applåder)

Anf. 36 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Eftersom jag ibland har en del invändningar mot regeringens politik, måste jag först säga att jag håller med om en sak. Jag håller med om regeringens förslag som lades fram i morse att samla alla bidragsutbetalningar i en myndighet för att komma åt fusk, inte för att jag föreslog just detta för tre år sedan utan för att det är sant och rätt.

Vi kan vara oeniga om hur höga bidragen ska vara. Vi kan vara oeniga om hur höga marginalskatterna ska vara. Men det är bra om vi kan enas om att stoppa bidragsfusk och stoppa skattefusk.

När jag har sagt detta, statsministern, vill jag påpeka att vi sänker skatten för låga inkomster för att det ska bli mer lönsamt att arbeta i stället för att leva på bidrag. Det har ni aldrig riktigt förstått. Om det inte lönar sig mer att arbeta än att få bidrag kommer fler människor att vara kvar i bidragsberoende.

Vi sänker marginalskatterna, för vi tycker att det är omoraliskt att staten tar mer än hälften av en inkomstökning när några anstränger sig extra mycket för att ta ett nytt jobb. Det är rätt att sänka skatten för dem; det är fel att ta pengarna ifrån dem.

(Applåder)

Anf. 37 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Jag vill att jämlikheten ska öka i vårt Sverige, och jämlikheten ökar nu för första gången på många år. Det ser vi på den så kallade Gini-koefficienten. Och det sker inte av sig självt. Det sker därför att vi har en regering som fattar medvetna beslut som ökar rättvisan.

OECD, Världsbanken och Nobelpristagare i ekonomi är eniga om att vi behöver en ekonomisk politik för större jämlikhet. Jämlikheten är kort uttryckt en förutsättning för en hållbar tillväxt.

Politiken som Ulf Kristersson nu presenterar har prövats på 70-talet, på 90-talet och på 00-talet. Vad hände? Klyftorna växte. Underskotten växte. Ute i världen har den politik dömts ut som Ulf Kristersson nu står och försvarar, men för Moderaterna är den fortfarande en framtidsvision. Ni är inte ens offside, Ulf Kristersson; ni står faktiskt utanför planen.

De som har en högre inkomst ska också bidra mer. Stora skattesänkningar är fel väg att gå, särskilt nu när behoven är så stora av gemensamma investeringar.

(Applåder)

Anf. 38 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Faktum är nog att det var er skattepolitik som prövades på 70-talet.

(Applåder)

Jag har ägnat åtskilliga år åt Gini-koefficienten, statsministern. Faktum är att Gini-koefficienten i Sverige var som lägst 1981. Då var marginalskatten 80 procent. Då hade Astrid Lindgren skrivit sin saga om Pomperipossa. Då hade ni till slut förstått att det fanns en gräns strax under himlen där skattetaket låg. Om man höjde skatten mer än så drev man företagare ut ur landet. Man drev regissörer från scenen. Man skapade konfiskatoriska skatter som ingen hade respekt för. Det prövade ni på 70-talet.

Vill man ha sund jämlikhet ska man rikta in sig på att barn ska lyckas bättre i nästa generation genom bra skola och rimliga skatter. Det har ni aldrig förstått.

(Applåder)

Anf. 39 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Apropå tak strax under himlen läste jag häromdagen i någon annons att ”Sverige bör överväga ett flyktingtak”. Det var en annons från Moderaterna. Det var Moderaternas gruppledare som uttalade sig i den. Det låter ju bra att man till slut har insett att det kanske finns ett behov av ett tak.

För inte så länge sedan uttalade sig Moderaternas migrationspolitiska talesperson om ungefär var detta tak skulle kunna tänkas ligga. Han talade om ungefär 30 000 asylsökande per år. Det är en mer normal nivå än i dag. 30 000 asylsökande på ett år, hur många blir det på tio år? Väldigt många.

Herr talman! Min fråga till Ulf Kristersson är enkel. Var ligger Moderaternas flyktingtak, som man nu ska överväga?

Prot. 2017/18:56
17 januari

Partiledardebatt

Anf. 40 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag har många gånger sagt att svensk migrationspolitik i decennier har varit principlös och ogenomtänkt. Vi har aldrig tänkt igenom denna svåra ekvation, där Sverige tar sitt ansvar för allt elände i världen som ett rikt land, där vi samtidigt tar hela ansvaret för hur det går för integrationen i Sverige och där vi frågar oss både vad vi bör erbjuda för att hjälpa människor i nöd och vad vi i Sverige behöver som vi inte redan har.

Det här är svåra frågor. Ert svar är alltid ingenting – stäng världen ute. Vårt svar är att det här är svåra saker – låt oss ta dem på stort allvar.

Jag ger dig ett rätt, Jimmie Åkesson. Många röstade på ditt parti för att de var mycket missnöjda med dålig svensk migrationspolitik. Jag förstår dem. Men Sverige behöver världen. Sverige är en del av världen.

En genomtänkt migrationspolitik är själva förutsättningen för en fungerande integrationspolitik. Den tycker jag att vi nu har. Vad Tyskland visar oss är att det finns en gräns för hur mycket man klarar, och det har vi också lärt oss.

(Applåder)

Anf. 41 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Den insikten är ju värdefull, men den är inte jättevärdefull om man inte samtidigt förstår var taket ligger. Om jag uppfattade Ulf Kristersson rätt sa han att han tycker att vi ligger bra i dag.

Förra året beviljade vi fler uppehållstillstånd än någonsin tidigare med undantag av ett enda år. Det är en myt att Sverige har stängt gränserna. Det är en myt att vi nu har tagit ansvar och så vidare. Det är bara en chimär. Så är det inte. Invandringen fortsätter i oförminskad takt.

Med Ulf Kristerssons flyktingtak kommer vi att få ca 30 000 asylsökande till Sverige per år plus lika många anhöriga. På tio år, Ulf Kristersson, blir det över en halv miljon människor ytterligare. Var ska de bo någonstans? Vilka jobb ska de ha? Vilka skolor ska de gå i? Vilka sjukhus ska de ligga på när de blir sjuka? Du måste kunna svara på det om du samtidigt påstår att du tänker ta ansvar för invandringspolitiken.

(Applåder)

Anf. 42 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tror inte att jag har gjort någon hemlighet av att jag vill att Sverige ska ha en stram migrationspolitik för att klara integrationen. Det är absolut nödvändigt. Vi måste se till att människor som kommer hit kommer i arbete och försörjer sig själva. Det betyder att vi inte kan göra om gamla misstag.

Det betyder inte att Sverige ska vara ett slutet land. Det ska inte vara ett stängt land. Det skulle få förödande konsekvenser för allt annat som vi tycker är viktigt i Sverige. Man måste kunna komma till Sverige och bidra, arbeta och göra nytta.

Vi har lärt oss den hårda vägen att en ogenomtänkt migrationspolitik skapar stora problem i ett land. Jag tror att den läxan har gått fram. Vi kommer inte att medverka till att Sverige återgår till en migrationspolitik

som skapar de problemen. Vi kommer heller inte att medverka till att Sverige sluter sig inom sina gränser och vänder ryggen mot resten av världen.

Anf. 43 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Just nu står mänskligheten inför sin allra största utmaning. Vi läser om den i nyheterna dagligen – det är orkaner, det är skyfall, det är torka och det är översvämningar som en följd av ett varmare klimat.

Ulf Kristersson har sedan sitt tillträde beskrivit sig själv som en vuxen politiker som sätter sakfrågorna främst, och det välkomnar jag. Men det är en besvikelse att Ulf Kristersson sedan han blivit vald inte har kommit med ett enda förslag på klimatområdet.

Moderaterna säger nej till höjd koldioxidskatt, nej till flygskatt, nej till lastbilsskatt, nej till miljözoner, nej till höghastighetståg, nej till klimatinvesteringar, nej till skydd av skog, nej till satsningar på haven. Ni säger ju nej till allt!

Jag vill fråga dig, Ulf Kristersson: Har Moderaterna några som helst politiska förslag för att möta klimatfrågan? I så fall vill jag gärna att du berättar om dem här.

Anf. 44 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Får jag först bara fånga upp vice statsministerns inledande reflektioner – att det är ett problem att vi i den här kammaren diskuterar de problem som människor oroar sig över. Jag delar inte den uppfattningen. Jag tycker att det är respektlöst mot väljare att inte på allvar möta väljare där de befinner sig – framför allt om man vill berätta att man har förslag som skulle kunna lösa problemen och framför allt om man inte håller med om allt som upplevs i verkligheten.

Om vi inte möter svenska väljare där de befinner sig och diskuterar de problem som är uppenbara i vår samtid kommer inga väljare att lyssna på alla de andra saker vi också borde diskutera i den här kammaren – allt det som är viktigt på 10, 20 och 30 års sikt. Där tycker jag att ni går vilse.

Jag tycker dessutom att ni systematiskt bedriver dubbel bokföring. Miljöpartiet är inte regeringen; Miljöpartiet är en del av regeringen. Ni kan inte i längden ha en annan åsikt än Socialdemokraterna i regeringen.

När det gäller miljöpolitiken har vi lagt fram åtskilliga förslag, men de tar alltid sikte på att det är teknik och marknadsekonomi som är grunden för sund miljöpolitik.

(Applåder)

Anf. 45 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Ulf Kristersson, du är statsministerkandidat, och vi går nu mot historiens kanske viktigaste val, där vi står inför väldigt stora ödesfrågor. Då är det intressant för väljarna att veta att ni vill skära ned var fjärde krona i miljö- och klimatbudgeten. Ni vill skära ned också i biståndet. Ni skär ned anslagen till Naturvårdsverket, lika mycket som Donald Trump gör med amerikanska Environmental Protection Agency. Ni vill sänka bensinskatten och stoppa flygskatten, och ni vill sänka skatterna generellt för att ge till dem som tjänar mest.

Kan inte du, som nu står här som kandidat till att leda det här landet, berätta vad ni har för politik för att möta mänsklighetens största utmaning? Och för att möta dina kommentarer nyss tycker jag att det är viktigt att partier i god tid före valet talar om var vi står någonstans, oavsett om vi sitter i en koalitionsregering eller ej. Det borde du veta.
(Applåder)

Anf. 46 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Varje debatt har några fokus. Jag valde denna gång att ta upp sådant som jag just nu tycker är angeläget att diskutera. Hur ser gängkriminaliteten ut? Hur ser vi på migration och integration? Hur ser vi på svenska språket? Jag medger att allt inte ryms i varje debatt; jag förstår det.

När det gäller miljöpolitiken har vi dock gång på gång varit mycket tydliga med att vi vill ha samma krav på framgångsrik, effektiv politik där som på andra områden. Då duger det inte att satsa alla pengar i Sverige och väldigt lite pengar i de länder där investeringar i klimatet gör som störst nytta. Det duger inte att antyda för människor som har investerat i ganska nya dieslbilar att de ska byta bort sina bilar på en gång.

Man måste vara systematisk och effektiv. Jag delar den kritik som Finanspolitiska rådet och andra har framfört: Om vi kastar bort pengar på ineffektiv klimatpolitik slösar vi bort möjligheten att göra riktigt stor nytta.
(Applåder)

Anf. 47 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Många undrar hur det skulle bli om olyckan var framme och du blev statsminister, Ulf Kristersson. Men man kan ju åka på studiebesök till Stockholms läns landsting. Där finns det till och med ett hus man kan titta på, Nya Karolinska kallas det. Där praktiseras er politik fullt ut.

Det är sannolikt världens dyraste sjukhus. Det är en guldgruva för brittiska riskkapitalbolag och en riktigt lönsam affär för Boston Consulting Group. Där går det runt konsulter som tjänar 700 000 kronor i månaden, och ingen vet riktigt vad de gör för något.

Det man vet är att kostnaden för bygget har stigit från 14 till 25 miljarder och att kostnaden för driften är hisnande 60 miljarder totalt. Man vet att badrummen är felbyggda, att det kostar 1 miljon att få en ny dörr och 143 000 kronor att flytta en kran. Är du stolt, Ulf Kristersson?
(Applåder)

Anf. 48 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag noterar att Jonas Sjöstedt redan har in-tecknat valförlusten, och det är nog på goda grunder. Den regering som du inte tillåts sitta i kommer nämligen inte att överleva valdagen. Så det är bra.

Däremot tycker jag att det är lite märkligt att ni är så engagerade i ett husbygge i Solna, i stället för att diskutera de verkligt stora vårdproblem vi har. Ni lägger ned mer energi på att diskutera ett byggprojekt i Solna än på att diskutera vårdköer. Ni lägger ned mer möda på den frågan än på den långsiktiga utmaning som svensk sjukvård står inför i ett läge med äldre befolkning och mer medicinteknik – allt det både problematiska och fantastiska som vi har framför oss.

För mig räcker det att läsa dagens Svenska Dagbladet för att se att landstingsledningen i Stockholm arbetar hårt med att se till att det som har blivit fel i husbygget i Solna rättas till. Det är en självklar uppgift för dem.
(Applåder)

Anf. 49 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Det som gläder Ulf Kristersson är att notan kanske bara blir 60 miljarder kronor. Ulf Kristersson, det här är världens dyraste sjukhus. Detta är en fullständig skandal. Ni har ju tappat kontrollen. Ni bryr er inte om skattebetalarnas pengar. De rinner iväg till olika privata företag.

Jag skulle vilja citera Henrik Schyffert. Han har kallat NKS för Alliansens eget Versailles. Det är väl det ni håller på att bygga där ute i Solna.

Det är ju inte heller så att det klarar köerna bättre. Vad hände på just Nya Karolinska? Jo, den som hade ansvar för verksamheten förnekade cancerköerna inför landstinget, som var berett att hjälpa till. Tidningar rapporterar om människor som dog när de stod i kön, därför att man förnekade köerna. Samtidigt rann pengarna iväg till Boston Consulting Group.

Och vad svarar du med? Du lyfter upp den ansvariga, Irene Svenonius, och gör henne till en del av din partiledning för att ni ska få bättre kontakt med verkligheten. Nej, inga valförluster har tagits ut i förskott. Den här politiken vill svenska folket inte ha.

(Applåder)

Anf. 50 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! De där spydigheterna tänker jag faktiskt inte bry mig om. Jag konstaterar att beslutet om bygget av ett nytt sjukhus i Stockholm fattades med mycket bred politisk enighet, från höger till vänster. Därom har det inte rått några tvivel.

Om det sedan har blivit dåliga upphandlingar ska de självklart rättas till. Detta har skett under mycket lång tid, och jag är övertygad om att Stockholms läns landsting tar det på mycket stort allvar. Det påpekas dessutom dagligen i tidningen vilka fel som måste rättas till. Det är precis detta som jag uppfattar att de sysslar med.

Men detta kan inte skymma att vi har riktiga politiska frågor att diskutera när det gäller svensk sjukvård. Varför hör jag aldrig Vänsterpartiet nämna att det finns ett problem med långa sjukvårdsköer och att det vore ett problem om alla privatpraktiserande läkare och vårdcentraler skulle behöva stänga därför att ni har tvingat regeringen att sysselsätta sig med Reepaluutredningen? Det är de riktiga sjukvårdspolitiska frågorna.

(Applåder)

Anf. 51 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Herr talman! I de inledande anförandena har tryggheten varit en av de kanske starkast dominerande frågorna. Det är inte så konstigt med tanke på hur situationen ser ut i vårt land.

Stefan Löfven kom tidigare med ett vallöfte: Han kommer att göra vad som krävs för att Sverige ska vara tryggt. Jag tycker att Stefan Löfven kan börja med att avsätta rikspolischefen, och sedan kan han avgå själv; det är det bästa.

(Applåder)

Ulf Kristersson beskriver med all rätt något väldigt dramatiskt som sker i Sverige. Han säger att det är som om det vore krig i Sverige. Ja, det är det ju – ett krig mot det svenska samhället, svenska myndigheter och det som har byggt det här samhället. Det är ett krig som vi tyvärr just nu är på väg att förlora. Vi är på väg att tappa kontrollen.

Ulf Kristersson jämförde detta med något slags dystopisk film och sa att det inte är det. Men jag är beredd att säga att det skulle kunna vara det. Det skulle kunna vara manuset till den verklighetsbaserade dramathrillern *Sossesverige efter Reinheldt – ur askan i elden*.

Ulf Kristersson säger att han inte tänker medverka till att gamla misstag upprepas. Det är ett bra löfte, Ulf Kristersson. Men jag tror inte att Ulf Kristersson eller hans kompisar i den borgerliga alliansen har förstått vilka misstagen var. När man säger att man inte ska upprepa misstagen beskriver man nämligen ändå, i sina egna förslag, precis de misstag som tidigare borgerliga och röda regeringar i det här landet har begått.

Så tänk om! Begå inte samma misstag som tidigare regeringar har gjort!

(Applåder)

Anf. 52 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att också Jimmie Åkesson är väldigt ödesmättad när det gäller kampen mot brottsligheten. Kristersson sa i går kväll att den grova kriminaliteten och våldtäktsproblematiken är här för att stanna. Åkesson säger att vi har förlorat detta. Så kan man inte hantera en sådan här problematik. Man får bestämma sig för att detta ska åtgärdas, och så gör man något åt det: avsätter resurser och förstärker polisen.

Jimmie Åkesson är också kritisk till pensionärsskatten. Men när möjligheten fanns att faktiskt rulla tillbaka den röstade ni mot en sänkning av pensionärsskatten eftersom ni föredrog att rösta på Alliansens budget.

Förra hösten röstade ni för Moderaternas förslag om att ta bort den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen, den så kallade stupstocken. Vi hade en stupstock mellan 2010 och 2014; det var när Kristersson var ansvarig för den försäkringen. Då ökade sjuktalen med 50 procent, och samtidigt utförsäkrades 100 000 personer. Detta tycker Jimmie Åkesson är en bra politik.

Du sviker dessa människor. Du sviker de äldre, pensionärerna och de sjuka. Varför är det så bra med sådan högerpolitik?

(Applåder)

Anf. 53 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Nu går jag bara och väntar på att statsministern ska beskylla mig för digerdöden också.

Stefan Löfven, i vår budget har vi varje år sedan vi kom in i riksdagen föreslagit en större skattesänkning för pensionärerna än Socialdemokraterna har gjort. Varför har Stefan Löfven inte röstat för den, om han nu vill göra det så bra för pensionärerna? Det är mycket märkligt.

När det gäller sjukförsäkringen måste Stefan Löfven förstå att man inte kan göra så enkla poänger. Det stora problemet i dag handlar inte om huruvida vi har en bortre tidsgräns i sjukförsäkringen eller inte. Det stora problemet är att människor faller mellan stolarna. Människor faller mellan stolarna, och vi menar att vi måste angripa detta strukturellt genom att slå

ihop de ansvariga myndigheter som hanterar detta, så att det inte blir så att den ena myndigheten gör en bedömning och den andra myndigheten gör en annan, och så faller människor mellan stolarna. Detta är vår långsiktiga lösning på den här problematiken.
(Applåder)

Anf. 54 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Det hjälper inte om Jimmie Åkesson tittar på hur myndigheterna fungerar. Naturligtvis kan det vara bra att göra det, men det hjälper inte om man samtidigt utförsäkrar hundratusentals. Det är dem du nu ska rikta dig till. Vad är det som är bra med en stupstock där människor skickas ut bara för att det har gått ett visst antal dagar, oavsett om de är friska eller inte? Det är detta du ska ge svar om till de sjuka.

Du ska också lämna svar till pensionärerna om varför du i den avgörande omröstningen hösten 2014 valde att inte rösta för en sänkt pensionärsskatt. Oavsett vilka budgetar ni lägger var det detta val du gjorde då.

Som alla populistiska partier vill Sverigedemokraterna naturligtvis måla upp att man vill ge allt gott till alla. Men hade ni menat allvar hade det också syntts i politiken. Då hade ni tagit ställning för pensionärerna. Då hade ni tagit ställning för välfärden. Då hade ni också tagit ställning för att sjuka människor ska komma tillbaka till arbete och att de ska göra det med en rimlig ekonomisk trygghet. Men detta väljer ni att inte göra. Sverigedemokraterna är ett högerparti.

(Applåder)

Anf. 55 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag klarade mig från digerdöden den här gången också.

Allvarligt talat, Stefan Löfven, jag vet inte hur många gånger vi har haft detta uppe nu. Du har ju inte ens läst vårt budgetförslag! Du har inte bemödat dig med det, men det är möjligt att du har haft någon medarbetare som talat om för dig: Säg så här och så här, och säg att SD är ett högerparti, för det går hem hos våra väljare. Men du har ju ingen aning om vad du står här och pratar om.

Allt detta som du beskriver – att de äldre ska ha det bättre – föreslår vi i vår budget. Vi har gjort det varje år i den här församlingen.

Stefan Löfven står här och beskyller oss för att göra stora skattesänkningar. Vad är det för fel med att göra stora skattesänkningar för just pensionärer? Vad är det för fel med att göra stora skattesänkningar för dem som tjänar minst? Vad är det för fel med att göra stora skattesänkningar för små och medelstora företag? Jag ser inga fel i det, för det är sådant som skapar välstånd och välfärd. Varför är det så fel, Stefan Löfven?

(Applåder)

Anf. 56 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Efter Folk och Försvar i Sälen är det uppenbart att regeringen är splittrad i sin syn på Försvarsberedningens senaste rapport. Men de två partier som tydligast efterlyser verklig alliansfrihet är Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet. Vi andra drar slutsatsen att det är i gemenskap med andra, med länder vi gillar, som vi bygger säkerhet.

Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet och, frestas man att säga, Margot Wallström, är också mest uttalat positiva till kärnvapenkonventionen. Jag undrar hur Jimmie Åkesson ser på den frågan. Jag tänker kanske inte så mycket på det sällskap han är i som på det faktum att en lång rad bedömare varnar för att en svensk ratificering skulle riskera att försämra våra relationer till precis de länder som vi i dag samarbetar med i säkerhetspolitiken.

Anf. 57 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Statsministern, som är socialdemokrat, stod här och ville skicka mig så långt till höger som det bara går. Nu står högerledaren här och vill skicka mig så långt till vänster det bara går. Det är fantastiskt med politik ibland, eller hur?

Jag har ett uttalande när det gäller kärnvapenfrågan. Jag känner inte till allt som har sagts i olika intervjuer i tidningar, men vi har inte tagit ställning definitivt. Vi har inte tagit ställning av den enkla anledningen att det inte finns ett tydligt ja eller nej här. Precis som Ulf Kristersson förstår vi att det här är en svår och komplicerad fråga. Vi återkommer när detta ska hanteras.

Alliansfriheten har tjänat oss väl under lång tid. Jag tror att den kommer att göra det även i framtiden.

(Applåder)

Anf. 58 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tycker att detta är genuint viktigt. Jag bryr mig inte så mycket om ifall Sverigedemokraterna kallar sig höger eller vänster. Det tycker jag att ni kan reda ut själva, och jag är inte heller så intresserad av etiketterna.

Jag tycker däremot att det är intressant att veta hur ett parti ser på omvärlden, vilka vänner man menar att har i omvärlden och var man befinner sig i synen på de olika idémässiga konflikter som finns mellan den liberala öppna demokratins tradition och de mer auktoritära strömningar som finns på många håll i världen. Vi ser det på nära håll i Europa, och vi ser det absolut i Asien och till del numera också i USA. Detta är inte oviktigt, tycker jag.

Detta avgör kanske inte varje ståndpunkt i varje skattetabell, men det kan absolut avgöra hur man vill att Sverige ska utvecklas på lång sikt. Vilka andra kan och bör man samarbeta med hemma och internationellt?

Jag skulle gärna vilja veta. Vad ser Sverigedemokraterna för svensk roll i den ganska oroliga värld vi ser omkring oss just nu?

Anf. 59 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Den svenska borgerligheten har egentligen sedan valet eller strax därefter enats om att Sverige ska överge alliansfriheten och söka medlemskap i Nato. Nu är det självklart, och det ses som det enda sättet för Sverige att trygga säkerhet och det enda sättet för Sverige att samarbeta för att skapa säkerhet i vår del av världen. Jag delar inte den uppfattningen.

Sverige har nu under ganska lång tid haft ett välfungerande och gott samarbete med Nato. Det tycker jag att vi ska fortsätta ha. Sverige har inte minst ett gott samarbete med de övriga nordiska länderna när det gäller säkerhets- och försvarspolitik. Det ska vi fortsätta utveckla. Jag tycker att

det är viktigt. Jag tycker också att det är viktigt att vi förstår var i världen vi befinner oss. Det är viktigt att Sverige förstår att vi befinner oss mitt emellan två supermakter, precis som vi har gjort i alla tider. I det avseendet måste Sverige stärka sin egen förmåga och sitt samarbete med andra länder som är våra vänner.

Anf. 60 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Alla vet ju att inget av de traditionella politiska blocken väntas få egen majoritet i riksdagsvalet i höst, och inte under överskådlig tid heller.

Miljöpartiets besked är tydligt: Vi är beredda att samarbeta över de traditionella blockgränserna, och vi är angelägna om att Sverige styrs av en stark regering som inte lutar sig mot Sverigedemokraterna, som är ett parti med nazistiska rötter.

Om man lyssnar på allianspartierna låter det lite annorlunda. Ulf Kristersson har flera gånger sagt att han är beredd att driva sin politik in i kaklet. Han verkar vara beredd att göra upp och ta makten även om allianspartierna får färre mandat än de rödgröna.

Min fråga till dig, Jimmie Åkesson, är: Skulle du, utan att ställa några krav, stödja en alliansregering där också Annie Lööf sitter, eller vilka krav ställer du för att stödja en sådan minoritetsregering som lutar sig mot Sverigedemokraterna?

Anf. 61 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Det är en rätt stor fråga. Jag har inte för avsikt att stödja någon – inte någon regering och ingen annan – som inte är intresserad av att lyssna på mig eller som inte på något sätt är intresserad av att tillmötesgå alla de väljare som jag har fått i valet. Det är ju ganska självklart. Jag tror att detsamma gäller för Miljöpartiet och övriga partier i den här församlingen.

Förvisso har Miljöpartiet fått en del kritik sedan man satte sig i regeringsställning och svek i princip alla sina vallöften. Det misstaget har jag inte för avsikt att göra om i någon som helst situation.

(Applåder)

Anf. 62 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Det var ett tydligt besked. Jimmie Åkesson kommer inte att stödja någon som inte lyssnar, och han kommer inte att svika sina vallöften.

Det är intressant att se att ni har mycket gemensamt med allianspartierna. Ni stöder deras budgetar och vill också se skattesänkningar. Med sänkta marginalskatter och ett utvecklat jobbskatteavdrag skulle er budget tillsammans med Alliansens innebära att en stafettläkare som tjänar över 100 000 i månaden skulle få mer pengar kvar vid månadens slut, och en undersköterska som är ensamstående och har två barn skulle få mindre i sitt lönekuvert när månaden är slut. Där har ni helt klart någonting gemensamt.

Kommer det att vara överordnat att driva den ekonomiska politiken när du kommer att behöva ta ställning till vilken statsministerkandidat du vill släppa fram? Eller är det migrationsfrågan som är den viktigaste för dig? Jag tror att det är viktigt för väljarna att få ett klart besked i den frågan här och nu.

Anf. 63 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Politiska frågor är inte isolerade från varandra. Det är klart att migrationspolitiken, till exempel, hänger ihop med den ekonomiska politiken och att den ekonomiska politiken ger förutsättningarna för att utveckla välfärden och så vidare. Det är alltså inte enkelt att ge ett svar på den frågan.

Däremot kan jag ge vissa synpunkter när det gäller Isabella Lövin's beskrivning. Isabella Lövin kan ta del av den fördelningspolitiska profilen i vår politik och i vårt budgetförslag – jag kan skicka det till henne om hon är intresserad. Där framgår det att de som gynnas av vår politik är de som tjänar minst. Det är kvinnor i offentlig sektor, och det är pensionärer. Det är de som gynnas av vår politik.

Du står här och hittar på en massa annat. Det är beklagligt att vi inte kan hålla oss till sanningen. Jag tycker att det är tråkigt. Den politiska debatten går nu in i ett valår. Vi har mindre än åtta månader kvar till valet. Jag tycker att det hade varit på sin plats med lite mer av intellektuell hederlighet i debatten.

(Applåder)

Anf. 64 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Att Jimmie Åkesson för en tid sedan sa att Centerpartiet är Sverigedemokraternas främsta motpol gjorde mig stolt. Jag håller med honom. Vår syn på människor, inte minst på människor från andra länder, skiljer sig betydligt från Sverigedemokraternas.

Det finns en röd tråd genom Sverigedemokraternas politik. Det handlar om hur oerhört mycket de betonar nationell särart och kulturell och religiös identitet och hur viktigt de tycker att det är att dela upp och hålla isär människor. En människa som tvingas söka sig till en annan del av världen stör deras mönster. Därmed avgör man vilka mänskliga rättigheter människor har rätt till. Detta märks i Sverigedemokraternas migrationspolitik och inställning till rätten att söka asyl.

Den enda gången Jimmie Åkesson kan tänkas visa medmänsklighet och solidaritet är när det är krig i närområdet, det vill säga krig i Danmark. Då kan danskar, polska och Tuborg få vandra över gränsen.

Min fråga till Jimmie Åkesson är därför: Varför tycker Jimmie Åkesson att det är negativt att ett samhälle inom sig rymmer en mängd olika nationella kulturer?

(Applåder)

Anf. 65 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Titta på hur Sverige ser ut i dag! Där har du svaret. Man kan raljera över detta. Man kan raljera över att vi har ett större ansvar att hjälpa länder i vårt närområde och liknande. Men det är ett faktum att det är så, oavsett vad Annie Lööf vill.

Det är möjligt att Annie Lööf är undantaget, för Annie Lööf tycker att vi kan ta in 30 miljoner invandrare i Sverige – det är ungefär hälften av världens alla flyktingar. Det är möjligt att du klarar detta. Men det handlar om att hjälpa människor som är i nöd och människor som är på flykt – det är 65 miljoner människor som är på flykt runt om i världen. I ärlighetens namn är inte det medmänskliga att låta dem komma till Sverige och hamna i segregerade förorter i våra större städer, medelstora städer och nu också mindre städer. Det är inte det medmänskliga. Det medmänskliga är att vi riktar hjälpen till de områden där dessa människor finns.

Detta har ni vägrat inse under er tid i regering, och ni fortsätter att vägra inse det. Jag menar att det är den humana och effektiva flyktingpolitiken. (Applåder)

Anf. 66 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Min fråga handlade just om mångkultur och att inte bara tillåta danska, norska och finska kulturer i Sverige. Det handlar också om att se omvärlden och att Sverige är en del av en större omvärld.

Citatet i min fråga kom direkt från Sverigedemokraternas principprogram, och det beskriver verkligen grundläggande hur Sverigedemokraterna ser på människor.

Centerpartiet är inte alls för 30 miljoner invandrare, som jag ser att trollen på nätet och Sverigedemokraterna säger. Vi är för en reglerad invandring. Vi har varit med och slutit den enda migrationspolitiska överenskommelse som finns i Sverige, för vi är beredda att ta ansvar i en svår tid.

Men jag vill återkomma till huvudfrågan. Man vill dela upp människor. Man vill hålla isär nationaliteter. Det finns till och med sverigedemokrater – vice talmannen – som inte tycker att samer kan räknas till svenskar. Vad är det som är problemet med att människor med olika kulturella bakgrunder och uttrycksätt bor i samma land?

(Applåder)

Anf. 67 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Det måste inte vara ett problem i största allmänhet, men det blir ett problem utifrån det faktum att man inte kan integrera hela folkgrupper.

Sverige har alltid haft invandring. Så länge Sverige har existerat och även före det har det kommit hit människor från andra länder, från andra delar av världen. Det har fungerat ganska bra. Det fungerade ganska bra fram till någon gång på 70-talet. Men sedan övergav vi idén om att människor som kommer hit ska ta seden dit de kommer, att de ska anpassa sig, ta till sig våra värderingar, lära sig hur vårt samhälle fungerar, försöka betrakta sig själva som svenskar och uppfostra sina barn som svenskar.

Detta övergav vi. Vad gav det? Jo, det gav det splittrade och segregerade samhälle som många talare i dag har beskrivit från talarstolen. Jag vill inte ha det samhället. Jag vill ha ett sammanhållet Sverige där människor känner sig hemma. Det får man inte genom den splittringspolitik som Annie Lööf och Centerpartiet står för.

(Applåder)

Anf. 68 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! När jag lyssnar på dig, Jimmie Åkesson, slår det mig vilken fullfjädrad yrkespolitiker du är. Du har förmågan att behärska en av politikens mindre ädla konster: att prata länge utan att svara på en rak fråga som du har fått. Du är lite av en mästare i det.

Nyss frågade statsminister Löfven om den bortre parentesen, om stupstocken i sjukförsäkringen. Det är allvar. Det handlar om människor som kan ha cancer. Det handlar om människor som har oro för hur det ska gå för deras familjer. Vi vet att sjukförsäkringen har sina brister i dag. Du vill skicka ut sjuka människor ur sjukförsäkringen vid ett visst datum. När du får frågan pratar du om något annat och om en byråkratisk reform. Men de sjuka förtjänar ett svar, Jimmie Åkesson. Varför ska du skicka ut dem i kylan?

(Applåder)

Anf. 69 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag vet inte om det är unikt för någon med ett uppdrag som politiker att kunna prata länge utan att svara på frågor. Min uppfattning är att det är det som ni allihop håller på med till största delen. Om Jonas Sjöstedt tycker att jag gör det är det upp till honom.

Men jag ska svara på frågan. Jag försökte göra det tidigare också, men det kanske inte framgick. Problemet är inte att vi har en bortre tidsgräns i sjukförsäkringen. Problemet är något annat. Stefan Löfven nämnde det tidigare i sitt anförande. Den som kan jobba ska jobba. Det måste vara utgångspunkten. Lösningen är då inte att i stället göra så att människor, vilket är en utveckling vi nu har sett, hamnar i en livslång sjukperiod och att långtidssjukskrivningarna ökar. Lösningen är att se till att de människor som utgör de extremfall som Jonas Sjöstedt beskriver inte faller mellan stolarna. Detta har jag en lösning på, men lösningen är inte att ta bort den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen.

Anf. 70 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Ja, det var också ett icke-svar, måste man säga. Problemet är: Även om det är en bättre rehabilitering, en bättre arbetsmiljö och ett bättre myndighetssamarbete – det är någonting som vi är för – kommer det att finnas människor som är sjuka. De kommer att vara sjuka den dagen, det datumet. Vad händer med dem? Ska de inte få sin sjukpenning längre? Ska den dras in?

Du har faktiskt suttit i denna kammare, tryckt på knappen och sagt till tusentals svenskar som kanske ännu inte vet att de en dag kommer att bli långvarigt sjuka: Vi kommer inte att ha sjukförsäkringen för dig.

Jag tycker att du är alla dessa människor svaret skyldig. Varför ska de kastas ut i kylan?

(Applåder)

Anf. 71 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Inga människor ska kastas ut i kylan. Det ska över huvud taget inte förekomma. Det är inte heller det som denna diskussion egentligen handlar om. Jag förstår att den svenska vänstern vill få det till att handla om människor som är allvarligt sjuka och liknande. Men om du är

allvarligt sjuk, om du är dödssjuk, ska du självklart inte behöva arbeta. Det är alldeles självklart.

Därför är det orimligt som det är i dag. Vi har två myndigheter som gör olika bedömningar. Försäkringskassan säger: Ja, men du kan jobba. Och Arbetsförmedlingen säger: Nej, det kan du inte. Du ska inte jobba. Det finns inget jobb till dig här.

Då hamnar man mellan dessa båda myndigheter. Det vill vi undvika genom att slå samman de här myndigheterna. Det är en strukturell, långsiktig lösning på den problematik som Jonas Sjöstedt beskriver.

Att ta bort den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen och låta människor försvinna vind för våg i en oändlig byråkrati är inte humant och inte en sund välfärdspolitik.

(Applåder)

Anf. 72 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Låt mig fortsätta den dialog som Ulf Kristersson och Jimmie Åkesson hade. Det var ett mycket förvånande besked som kom från Sverigedemokraternas försvarspolitiska talesperson och nu från Jimmie Åkesson. Ni överväger att stödja FN-konventionen mot kärnvapen. Det är något som just nu i Sverige drivs av Margot Wallström, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Den ende som skulle bli riktigt glad om Sverige anslöt sig till denna konvention är Putin, för det skulle i praktiken mycket kraftigt försvåra ett samarbete mellan Sverige och Nato.

Jag vet att Jimmie Åkesson och Sverigedemokraterna är emot ett Nato-medlemskap, men även om man är emot ett medlemskap kan man ändå uppskatta det samarbete vi har med Nato, till exempel genom världlandsavtalet.

Detta äventyras dock allvarligt genom denna konvention. Det har Nato också sagt, så större delen av västvärlden skriver inte under konventionen av detta skäl.

Är ni beredda att äventyra världlandsavtalet?

Anf. 73 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Fru talman! Jag instämmer i princip i Jan Björklunds beskrivning av allvaret i detta. Jag försökte också påpeka att vårt parti inte har tagit ställning.

Det är möjligt att någon i utskottet har sagt något i tidningarna. Jag vet inte vad som har sagts i intervjun, och jag har inte heller läst vad som blev resultatet av intervjun. Men för mig är det inte så intressant, för partiet har inte tagit ställning.

Frågan har inte varit på mitt eller partiledningens bord av just den anledningen att jag förstår precis det Jan Björklund beskriver. Jag förstår det säkerhetspolitiskt komplicerade i detta och att detta är mycket komplicerat.

Det finns väl ingen i denna kammare som vill ha kärnvapen. Därför måste vi se bortom denna diskussion och försöka förstå hur komplicerat detta är.

Men beskyll oss inte för att gå Putins ärende i denna fråga, för det är inte sant.

Anf. 74 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Fru talman! Anledningen till att ni får dessa frågor är för att ni är tungan på vågen. Ansluter ni er till detta kommer Sverige sannolikt att ratificera avtalet, och säger ni nej blir det inte så. Därför är ert ställningstagande oerhört viktigt.

Du säger att du förstår mina argument, Jimmie Åkesson, men ändå överväger ni att ansluta er. Det är obegripligt. Jag ser att det sitter andra sverigedemokrater här och skakar på huvudet åt att ni överväger detta.

Följden blir att samarbetet med Nato i princip omöjliggörs. Det är uppenbart. Hur ni ens kan överväga detta är därför svårt att förstå.

Bakgrunden är precis den som Ulf Kristersson var inne på: Partier av er karaktär i hela Europa ställer sig ofta på Putins sida i konflikter mellan västvärlden och Putin. Det handlar väl om en beundran av det auktoritära styret.

Anf. 75 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Fru talman! Å ena sidan säger Jan Björklund att det är en allvarlig och komplicerad fråga och att man måste fatta övervägda beslut. Å andra sidan säger han att jag gör fel när jag vill ta detta på allvar och fatta ett övervägt beslut. Jag får inte ihop det.

Vi överväger ingenting. Jag sa nyss att denna fråga över huvud taget inte har varit på mitt bord. När den så småningom kommer på mitt bord lovar jag att du, Jan Björklund, och alla andra ska få ett besked om hur vi ställer oss till detta.

Att behandla en sådan här fråga som något där man plötsligt kan ta ställning utan att överväga det beslut man avser att ta är inte seriöst. Uppenbarligen tycker Jan Björklund inte det heller. Låt då oss som är just tunga på vågen i riksdagen ta den tid vi behöver för att fatta ett väl avvägt beslut.

(Applåder)

Anf. 76 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Fru talman! Det är bra att fler partier säger sig prioritera vården, eftersom vården är viktig och utvecklingen går åt fel håll. Exempelvis har vårdköerna blivit dubbelt så långa.

Men vad gör Sverigedemokraterna för vården i sin budget? Våldigt lite. Ni lägger små belopp på små projekt.

Det är orealistiskt att köerna försvinner med din politik, Jimmie Åkesson. Ni förslår en byråkratisk modell för att skicka runt patienter, framför allt utomlands. Men inte ens du, Jimmie Åkesson, kan väl tro att det räcker för att alla de 84 000 som i dag står i en vårdkö ska få vård i tid?

Anf. 77 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Fru talman! Jag tror att vårdköerna är längre än så. Jag har inte siffrorna framför mig, men jag tror att situationen är långt mer allvarlig än vad Andreas Carlson beskriver.

Ja, det har blivit avsevärt värre på senare år. Men även under den tid då Kristdemokraterna hade ansvaret för dessa frågor började vårdköerna växa. Det är möjligt att Kristdemokraterna gläder sig åt att andra partier tar vården på allvar, men det beror i hög grad på att just Kristdemokraterna

och andra partier har misslyckats fullständigt eftersom de inte har förstått problemens dignitet.

Vi gör stora satsningar. Det som Andreas Carlson kallar en byråkratisk fint, eller vad han nu sa, är en modell som fungerar i andra länder. Titta på hur Danmark lyckades korta vårdköerna. Det är precis en sådan modell, såklart anpassad efter svenska förhållanden, som vi föreslår. Det är inget byråkratiskt trams; det är på riktigt. Det har lyckats i Danmark, och det kan lyckas här.

(Applåder)

Anf. 78 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Fru talman! De 84 000 är de som har väntat mer än tre månader, alltså mer än vårdgarantins krav vad gäller ett första besök eller behandling.

Det ni föreslår är en kortsiktig lösning. Det är en panikåtgärd som kommer att skapa en negativ spiral. Resurser som borde gå till svenska sjukhus kommer att hamna utomlands till följd av att fler patienter inte får vård i tid och måste skickas bort. Kostnaderna kommer att öka och svensk sjukvård fortsätta att försämrans.

Vi behöver reformer som funkar, strukturreformer och förändrade arbetssätt. Det är Kristdemokraternas svar. Vi vill ha ett statligt huvudansvar för vården. I vår budget satsar vi 2 miljarder på fler vårdplatser i svensk sjukvård. Vi vill återinföra kömiljarden och satsar 3 miljarder på vårdcentralerna så att färre behöver sitta på akuten. Vi vill se vårdserviceteam så att sjuksköterskor får mer tid med patienterna.

Så ser en riktig sjukvårdspolitik ut, Jimmie Åkesson. Era satsningar kommer att slukas upp av byråkrati, och vårt ansvar är att bygga upp svensk sjukvård.

Anf. 79 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Fru talman! Kristdemokraternas politik på sjukvårdsområdet fungerade inte utan ledde till växande vårdköer. Jag vill bara ha det sagt så att vi vet var vi står.

Har Andreas Carlson över huvud taget tittat på hur det ser ut med kapaciteten på sjukhusen runt om i landet? Har Andreas Carlson förstått problemen med att det inte finns en ordentlig samordning vad gäller sjukhusvård i Sverige i dag? Jag tror inte det, för då hade han inte argumenterat på detta sätt.

En absolut avgörande lösning är att vi koordinerar detta bättre så att vi nyttjar den kapacitet som finns, i första hand i Sverige. Men det handlar också om att när det inte finns plats i Sverige finna plats någon annanstans för att beta av detta berg som bara växer. Blir vi inte av med de gigantiska vårdköerna kommer vi aldrig att kunna lösa detta vare sig strukturellt eller långsiktigt. Därför gäller det att först beta av köerna och sedan göra satsningar.

(Applåder)

Anf. 80 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! På en hållbar planet lever vi hållbara liv. I dag ser vi tyvärr hur depression, psykisk ohälsa, stressrelaterade sjukdomar och utbrändhet ökar lavinartat. Allt fler känner att de inte räcker till på jobbet, hemma, i sina relationer eller åt sig själva.

Detta är ett problem som vi måste ta på allra största allvar. Jag är därför glad att regeringen satsar 600 miljoner mot psykisk ohälsa bara i år.

Jag är också glad att regeringen utreder förslag som kan möjliggöra ett mer hållbart arbetsliv för människor. I en tid när vi arbetar allt fler år måste det finnas chans till reflektion och utveckling under ett långt arbetsliv. Det kan handla om ett utvecklings- eller alterneringsår. Med ekonomisk trygghet ska man ha möjlighet att byta yrkesbana, förverkliga en företagsidé, starta eget eller vidareutbilda sig. Det kan handla om att gå ned i arbetstid för att kunna starta en sidoverksamhet.

Jag är övertygad om att förslag som ger möjligheter för människor att pröva nytt och utvecklas skapar större frihet, flexibilitet och ett mer innovativt samhälle där framtidstron kan växa. Min och Miljöpartiets vision är en framtid där människor har en plats och kan blomstra utan att förstöra planeten för framtida generationer.

(Applåder)

Anf. 81 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Det som kommer att ta oss mot en grönare framtid är våra företag. Det är småföretagen som tar risker för att lyckas med sin miljöinnovation, företaget som lägger forskningsresurser på ett nytt bilbatteri och bostadsbolaget som investerar i energieffektivisering som gör att den gröna utvecklingen sker.

Företagarna har en nyckelroll för att vi ska kunna minska våra klimatutsläpp, och vi politiker kan aldrig slå dem på fingrarna vad gäller kreativitet och uppfinningsrikedom. Men för att de ska kunna fungera och göra sitt jobb krävs det att regelkrånglet minskar och att kostnaderna sänks, så att det blir lättare och billigare för företag att starta och växa i Sverige.

Vi påbörjade det arbetet tillsammans med våra allianskollegor i regering, men det arbetet har nu avstannat. Skatterna på företag har denna mandatperiod höjts med 32 miljarder årligen – skatter som också drabbar gröna företag.

Jag vill därför fråga Isabella Lövin: Gör ökade kostnader det lättare eller svårare för dessa företag att vara med och bidra till klimatomställningen?

(Applåder)

Anf. 82 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Tack, Annie Lööf, för frågan! Ja, det är sant att företagen, näringslivet, har en helt central roll, både för att vi ska ha ett bättre samhälle med mer framtidstro och för att vi ska klara den gröna omställningen.

Jag vill verkligen påminna Annie Lööf om att den här regeringen har infört ett växa-stöd för enmansföretagare. Den som har enskild firma, handelsbolag eller aktiebolag behöver i dag inte betala hela arbetsgivaravgiften för sin första anställda. Det är ett konkret stöd till småföretag, som vi har varit med och drivit igenom.

För de större företag som vill vara med i klimatomställningen krävs det stöd i form av incitament men också tydlig lagstiftning, så att man vet vilka mål som gäller. Här inför regeringen det stora klimatstödet för industrin, Industriklivet, som gör det möjligt för företag som till exempel stålverken att ställa om och göra tekniksprång så att de kan vara med i den gröna omställningen. Det är helt avgörande för klimatframgången.

Anf. 83 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Nu presenterar Isabella Lövin miljonsatsningar när man snarare tar miljarder från de svenska företagen, inklusive de gröna företagen. Man ger ett växa-stöd, men man tar med de ökade skattehöjningarna tillbaka 32 miljarder varje år den här mandatperioden. Det är allt annat än ett exempel som främjar företagande, grön teknik och innovationskraft, som faktiskt var vad min fråga handlade om.

Isabella Lövin har hunnit med att införa en solskatt, som nästan har dragits tillbaka, men bara nästan, och detta först efter hård kritik från företagen, branschorganisationerna och Centerpartiet. I stället behöver man driva en offensiv, genomtänkt helhetspolitik för entreprenörskap och företagande.

När ska Miljöpartiet släppa ineffektiv symbolpolitik och fokusera på en politik som i helheten stärker entreprenörskap och företagande och förbättrar deras möjligheter att på riktigt investera i grön teknik och klimatsmarta lösningar?

Anf. 84 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Först och främst noterar jag att Annie Lööf inte upprepade den falska uppgift som hon uppgav i början, att utsläppen ökar i Sverige. Naturvårdsverkets senaste validerade rapport från 2016 visar att utsläppen faktiskt minskar. Det vore lämpligt om Annie Lööf tog in det i sin retorik.

Vi satsar på företagen, som jag nyss har nämnt, med växa-stödet, Industriklivet och en mängd andra initiativ för att vi ska få igång innovationskraften i Sverige, som ska gynna den gröna omställningen.

Solelskatten var något som ni inte lyckades ordna under era år i regering, Annie Lööf. Vi måste också hålla oss till EU-regler, och det vet Annie Lööf lika väl som jag. Men solelen blomstrar i dag i Sverige. Den har växt till 18 gånger, och det är något som jag är stolt över. Vi har verkligen möjliggjort för solelsbranschen att blomstra och starta nya företag.
(Applåder)

Anf. 85 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Isabella Lövin, du talade i ditt anförande om psykisk ohälsa och depression, som är en folksjukdom i Sverige i dag. Många går in i väggen, som man kallar det, och blir sjukskrivna länge. Där gör vi en del tillsammans, inte minst på Vänsterpartiets initiativ, i budgeten. Men det som förvånar mig är den hårdhet som sedan möter många av dem som drabbas när de är sjukskrivna och behöver sjukpenning. Ni har satt upp ett mål om 9,0 sjukskrivningsdagar per år och satt press på Försäkringskassan att spara på sjukpenningen, och det drabbar många av just dessa människor. Vi hör nu förtvivlade vittnesmål från dem som faktiskt är sjuka. Läkarna säger att de är sjuka, men de förlorar sin sjukpenning.

Jag tycker att det här är helt orimligt. Det gör det inte heller lättare att bli frisk. Vad tänker ni göra åt detta?

Anf. 86 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Det är verkligen oroande siffror som vi ser över hur sjukskrivningarna utvecklas. Psykisk ohälsa, utbrändhet, depression och andra liknande diagnoser står för merparten av sjukskrivningarna, som har ökat med 80 procent sedan 2010. Samhället måste reagera på detta. Det är en

folksjukdom och ett tecken på att något är fel i samhället. Där behöver vi jobba med många delar, både stärka den psykiatriska vården och öka tillgängligheten till psykologer. Men vi måste också titta på möjligheten för människor att få utvecklas under sitt arbetsliv, så att man inte bränner ut sig på sin arbetsplats. Vi måste också se till att det blir bättre arbetsvillkor så att till exempel sjuksköterskor och lärare, som har väldigt ansvarsfulla uppgifter, inte ser sig nödgade att sjukskriva sig på grund av arbetsmiljön.

Anf. 87 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Jag instämmer i stort sett i varje ord som du säger, Isabella Lövin. Men det som förvånar mig är att ni samtidigt sätter den här pressen på Försäkringskassan att spara. Det drabbar ju precis de här människorna. Många av de som har den här problematiken förlorar sin sjukpenning. Många har stöd av sina läkare som säger att man inte kan arbeta. Många vittnar om att man inte orkar, att man behöver lite mer tid och lite bättre rehabilitering för att komma tillbaka.

Det är du som är ansvarig. Du är vice statsminister. Det är ni som skriver regleringsbrevet till Försäkringskassan. Det är regeringen som har satt den här pressen på besparingar. Det riskerar att göra livet svårt för många av dem som behöver stöd för att komma tillbaka.

Jag förstår inte. Står ni för den här politiken, eller tänker ni ändra den?

Anf. 88 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Det är viktigt att vi uppmärksammar detta.

Regeringen sätter också press på arbetsgivarna. Nu fick vi inte igenom den så kallade hälsovaxlingen, som skulle sätta mycket större tryck på arbetsgivarna att ta ansvar för arbetsmiljön så att människor inte går in i väggen.

Det här är ett gigantiskt samhällsproblem. Det är slöseri med resurser. Vi utbildar sjuksköterskor, lärare och poliser som sedan sjukskriver sig på grund av att de mår dåligt och inte klarar av arbetsförhållandena.

Vi måste jobba med alla delar. Med sjukförsäkringen kan vi uppmärksamma de här problemen, för det här är inte hållbart. Det är heller inte önskvärt för individen att vara sjukskriven hur lång tid som helst. Man vill tillbaka in i arbetslivet.

Vi diskuterar med och sätter press på arbetsgivarna, men vi måste också hitta andra reformer så att arbetslivet blir mer hållbart.

Anf. 89 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Fru talman! Isabella Lövin sa i en kommentar tidigare här att Alliansen vill sänka marginalskatterna och att de rika tjänar på det. Jag vet inte om hela Alliansen verkligen vill det, men jag vill gärna sänka marginalskatterna.

Jag är undrande inför definitionen av rika. Jag delar uppfattningen att den som tjänar mycket ska betala mer i skatt än den som tjänar lite – självklart ska det vara så.

Om man för varje år räknar allt fler i Sverige som rika kan staten såklart öka sina skatteinkomster. En mycket stor del av Sveriges specialistsjuksköterskor räknar ni som rika. En mycket stor del av förskolecheferna, av föreståndarna och andra inom äldreomsorgen samt av förstelärarna och

gymnasielärarna räknas som rika i ert Sverige, för att ni ska kunna ta ut högre skatt.

Den statliga inkomstskatten betalas av en väldigt stor grupp i Sverige. Det är faktiskt så att 60 procent av Sveriges barnmorskor betalar statlig inkomstskatt – dem räknar ni som rika.

Är detta rimligt? Är 60 procent av Sveriges barnmorskor rika?

Anf. 90 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Det är ett stort samhällsproblem att inkomstklyftorna ökar, både inom länder och mellan länder. Detta skapar ett stort hot mot vårt samhälle. Det göder populistiska krafter. Ingen gynnas av att de som är extremt rika blir ännu rikare.

Jag vill påpeka att denna regering sänker skatterna för pensionärerna och tar bort den klyfta som ni skapade. Det är också intressant att notera att du, Jan Björklund, tar upp frågan om skatterna, för den är väldigt central när det gäller skillnaden i hur vi ser på samhället.

Du, Jan Björklund, vill gärna prata om större behov i skolan, i sjukvården, inom polisen, i försvaret – på alla områden i samhället. Men du har inget svar på hur vi ska finansiera alla dessa ökade behov.

Vad är svaret på det, Jan Björklund? Jag vet faktiskt inte. Vi måste ha ett jämlikt samhälle om det ska vara ett hoppfullt samhälle.

Anf. 91 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Fru talman! Om det ska vara någon vits med dessa replikskiften bör man försöka att svara på de frågor som ställs. Min fråga var om det är så att 60 procent av Sveriges barnmorskor är rika. Isabella Lövin började tala om att personer som är miljonärer ska betala mer skatt. Jag håller med om att de ska betala mer skatt. Problemet med er politik är att ni har sänkt gränsen för vilka som räknas som rika så mycket att väldigt många personer som arbetar inom kvinnodominerade akademikerbranschen nu räknas som rika.

Jag håller med – jag vill satsa på skolan. En del i att satsa på skolan är att vi kan få fram lärare. I fråga om sjukvården gäller det att vi kan få fram specialistsjuksköterskor och barnmorskor, men då måste det löna sig att gå fem år på universitet och utbilda sig till detta. Om ni tar huvuddelen av inkomsten i skatt lönar det sig inte.

Detta är ingen slump. Det är just inom de kvinnodominerade akademikerbranschen som vi har brist i Sverige. En orsak till det är att ni hårdbeskattar personer som arbetar inom dessa yrken och betraktar dem som rika, vilket de verkligen inte är.

Det måste löna sig att utbilda sig i Sverige – även för kvinnor.

Anf. 92 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! En del av förklaringen till bristen på sjuksköterskor är att vi utbildar för få sjuksköterskor. En annan del är att sjuksköterskorna sedan lämnar yrket ganska snabbt, eftersom arbetsförhållandena inte är tillräckligt bra. Detta beror på att det finns brister vad gäller såväl personalförsörjningen som sjukvårdens resurser. Vi behöver mer resurser till sjukvården – det är vi helt överens om.

Ni är väldigt bra på att peka på behoven, men ni är väldigt dåliga på att tala om hur dessa behov ska finansieras, Jan Björklund. Ni är av maginstinkt emot exempelvis flygskatten. Ni är emot alla typer av miljöskatter som vi lägger på bordet. Jag tycker att det är sorgligt.

Tillsammans med dina allianskamrater får du ihop 100 miljarder i skattesänkningar om era budgetar läggs ihop.

Anf. 93 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Fru talman! Jag läste i Dagens Nyheter i morse vad jag uppfattar som att Isabella Lövin hävdar att vi inte ska prata för mycket om kriminalitet och sexualbrott. Hon menar att det går bra för Sverige.

Men Sverige sätter en hel del rekord, och dessa är inga rekord att vara stolt över. Rekordmånga poliser slutar, framför allt unga poliser. Rekordmånga brott begås, framför allt sexualbrott. Vi har även rekordmånga uppklarade skjutningar och mord i Sverige.

Min korta fråga till Isabella Lövin är: Anser du, som jag, att det råder en poliskris i Sverige, eller anser du att problemen är marginella och att andra problem är viktigare?

Anf. 94 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är väldigt viktigt att ställa den frågan och att definiera exakt vad man menar med de stora problemen.

Svar ja – vi har polisbrist i Sverige. Vi utbildar just nu dubbelt så många poliser som under alliansregeringens tid. Men det går inte att trolla fram poliserna. Det finns en eftersläpning sedan lång tid. Man måste också se till att det råder bra arbetsförhållanden, så att poliserna stannar i yrket och inte lämnar det.

Jag tycker att det är viktigt att vi definierar och talar tydligt om vilka problem som finns och att vi inte målar upp en bild av att hela samhället håller på att gå sönder. Det är viktigt att vi inte ger upp inför dessa utmaningar.

Vi kan titta på skjutningarna i Göteborg. Antalet har halverats under det senaste året tack vare ett effektivt polisarbete tillsammans med andra myndigheter. Det visar att det går att bura in bovarna. Men vi måste också bli bättre på att förebygga, så att de unga i förorterna, som nu blir rekryterade till kriminella gäng, hindras från att gå med i dessa.

Anf. 95 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Fru talman! Tack för svaret!

Jag tycker ändå att man behöver se dessa utmaningar och problem utifrån de många unga kvinnor som inte vågar gå ut eller utifrån den nederländske student som råkade bli skjuten på en pizzeria i Uppsala för några dagar sedan, efter bara några dagar i Sverige. För dem har samhället gått sönder. Vi måste se verkligheten med deras ögon.

Jag tror att det som göder populism är om det politiska etablissemanget inte ser den verklighet som många människor lever i och oroar sig över.

Isabella Lövin säger i DN att det är en kapplöpning om fler poliser. Håller inte vice statsministern med om behovet av fler poliser? Socialdemokraterna har sagt att man vill ha 10 000 fler polisanställda. Här låter det dock som en kritik inom regeringen från den vice statsministern. Hur ska ni ha det egentligen?

Jag pratar gärna om hopp – hoppet att detta halvår är det sista halvåret med en nonchalant rödgrön regering.

Anf. 96 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Andreas Carlson lyssnade inte på vad jag svarade. Jag sa att det behövs fler poliser. Däremot är det inte så att vi kan trolla fram dem genom budgetanslag från det ena året till det andra, utan vi måste utbilda fler poliser. Detta är sorgligt eftersatt från alliansregeringens tid.

Vi kan heller inte bara tala om strängare straff. De som rekryteras till de kriminella gängerna i de utsatta områdena i förorter är 12, 13 eller 14 år gamla. Vi måste ha mycket fler insatser inom skolan och socialtjänsten, med fritidshem, socialpedagoger och fältassistenter som är ute på fältet.

Vi måste jobba med familjerna och se till att dessa barn och ungdomar ser att de har en annan framtid än att göra karriär som yrkeskriminella. Det är nämligen exakt den bilden som man just nu kan se i dessa förorter.

Vi måste jobba med detta på många sätt. Det räcker inte med enbart poliser eller strängare straff, utan vi måste jobba förebyggande och ha ett humant samhälle.

(Applåder)

Anf. 97 ANNIE LÖÖF (C):

Fru talman! På länssjukhuset i Kalmar tog det bara fyra minuter på det nya året innan den första bebisen föddes. I lokaltidningen hemma läste jag att det på Värnamo sjukhus dröjde två dagar in på det nya året. Varje timme kommer ungefär 13 nya liv till världen runt om i Sverige.

Vi är många som själva minns känslan – tacksamheten över den duk-tiga sjukvårdspersonalens insatser och en känsla av lättnad att samhället fanns där när livet var som allra viktigast. Vi minns också oron inför förlösningen. Skulle vården fungera när den behövdes som allra mest?

Känslan är densamma oavsett om det handlar om livets ljusaste stunder eller dess svåraste prövningar. Därför är det skrämmande att köerna till sjukvården nu ökar i Socialdemokraternas Sverige och att det är stora skillnader beroende på var i landet man bor.

I det socialdemokratiskt styrda Norrbotten får till exempel bara 64 procent specialistvård inom ramen för vårdgarantin. I S-styrda Jämtland är siffran 65 procent. Detta kan jämföras med alliansstyrda Halland, där hela 93 procent får det.

Detta, Stefan Löfven, kan inte kallas för något annat än ett misslyckande. Var finns rättvisan i att norrbottningar och jämtar får vänta längre på vård än hallänningar?

Centerpartiet lägger därför en tillgänglighetsmiljard för att korta köer. Vi satsar på att korta köerna till barn- och ungdomspsykiatri, och vi lägger 25 miljarder mer än regeringen på generella statsbidrag till välfärdens kärna.

Valet kommer att handla om hur vi hindrar klyvningen av Sverige, om hur vi skapar trygghet i hela landet med fler poliser och kortare vårdköer och om hur vi förbättrar integrationen.

Fru talman! Sverige behöver förändring. Sverige behöver ett nytt ledarskap som tar itu med de utmaningar som finns, som presenterar konkreta lösningar och som tar Sverige i en annan riktning.

(Applåder)

Prot. 2017/18:56

17 januari

Partiledardebatt

Anf. 98 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Fru talman! Det är viktigt att redovisa vad man vill med politiken, exempelvis sjukvården, och det är därför vi för till mycket mer resurser. En kömiljard förslår inte långt om professionen tycker att den är fel och man i stället dessutom lägger till betydligt mer pengar. Vi satsar nu mer på svensk sjukvård än vad som har gjorts på många år.

Frågan är hur det ska gå till. Annie Lööf har varit tydlig med två saker: Alliansen ska hålla ihop, oavsett valresultat, och hon utesluter samröre med Sverigedemokraterna – det uppskattar jag. Samtidigt säger Ulf Kristersson att han vill bilda regering även om Alliansen är mindre än de rödgröna partierna. Jag tror inte att alla riktigt har uppfattat det, men detta är två besked som inte går ihop, även om det kräver aktivt stöd av Sverigedemokraterna. Vi ser hur det går i Gävle med två helt oförenliga linjer.

Nu är det valår, och då vill jag gärna att Annie Lööf tydliggör sin position. Är det hennes eller Kristerssons linje som gäller?

Anf. 99 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Klimatutsläppen växer, vårddköerna växer och integrationen misslyckas. Detta är fjärde eller femte gången som Stefan Löfven står i en partiledardebatt och ställer frågor om regeringsfrågan. Jag kan svara en gång till: Centerpartiets huvudmotståndare i valet är givna. Vi går till val på att byta ut Stefan Löfven som statsminister och bilda en alliansregering.

Den som röstar på Centerpartiet kan vara trygg med att Sverigedemokraterna inte ska få något inflytande över hur Sverige ska styras. Om alliansregeringen blir mindre än de rödgröna har jag sagt att jag tycker att Alliansen bör söka stöd över blockgränsen. Samarbetsmannen Stefan Löfven kanske kan tänka sig att stödja en alliansregering ledd av Ulf Kristersson?

Anf. 100 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Fru talman! Jag har under hela mitt partiordförandeskap och som statsminister varit tydlig med jag tycker att blockpolitiken är fördummande för Sverige. Den försvagar vårt land.

Annie Lööf låser sig helt och hållet vid blockpolitiken och ser bara två alternativ. Det är klart att Socialdemokraterna och Moderaterna är huvudmotståndare i valet. Att moderatledaren och jag sedan skulle rösta på varandra som statsministerkandidat här i kammaren skulle jag säga är ganska oseriöst.

Denna fråga handlar om att se de alternativ som finns och där Sverigedemokraterna inte ges det avgörande inflytandet. Endera väljer man att hålla kvar blockpolitiken och låta Sverigedemokraterna styra, eller så väljer man att bryta blockpolitiken.

(Applåder)

Anf. 101 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Jag står inte här och cementerar blockpolitiken. Jag har sagt att om en alliansregering behöver ökat stöd får vi söka det över blockgränsen. Då får vi sätta oss ned och föra samtal med exempelvis Stefan Löfven och Socialdemokraterna om hur en alliansregering ska kunna genomföra en politik och hur vi ska kunna ha en trygg väg framåt för Sverige.

Men i Stefan Löfvens Sverige handlar blockpolitik enbart om att Socialdemokraterna och han ska kunna vara kvar vid makten och hur andra ska vara marionettdockor i riksdagen för att stödja en socialdemokratisk politik.

Jag har i opposition varit med och stöttat ett antal överenskommelser. Jag har förhandlat, slutit överenskommelser och tagit ansvar. Jag tycker att det vore klädsamt att inse att Alliansen tryckte på en gul knapp för att släppa fram Stefan Löfven 2014. Kanske Stefan Löfven kan tänka sig att trycka på en gul knapp för att släppa fram Ulf Kristersson och en alliansregering för att hindra att Sverigedemokraterna får inflytande i svensk politik?

Det är en fråga som jag tycker att Stefan Löfven bör svara på.
(Applåder)

Anf. 102 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Utsläppen från svenskarnas internationella flygresande har ökat med 77 procent mellan 1990 och 2015. Svenskarnas flygresor står i dag för lika stora utsläpp som alla bilresor. Ändå har flygbränslet hittills varit helt befriat från miljöskatter.

Tillsammans med stora delar av forskningen, miljörörelsen och svenska folket har jag förvånats över Annie Lööfs våldsamma motstånd mot flygskatten. I somras hotade Annie Lööf till och med att fälla ministrar om flygskatteförslaget var med i budgeten.

Centerpartiets ekonomisk-politiska talesperson Emil Källström har meddelat att flygskatten kommer att bli en av de första sakerna som Centerpartiet kommer att försöka riva upp om partiet kommer i regering efter valet.

Min fråga till dig, Annie Lööf, är: Kommer Centerpartiet att prioritera att flyget – en av de värsta klimatbovarna – ska kunna släppa ut utan att betala för sina utsläpp?

Anf. 103 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Centerpartiet kommer att prioritera resultat. Vi kommer att prioritera åtgärder som leder till minskade klimatutsläpp. Vi kommer att prioritera åtgärder som leder till minskade gifter i vår vardag och mindre plast i våra hav och vattendrag. Vi kommer att prioritera åtgärder som ser till att vi får mer förnybar energi, precis som vi gjorde under åtta år i alliansregering.

För oss är resultaten det viktiga. Vi säger inte nej till allt som regeringen föreslår. Vi säger ja till det som vi tycker är bra och som leder någonstans. Vi säger nej till det som är dåligt. Varför ska vi och skattebetalarna betala för ineffektivitet?

Vi har föreslagit att vi ska blanda in biobränsle i flygbränslet för att på det sättet göra flygresorna grönare. Vi är tveksamma till den modell av flygskatt som exempelvis innebär att gotlänningarna och de som reser till och från Gotland får 28 miljoner i ökade kostnader. Vi tror att det finns bättre alternativ för att göra flyget grönt och så att man bär sina kostnader. Därför har vi ett annat förslag som är bättre för utsläppen och för miljön och klimatet. Det är detta vi står för.

Anf. 104 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Tyvärr fortsätter Annie Lööf att sprida felaktiga uppgifter. Vi kompenserar gotlänningarna för flygskatten, och det vet Annie Lööf. Hon vet också att vi har ett förslag om att utreda hur biodrivmedel ska in i flygbränslet. Det ena utesluter faktiskt inte det andra.

Annie Lööf fortsätter att säga till statsministern att utsläppen ökar, trots att statistik från Naturvårdsverket visar att utsläppen minskar, med 5,9 procent inom transportsektorn inrikes och med 1,6 procent totalt. Kanske Annie Lööf kan hålla sig lite bättre till fakta.

När det handlar om effektivitet har Naturvårdsverket utvärderat regeringens politik. Vi ser nu ut att kunna uppnå klimatmålen till 2020. Detta kunde vi inte med den borgerliga regeringen. Den lämnade efter sig ett klimatunderskott på 4 miljoner ton, som vi nu håller på att hämta igen med det som Annie Lööf kallar ineffektiva åtgärder, såsom Klimatklivet och flygskatten.

Anf. 105 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Nu är inte dessa åtgärder genomförda ännu, och ändå är vi på väg att nå miljömålen. Var lite försiktig med argumenten, Isabella Lövin!

De siffror som innebär att klimatutsläppen ökar i Sverige vilar på SCB:s grund. Du hänvisar till Naturvårdsverket, som har plockat bort internationella transporter. Jag tycker att internationella transporter är rätt viktiga, för där kommer till exempel flyget in.

Jag vill att flyget ska minska sina utsläpp och bära sina kostnader, och därför är vi tveksamma till den flygskatt som regeringen har presenterat. Utredaren själv säger att den har en minimal effekt på de utsläpp som flyget har. Därför har vi föreslagit ett kvotpliktssystem, det vill säga att man tvingar alla plan som lyfter från svenska flygplatser att innehålla biobränsle. Vi kommer att se till att detta genomförs om vi får möjlighet, för det kommer att leda någonstans. Det kommer att innebära att man ställer om flyget.

Utöver detta behöver vi internationella överenskommelser som gör att flyget verkligen bär sina kostnader, på EU-nivå men också på global nivå. (Applåder)

Anf. 106 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Annie Lööf! Många av de ensamkommande unga som kom som asylsökande till Sverige för något år sedan far illa just nu. Många får avslag. De lämnar skolor, de går ut i hemlöshet och de lever i en sorts skuggsamhälle. Risken är att de hamnar i drogmissbruk eller fångas upp av kriminella på olika sätt. I detta läge är det avgörande att hitta humana

lösningar som gör att man kan komma in i det svenska samhället. Mycket få kan återvända till Afghanistan över huvud taget.

Regeringen har tagit fram förslag. De är långt ifrån perfekta, men de skulle gå i den riktningen. Vi är beredda att förhandla med regeringen för att lösa detta, men Annie Lööf som har talat så mycket om en mer human asylpolitik och de ensamkommandes situation slår igen dörren för att förhandla och göra något för de unga som nu far riktigt illa.

Varför är partitaktiken viktigare än hur det går för dessa unga människor?

Anf. 107 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Det handlar inte om partitaktik, utan det handlar om vilken roll Centerpartiet har i Sveriges politiska samhälle. Vi är inte äktenskapsmäklare till två partier i regeringen som inte kan komma överens, utan vi sitter i riksdagen.

Vi inväntar regeringens förslag, som bör komma inom kort. När det blir skriftligt kommunicerat – vi har än så länge bara hört vad man har sagt muntligt – kommer vi att nagelfara och granska det. Vi vill se rättssäkra förslag som förbättrar för de ensamkommande.

Vi tycker att det är viktigt att man inte återigen ger dessa barn falska förhoppningar utan att de förslag som läggs fram i riksdagen, och som förhoppningsvis också klubbas igenom i riksdagen, är rättssäkra och leder till trygghet. Jag inväntar därför regeringens förslag, som jag har hört ska komma inom kort. När det har kommit och vi har tittat på vad remissinstanserna har sagt kommer vi att ta ställning till dessa konkreta saker.

Anf. 108 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Här har vi en akut situation. Tusentals unga människor far illa. Regeringen är beredd att förhandla, och vi är beredda att förhandla. Om vi förhandlar finns det möjlighet att komma fram till någonting som vi alla fyra partier kan stå för. Då kan detta gå genom riksdagen.

Om man bara väntar, då kan man säga nej. Då har man sagt att man inte vill påverka detta, att man inte vill smutsa ned sina händer i en förhandling och att man inte vill göra någonting konkret. Det är en mycket bekväm position. Men vilka betalar priset för att ni inte kan sätta er vid förhandlingsbordet? Jo, det gör dessa tusentals ensamkommande ungdomar.

Jag vill därför ge dig en uppmaning, Annie Lööf: Lagg detta partispel åt sidan! Sätt dig vid förhandlingsbordet! Jag väntar på dig. Kom dit! Vi kan träffa regeringen, och vi kan faktiskt göra någonting för dessa unga som far illa.

Anf. 109 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Jonas Sjöstedt ska hålla sig för god för att tala om att smutsa ned händerna. Centerpartiet har varit med och slutit den enda migrationspolitiska uppgörelse som har gjorts under denna mandatperiod. Jonas Sjöstedt stängde dörren och satt utanför. Centerpartiet har varit med och slutit försvarsöverenskommelse efter försvarsöverenskommelse. Jonas Sjöstedt har stängt dörren och satt sig utanför.

Jag vet vad det handlar om att kompromissa och göra upp. Det är också därför som vi i Centerpartiet har varit tydliga med att vi står upp för våra värderingar. Vi vill se ett bättre förslag än det förslag med hål och brister som regeringen har presenterat vid sin presskonferens. Vi har föreslagit förbättringsåtgärder. Vi vill att man också ska ta hänsyn till de ensamkommande som har jobb och en egen försörjning, så att de också får möjlighet att stanna. Vi vill att det ska vara mer rättssäkert, så att vi vet vad som gäller framåt. Jag vet och hoppas att också regeringen är läskunnig, så att man tar till sig detta inför att man lägger fram ett förslag i riksdagen. När det kommer ska vi i Centerpartiet läsa och ta ställning till det för att se hur vi då ska göra när vi sitter här i riksdagen och ska ta ställning till de konkreta förslagen. Det är regeringen som styr.

(Applåder)

Anf. 110 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman, kollegor och åhörare! Vi lever i en politisk situation som är utmanande. Vi har ett svårt parlamentariskt läge. I detta oklara parlamentariska läge är det samarbetet mellan regeringen och Vänsterpartiet som har gjort att Sverige har kunnat styras de drygt tre senaste åren. Det är vårt samarbete med regeringen som gör att vi har en statsbudget. Det är vårt samarbete med regeringen som gör att Stefan Löfven är statsminister. Vi har i och med detta samarbete varit stabiliteten i svensk politik. Det är en besvärlig situation. Vi har levererat budgetar som har gjort Sverige mer jämlikt och rättvist. Vi har fått in ett åttiotal reformer som är märkta Vänsterpartiet och Ulla Andersson. Det handlar om allt från glasögon till barn till satsningar på psykiatri och förlossningsvården. Mycket av det som har hjärta i politiken kommer från Vänsterpartiet.

Statsministern talade här tidigare om att jämlikheten nu ökar i Sverige. Det kan ni göra genom samarbete med oss, men det kan ni inte göra med Annie Lööf och Jan Björklund. Det är antingen eller. Vill man ha ett jämlikare samhälle måste man ha ett skattesystem som är mer rättvist. Man måste prioritera välfärdsreformer före skattesänkningar. Där finns ett vägval mellan vänster och höger.

I nästa val står mycket på spel. En röst på Ulf Kristersson är en röst på Jimmie Åkesson. En röst på Jimmie Åkesson är en röst på Ulf Kristersson. Det är ett allvar i detta som inte har funnits i tidigare val. Lösningen på det är inte att gröta ihop sig i mitten. Lösningen är att gå till val på en tydlig vänsterpolitik som innebär att det finns hopp om förändring och ökad jämlikhet i Sverige. Det finns ingen motsats mellan det och att sedan efter att valresultatet är levererat se till att Sverige ska kunna styras såsom det har gjorts nu. Det står vi i Vänsterpartiet för inför valet 2018.

(Applåder)

Anf. 111 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! För tio år sedan infördes RUT-avdraget av Centerpartiet och Alliansen. Det har sedan dess visat sig vara en sann framgångssaga och en av de mest lyckade jobbreformerna. Enligt ny statistik som kom i förra veckan har RUT-avdraget skapat jobb till över 30 000 personer. 75 procent av jobben har gått till personer som tidigare var arbetslösa. Nästan ett helt Vänersborg har alltså kunnat gå från bidrag till jobb tack vare

RUT. Det är väldigt många som på det sättet har fått in en fot på arbetsmarknaden och kan stå på egna ben. Det är ännu fler barn som får se sina föräldrar gå till jobbet en måndagsmorgon. Det är bra för människor, och det är bra för samhället. Det är egentligen 30 000 skäl till att vara för RUT-avdraget.

Min fråga till Jonas Sjöstedt är därför mycket enkel. När Vänsterledaren ser resultatet, med facit i handen, ångrar han då inte sitt hårdnackade motstånd mot RUT-avdraget?

Anf. 112 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Nej, det gör jag inte alls – tvärtom – och det av flera goda skäl. Det ena är att om man ser på fördelningseffekten och hur detta gynnar olika människor är RUT-avdraget en omvänd fördelningsspolitik, där stora skatteavdrag ges till många av dem som tjänar mest i Sverige. Det är denna typ av avdrag som gör att vi har ett skattesystem som gynnar höginkomsttagare, medan mycket få låginkomsttagare kan använda den sortens avdrag.

Man kan titta på en karta över Sverige var detta används. Det är inte i landsbygdskommunerna, Annie Lööf. Det är i storstädernas rikaste förorter som detta används. Tänk om vi hade använt motsvarande summor – denna enorma miljardrullning – som har runnit ut till denna skattelättnad för i huvudsak välbeställda till att anställa fler i välfärden, fler välutbildade i hemtjänsten, fler som arbetar i sjukvården, fler på våra förskolor och skolor, med trygga och fasta jobb med kollektivavtalsmässiga löner och med en möjlighet att göra Sverige mer jämlikt och rättvist. Jag tyckte att det var ett bättre alternativ, och jag tycker att det är ett bättre alternativ.

(Applåder)

Anf. 113 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Det är människors jobb, stolthet och försörjning som Jonas Sjöstedt raljerar om. En lägre skatt på arbete är ingen subvention. Det innebär att människor får en möjlighet att ha råd att köpa tjänsten – mestadels småbarnsföräldrar eller pensionärer – och att fler jobb skapas till dem som tidigare har varit arbetslösa.

Om Jonas Sjöstedt trots allt inte blir övertygad av de 30 000 jobb som har skapats kan jag passa på att nämna några andra siffror om RUT. Nästan 900 000 människor använde RUT förra året. Sektorn omsatte 10 miljarder. Fyra av tio RUT-företagare är utrikes födda. Hälften av dem som driver företag inom RUT-sektorn är kvinnor. Jobb som tidigare har varit svarta, otrygga, utan försäkring och utan pensionspoäng är nu vita. Varför är det så viktigt för Jonas Sjöstedt att avskaffa denna reform som har inneburit en trygghet och en lön för över 30 000 människor?

Anf. 114 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Det finns en sammanväxning mellan vita och svarta arbeten i RUT-branschen. Det är inte så enkelt som Annie Lööf säger. Det är fritt fram för den som så önskar att köpa in både städning i hemmet och skötsel av trädgård och vad man vill. Men man kan inte räkna med att någon annan ska betala. Man får betala det själv.

Det är tydligt att fördelningseffekten av RUT-avdraget är till mycket välavlönades fördel. Man har också kunnat få avdrag för helt bisarra saker som exempelvis cocktailpartyn eller rengöring av inomhuspoolen. Vilka är det som gör det? Är det undersköterskor och förskollärare som gör det? Jag menar att alternativet är så mycket bättre.

Det är riktigt att många äldre behöver hjälp med städning i hemmet. Det borde vara lättare och billigare att få hemtjänst för att få denna hjälp. Då skulle det vara en fördelning efter behov och inte efter plånbok. Det är väl där som skillnaden finns mellan oss i politiken. Jag vill ha fördelning efter behov, du vill ha det efter plånbok.
(Applåder)

Anf. 115 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Fru talman! Jonas Sjöstedts roll i svensk politik är unikt mäktig. Vänsterpartiet har funnits i drygt 100 år och har aldrig haft så mycket inflytande som nu. Därför är det viktigt hur ni använder detta inflytande.

Den 3 december stod Jonas Sjöstedt och jag tillsammans på en manifestation på Norra bantorget för att försvara assistansreformen för funktionshindrade. Bakgrunden till det är att den rödgröna regeringen har beordrat fram och genomfört och verkställer stora neddragningar av assistansreformen.

Döm om min förvåning när riksdagen skulle rösta om budgeten för assistansreformen två veckor senare. Då röstade Jonas Sjöstedt vid voteringen ja till de neddragningar och besparingar som föreslogs. Han använde inte sin förhandlingsmakt för att stoppa dessa besparingar.

Då är den enkla frågan till Jonas Sjöstedt: Varför stod du på torget och krävde stopp för neddragningarna när du två veckor senare i denna kammaröstade för neddragningarna?

Anf. 116 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Jag tror att Jan Björklund egentligen vet svaret på frågan. Så är det ibland i politiken när retoriken går lite för långt – man frågar om sådant man egentligen vet svaret på.

Orsaken är väldigt enkel: Neddragningarna i assistansen beror på att domar har kommit – redan under Alliansens tid, men också nu – som inskränker assistansbehövandes möjligheter att få hjälp med sådant de verkligen behöver hjälp med. Därför vill vi ändra och skärpa lagen. Vi är beredda att sitta ned och förhandla med er, Jan Björklund, med Kristdemokraterna och med vem som så önskar om hur lagförändringarna skulle kunna ske. Det har så att säga inte med budgeten att göra.

Det andra som skedde var neddragningar via regleringsbrevet. Där satte vi faktiskt gemensamt press på regeringen att lätta på dem. Svaret på frågan är alltså att vi vill lösa dessa problem på riktigt och inte bara med retorik i en riksdagsdebatt. Då krävs det en lagändring, för det löses inte via budgetanslaget. Vill du göra en verklig insats för dem som behöver assistans, Jan Björklund? Det som drabbar dem är ju en tragedi. Prata då med Ulf Kristersson! Det är nämligen han som är problemet. Skulle han vara med kunde vi sätta oss ned i morgon och ändra lagen.
(Applåder)

Anf. 117 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Fru talman! Nu är det inte Ulf Kristersson som styr Sverige, Jonas Sjöstedt, utan det är ni som styr Sverige – de tre rödgröna partierna. Ni har bestämt er för att skära ned på assistansreformen. Hade Jonas Sjöstedt stått på sig hade regeringen inte kunnat skriva så här i budgeten. Man hade inte kunnat dra ned med 1,6 miljarder.

Det är klart att det också behövs lagstiftningsförändringar, men självklart är det så att regeringen här anger sina ambitionsnivåer. Man ska dra ned. Det står uttryckligen att man ska dra ned med 1,6 miljarder. Det står här att Jonas Sjöstedt har röstat ja. Att 540 färre personer ska få assistans har Jonas Sjöstedt röstat ja till. Du har röstat för dessa neddragningar, Jonas Sjöstedt.

Jonas Sjöstedt har stått på torget och krävt stopp för neddragningarna, och två veckor senare har han röstat ja till dem. Det finns ett ord för det, och det är ”hyckleri”.

(Applåder)

Anf. 118 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Du vet precis som jag att neddragningarna beror på prejudicerande domar, Jan Björklund. Det krävs en lagstiftningsändring. Om man lägger in mer pengar i budgeten utan att ändra lagen hjälper det ingen av dem som förlorar sin assistans.

Vi vill göra detta på riktigt. Vi vill att människor ska få tillbaka sin assistans. Vi är beredda att sätta oss och förhandla med borgerliga partier i dag eller i morgon för att så ska bli fallet. För oss är detta mer än tom retorik; för oss är det en vilja till verklig förändring. Det är så här, Jan Björklund: Skulle du kunna övertyga Ulf Kristersson skulle vi faktiskt kunna göra någonting åt detta. För handen på hjärtat – hur var det med de domar som kom under er tid vid makten? Ändrade ni någonting då? Gjorde ni några lagstiftningsförändringar? Du vet precis som jag att ni inte gjorde det.

(Applåder)

Anf. 119 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Fru talman! Jonas Sjöstedt säger att Vänsterpartiet står för hjärtat i politiken. Tar man åt sig äran av framgångarna i budgetförhandlingarna måste man också ta ansvar för det som inte är bra.

Det står på Vänsterpartiets hemsida att regeringen har pressats åt rätt håll när det gäller LSS. Vad är det som har gått åt rätt håll med LSS, Jonas Sjöstedt? Vi hörde nu i replikskiftet med Jan Björklund att du återigen lägger ut dimridåer i riksdagens kammare och bjuder in till samtal mellan Vänsterpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna. Du har redan glömt bort att du har suttit i samtal med statsministern – med regeringen – och förhandlat fram en budget.

Ni bär ansvar. Det är den budget ni har förhandlat som leder till nedskärningar. Ni hade kunnat sätta press på regeringen i budgetförhandlingen för att få till lagändringar, men ni tyckte inte att det var tillräckligt viktigt. Det vore klädsamt om Vänsterpartiet erkände sin del av ansvaret.

Anf. 120 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Ibland hamnar man i en sorts dilemma i partiledardebatter. Tänk dig att någon har ställt precis den fråga jag hade tänkt att ställa, och det har kommit ett bra svar. Ska jag antingen snabbt komma på en ny fråga som är relevant, eller ska jag låtsas som att svaret aldrig gavs? Kristdemokraternas val är att låtsas som att man satt med hörselkåpor i bänken och inte hörde någonting. Jag svarade nämligen precis på exakt samma fråga. Jag tycker att debatten blir sämre när man inte tar in svaren.

Vilka framgångar har vi haft? Ja, vi pressade faktiskt gemensamt på för att man inte skulle lägga besparingskrav via regleringsbrevet. Nu är det domarna som är problemet. Vi är beredda att hålla förhandlingar när som helst för att hitta en majoritet som vill ändra lagstiftningen och ta bort effekten av domarna. Men för Kristdemokraterna verkar det vara viktigare att stå i en debatt och låtsas att det är budgeten det handlar om, samtidigt som man vet att det inte löser problemen. Det är inte särskilt respektingivande.

(Applåder)

Anf. 121 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Fru talman! Man kan också ställa en fråga för att man inte tycker att svaret dög. Man kan ställa en fråga för att du försöker slingra dig, Jonas Sjöstedt. Du lägger ut dimridåer. Den som tycks ha suttit med hörselkåpor på sig är du, Jonas Sjöstedt, när ni var på Harpsund – eller var ni nu förhandlar om budgeten – och du förhandlade när ni talade om LSS. Då hade du hörselkåpor på sig, för du har gått med på detta. Ditt parti stöder en budget som hänsynslöst skär i LSS.

Jag såg att ni i veckan hotade budgetsamarbetet med regeringen om regeringen går fram med strejkrätten. Ni lägger veto i den frågan. Ni lade inget veto när det gällde den personliga assistansen och LSS. Varför kämpade inte Vänsterpartiet mer för den personliga assistansen i budgetförhandlingarna? Varför har ni inte gjort mer i samtal med regeringen för att få till en lagändring? Det är min fråga. Jag fick inget svar på den, så jag upprepar den.

Anf. 122 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Så här funkar det i Sverige: Domstolarna är oberoende, men de dömer enligt de lagar som finns. Assistansen har försvunnit på ett förfärande sätt för många assistansbehövande på grund av domar i domstol. Hur ändrar man det? Jo, man ändrar lagen. Spelar det någon roll vad som händer i en budgetförhandling om man ändå har en domstolspraxis som gör att människor inte får assistans? Nej, tyvärr gör det inte det, utan det handlar om domar som beslutas i domstolar.

Det förvånar mig att du försöker dupera folk som är i desperat behov av assistans, Andreas Carlson, och påstår att det fungerar på något annat sätt. Jag tror att människor ser igenom det.

(Applåder)

Anf. 123 JAN BJÖRKLUND (L):

Fru talman! Stefan Löfven har nu gång på gång berättat hur bra det mesta är i Sverige. Sverige är ett fantastiskt land. Det är glädjande att vi

har en kraftig internationell högkonjunktur som just nu lyfter hela västvärlden. Den lyfter också svensk ekonomi.

Klyftorna ökar dock mellan dem som är födda här och dem som har kommit hit. Det är den stora utmaningen för Sverige. Hälften av de nyanlända har arbete först efter nio år, och det duger inte. Det kan inte fortsätta så här om Sverige ska hålla ihop. Det betyder att människor inte kan försörja sig, att barnen inte har föräldrar som går till jobbet och att de inte kommer in i samhällsgemenskapen.

Det positiva är att detta går att fixa. Det finns en lösning: Vi måste riva de höga trösklarna in till arbetsmarknaden. Startjobb med en lägre startlön för dem som har låg utbildning skulle skapa fler jobb. Det är därför jämförbara länder har bättre integration och lättare att få in lågutbildade invandrare på arbetsmarknaden än vad Sverige har. Då måste dock regeringen och Stefan Löfven sluta gå i LO:s ledband och bara ta till vara intressena för alla som redan har ett jobb. Det är de som står utanför som måste få komma in.

Sverige ska inte glida isär. Sverige ska hålla ihop. Då behövs en liberalare arbetsmarknad.

(Applåder)

Anf. 124 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Fru talman! Vi börjar med de nyanlända. Det är viktigt att vi gör rätt och tänker rätt nu. Det är på det sättet att de nyanlända nu kommer in i arbete i större utsträckning. De nio år Jan Björklund talar om gäller dem som kom hit 2008 eller 2009, men både den förra borgerliga regeringen och denna regering har gjort så att den tiden håller på att kortas – bara så att vi har rätt bild.

Detta är dock fortfarande en av de viktigaste uppgifter vi har, och därför blir Björklunds agerande på sista tiden rätt märkligt. Först sa nämligen Björklund att man är beredd att lagstifta om sänkta löner om inte parterna ordnar detta. När parterna sedan gör det – kommer med ett förslag om etableringsjobb – går Björklund i taket och säger att inte det heller duger. Frågan är vad det är som är så viktigt för Björklund. Är det att parterna inte har kunskap om arbetsmarknaden och hur den fungerar? Eller är det att Björklund tycker att vi, även om parterna nu har ett bra förslag, ändå ska lagstifta om sänkta löner?

Vad är det som är problemet, herr Björklund?

Anf. 125 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Fru talman! Parterna har såklart kunskap. Men parterna har andra intressen än riksdagen, eller åtminstone jag, har. För oss är det viktigast att lågutbildade invandrare får jobb. Men LO och Svenskt Näringsliv har naturligtvis en del andra intressen att bevaka. Det syns i deras lösning. Och det är därför vi är kritiska.

Till exempel undantar de alla arbetsgivare som inte har kollektivavtal. 60 procent av de små företagen i Sverige har inte tecknat kollektivavtal. Det finns ingen lag som säger att man måste ha kollektivavtal i Sverige. Det är en del av den svenska modellen att man kan välja att ha det eller inte. Men de företagen ska inte inkluderas i detta.

Dessutom ska bemanningsföretag inte inkluderas. Det är en bransch som sysselsätter väldigt många nyanlända och som har potential att göra det. De sektorer i Sverige som verkligen skulle kunna bidra med startjobb med lite lägre ingångslön utesluts.

Det här är en lösning som LO har hittat på för att hjälpa regeringen på traven. Men det löser inte problemet i verkligheten.

Anf. 126 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Fru talman! Jag vet att Björklund tycker genuint illa om LO. Men nu är det inte bara LO som omfattas av uppgörelsen, utan den är mycket bredare.

Björklund hävdar att det är orättvist att företag som inte vill sluta avtal kan omfattas av ett avtal. Det är många, LO-förbund men också TCO-förbund, Sacoförbund och arbetsgivare, som är förvånade över det. Arbetsmarknadens parter förstår inte detta.

Jan Björklund! Det finns ingen motsättning mellan det och att satsa på extratjänster, som vi gör nu. Nyanlända får in en fot på arbetsmarknaden och kan börja tjäna sitt uppehälle samtidigt som parterna kan bidra. Det är vidden av det här. Det är bredden som gör att vi får in de nyanlända.

Björklund väljer dock att helt negligera parterna, LO, TCO, Saco och arbetsgivarförbunden, eftersom han tycker att det är viktigt att han får sitta här och trycka på knappen och sänka lönerna. Det är ingen bra lösning, Jan Björklund.

(Applåder)

Anf. 127 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Fru talman! Alldeles för många av de lågutbildade invandrarna är arbetslösa. Det skapar enorma problem för Sverige. Det handlar inte bara om att dessa personer får bidrag, vilket skapar ett ekonomiskt utanförskap. Det är också grunden för hela det sociala utanförskap och den segregation som vi upplever. En stor del av kriminaliteten i våra utanförskapsområden hänger ihop med hög arbetslöshet och stora sociala problem.

Då är inte det viktiga att till varje pris lösa LO:s problem. Det är problemen med utanförskap som måste lösas. Men att tvinga alla till kollektivavtal verkar vara viktigare än att invandrarna ska komma i jobb.

60 procent av företagen har inte kollektivavtal. De utesluts. Vi vet alla att det ofta är små företag i servicebranschen som inte har de avtalen. De utesluts helt och hållet. Det skulle Löfven kunna ändra på.

Hela upplägget som parterna har lagt fram förutsätter ett medgivande från riksdagen. Vi kan bestämma att alla företag som inte har kollektivavtal och alla bemanningsföretag också ska få vara med. Då skulle vi närma oss en lösning som skulle kunna hjälpa. Men den här lösningen löser inte problemet.

Anf. 128 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Fru talman! En sak som har dominerat den här debatten och rapporteringen i medierna de senaste veckorna är våldsspiralen, som även Jan Björklund har beskrivit i sina anföranden och repliker här i dag.

Jag lyfte fram behovet av att ta krafttag för att stävja och knäcka den grova organiserade brottsligheten. Jag tror inte att det finns någon i den här församlingen som inte vill det. Men man saknar lösningar i hög grad.

Häromdagen läste jag att Jan Björklund varit i Sälen och föreslagit att beredskapspolisen ska återinföras. Det är ett utmärkt förslag. Men varför lade ni ned den nyss, Jan Björklund?

Anf. 129 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Fru talman! Det togs en lång rad beslut på försvarspolitikens område – beredskapspolisen var en del av försvaret snarare än polisen – efter Berlinmurens fall, och så sent som i 2009 års försvarsbeslut, som vi var med och fattade. Med facit i hand var de inte särskilt genomtänkta och kloka. Det måste vi erkänna.

Det är klart att det var ett misstag. Nu måste vi ta igen detta. Vi återinför värnplikt och rustar upp försvaret. Det är för små satsningar som sker; jag vill ha större satsningar på försvaret.

Hotbilden har nämligen förändrats helt. Och när man återinför plikt kan man också, genom civilförsvarsplikten, återinföra beredskapspolisen, som var en del av pliktsystemet.

Med facit i hand var den stora nedrustningen av svenskt försvar olycklig. Gjort är gjort. Nu måste vi ta igen det.

Anf. 130 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Fru talman! Det låter väldigt bra att man kan erkänna i kammaren att man hade fel. Det är många som gör det nu för tiden.

Det är lite tråkigt att övriga partier i den här församlingen har fattat en lång rad beslut som har fått allvarliga konsekvenser. Det här är ett sådant beslut.

Vi har i dag en polistäthet som minskar. Vi hade behövt beredskapspoliserna för att avlasta den ordinarie polisen. Men återigen valde den, i det här fallet, borgerliga regeringen att lägga ned viktig verksamhet. Jag beklagar det.

Men jag är också positivt överraskad av den plötsliga självinsikten och självkritiken som sveper genom Sveriges riksdag i dag. Jag hoppas verkligen att ni menar det här på allvar och att det inte bara är allmänt prat och spel för gallerierna.

Anf. 131 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Fru talman! För min del är det här med beredskapspolis ingenting som jag har hittat på efter gängskjutningarna. Vi tog upp redan 2014, direkt efter händelserna i Ukraina, att det var ett misstag att avskaffa värnplikten och att den behövde återinföras. Det har tagit några år innan majoriteten här inne delar den uppfattningen. Men nu är vi där, och det är bra.

Jimmie Åkessons parti är nytt. Mitt parti har funnits länge. Det är klart att det finns beslut som vi har fattat som måste justeras och ändras i efterhand. Den ödmjukheten ska man alltid ha.

Anf. 132 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Vi lever i en osäker värld med många hot – klimatförändringar, terrorism, auktoritära rörelser och populism. Vi behöver en säkerhetspolitik och ett svenskt totalförsvaret som kan hantera alla dessa komplexa frågor.

Det finns dock ett hot som är värre än de andra. Nio stater på jorden har makten att förgöra det mesta av mänsklig civilisation inom loppet av 15 minuter. Det enda rationella är att förbjuda kärnvapen, precis som världssamfundet har gjort med klusterbomber, landminor och biologiska och kemiska stridsmedel. Sverige tog ett mycket viktigt steg när vi tillsammans med 121 länder röstade ja till FN:s kärnvapenkonvention.

86 procent av svenska folket stöder ett kärnvapenförbud. 82 procent av Liberalernas väljare stöder ett kärnvapenförbud. Min fråga till Jan Björklund är: Varför säger du nej till ett globalt kärnvapenförbud?

Anf. 133 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Fru talman! Jag säger ja till ett globalt kärnvapenförbud. Men jag säger nej till ett ensidigt förbud för västvärlden att inneha kärnvapen. Det är nämligen det som den här konventionen skulle innebära i praktiken. Om Nordkorea skriver på konventionen förstår var och en att det bara är spel för gallerierna. De håller på och utvecklar kärnvapen.

Jag utgår från att ingen här i kammaren vill att det ska finnas kärnvapen. Men om det nu finns kärnvapen är jag glad att de goda krafterna i världen också förfogar över sådana vapen och inte bara de onda. Det är vad det här handlar om.

Det är lätt att ställa krav på västvärldens demokratier att de ska rusta ned och stå värmlösa. Diktatorerna struntar fullständigt i deklARATIONERNA man skriver under och kör ett eget race ändå.

Den fria liberala västvärlden måste också kunna skydda sig. Det finns så många erfarenheter från 1900-talet av att de onda krafterna var starkare och tog över eftersom de goda krafterna var för naiva. Låt oss inte göra det misstaget i internationell säkerhetspolitik!

Anf. 134 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Vi måste lyfta blicken och minnas att 200 000 människor dog i Nagasaki och Hiroshima. Icke-spridningsavtalet syftade till att de fem stater som innehade kärnvapen åtog sig att enligt artikel 6 avveckla dem skyndsamt. Det är nästan 50 år sedan.

Att vi från svensk sida ska luta oss mot att vi ska ha säkerhet under ett kärnvapenparaply är att legitimera kärnvapnen. Kärnvapenkonventionens syfte och stora mervärde är att en gång för alla säga att kärnvapen inte hör hemma på den här planeten, lika lite som landminor eller kemiska stridsvapen gör det.

Med Jan Björklunds resonemang legitimerar man kärnvapen. Man godkänner terrorbalansen med hjälp av kärnvapen. Den tiden måste vara förbi.

Det är beklagligt att du har ställt dig på fel sida i den här frågan, Jan Björklund.

Anf. 135 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Fru talman! Jag antar att den här debatten avspeglar en debatt som ni lika gärna kan ha i regeringsrummet. Jag antar också att Stefan Löfven och Peter Hultqvist anför ungefär mina argument i diskussioner med Isabella Lövin. Det är väl därför som Isabella Lövin måste ta upp detta i debattartiklar och utspel i stället för att finna sig i att regeringen fattar besluten. Det är helt uppenbart att det är så.

Miljöpartiet har ju gått med på att vi har skrivit på ett värdlandsavtal med Nato i full vetskap om att Nato förfogar över kärnvapenkapacitet. Det kände Isabella Lövin kanske inte till, men jag är helt övertygad om att alla andra i regeringen kände till det. Varför skrev ni under avtalet om ni nu vill kasta ut Nato ur samarbetet? Det är det som det betyder. Man kan inte längre samarbeta militärt med den typen av länder. Vi kan inte längre ta emot hjälp från till exempel USA om vi ansluter oss till den konventionen. Det är själva innebörden i konventionen, och det är därför som inte ett enda Natoland skriver under.

Varför skrev ni på värdlandsavtalet om ni nu vill dra er ur det?

Anf. 136 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Jan Björklund, du är känd för att var väldigt bestämd i debatten. Allt är rätt eller fel, svart eller vitt. Men du är också känd för att kunna ändra ståndpunkt 100 procent. Det som var fel i måndags är rätt i dag.

Jag ska nämna några exempel. Du var med om att avskaffa värnplikten i Sverige, nu vill du ha den. Du var med och avskaffade beredskapspoliserna i Sverige, nu vill du ha tillbaka dem. Du har uttalat dig kritiskt till en för hård behandling av ensamkommande flyktingbarn, nu säger du nej till att göra någonting för dem. Ni har varit för att ha en mer jämlik föräldraförsäkring, nu är ni emot det.

Jag vill fråga om en annan dagsnotering från Jan Björklund. Du var med om att sälja ut stora delar av den svenska skolan till riskkapitalbolag och aktiebolag. Strax före förra valet gjorde du plötsligt några utspel och sa: Nej, riskkapitalbolag passar nog inte riktigt för att äga skolor.

Vad är dagsnoteringen i dag, Jan Björklund? Passar riskkapitalbolag för att äga skolor?

Anf. 137 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Fru talman! Jag ändrar mig i alla fall inte lika snabbt som Jonas Sjöstedt gjorde om LSS. Han ändrade sig från den 3 december till voteringen den 14 december. Man står på torget och säger att man ska stoppa nedskärningarna och sedan röstar man för nedskärningar här i kammaren.

Man måste naturligtvis ta intryck av saker som händer. Den friskoleutredning som jag tillsatte och sedan var med om att sy ihop lösningen tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet hämtade ju erfarenheter från utvecklingen. Det var ingen i början av 90-talet, när friskolor blev tillåtet, som hade förutsett de stora koncernbildningarna.

Det innebär att vi måste justera och anpassa lagstiftningen. Det var det som sex partier enades om i Friskoleutredningen. Jag skakade hand med Stefan Löfven om uppgörelsen före valet. Dagen efter valet skakade han hand med Jonas Sjöstedt om en helt annan lösning. Där ändrade sig Stefan Löfven. Jag står fast vid den lösning som vi enades om.

Anf. 138 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Riskkapitalbolagens idé är att snabbt tjäna mycket pengar. De går in i företag, förädlar dem och sedan säljer de av dem. Det är vinstmaximering, ofta kopplat till skatteplanering och olika trixiga upplägg som gör att man inte behöver bidra till de skattepengar som man lever på. Som jag ser det är det knappast en lämplig ägare av skolor.

Det verkar som att det före förra valet fanns ett ögonblick av insikt hos Jan Björklund som har skapat hela systemet. Han sa att det kanske inte blev så bra, och det fick vi också lite uttryck för nu. Men frågan är: Vad tycker du i dag? Vad är dagsnoteringen? Är det bra att riskkapitalbolag äger skolor? Skulle det helst vara så att man inte hade dessa bolag som ägare? Det fick jag inte något riktigt bra svar på.

Anf. 139 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Fru talman! Jag står bakom Friskoleutredningen. Den innehöll förslag som sedan skrotades därför att regeringen tvingades att göra upp med Vänsterpartiet om att helt förbjuda friskolor.

Upplägget i Friskoleutredningen är ju att ägare till friskolor – i alla fall stora ägare – ska vara långsiktiga ägare. Kortsiktiga riskkapitalbolag är inte långsiktiga, precis som Jonas Sjöstedt beskriver.

Den stora skillnaden är att vill man ha valfrihet på skolområdet för föräldrar, då måste man tillåta fristående skolor. Allt är inte bättre för att det är kommunalt eller för att politiker bestämmer.

I Dagens Medicin redovisades en stor undersökning om vilket sjukhus i Sverige som har den största tillgängligheten. Jo, det är det privata Sankt Görans sjukhus – hör och häpna – som är vinstdrivande, Jonas Sjöstedt. Tänk, att det kan åstadkommas en del positivt också i företagsamhet!

Engelska Skolan är en vinstdrivande skolkoncern. Den har över 100 000 barn i kö. Varför då? Tror du att föräldrarna till varje pris vill att barnen ska gå i en vinstdrivande skola? Nej, de vill det därför att det är en bra skola.

Anf. 140 ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Under den här partiledardebatten har vi hört hur Löfvens bristande ledarskap har blivit tydligt. Det som han påstår sig ha prioriterat viftas bort av hans samarbetspartner. Det finns inte någon linje i regeringens politik. Det tycks bara finnas en dagens åsikt.

De som får lida för detta är välfärden och de som sitter fast i vårdköer. Regeringen står för ett välfärdssvek. Vi kristdemokrater vill leverera ett välfärdslöfte.

Vi vill kapa vårdköerna, bygga bort bristen på äldreboenden och vända poliskrisen. Sverige förtjänar bättre än den rödgröna regeringen. Sverige förtjänar en alliansregering. Jag tycker att den här debatten har visat det med all önskvärd tydlighet.

Det är nu åtta månader kvar till valdagen. Kristdemokraterna går till val på att ersätta regeringens välfärdssvek med ett välfärdslöfte.

(Applåder)

Partiledardebatten var härmed avslutad.

§ 2 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Tredje vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2017/18:23 för tisdagen den 16 januari i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från finansutskottet.

§ 3 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2017/18:292

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:292 Uppföljning av kollektivtrafiklagen av Erik Ottoson (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 6 februari 2018.

Skälet till dröjsmålet är brist på tider i kammaren samt tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 16 januari 2018

Näringsdepartementet

Tomas Eneroth (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

§ 4 Anmälan om faktapromemorior

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2017/18:FPM38 Paket med förslag om fullbordande av EMU *KOM(2017) 824, KOM(2017) 826, KOM(2017) 822, KOM(2017) 823, KOM(2017) 821, KOM(2017) 825, KOM(2017) 827* till finansutskottet

2017/18:FPM40 Förslag om normalskattesats (mervärdesskattedirektivet) *KOM(2017) 783* till skatteutskottet

§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2017/18:67 och 73 till justitieutskottet

2017/18:74 till skatteutskottet

Skrivelse

2017/18:69 till justitieutskottet

EU-dokument
KOM(2017) 769 till näringsutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 14 februari.*
KOM(2017) 790 och 791 till finansutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 9 mars.*
KOM(2017) 792 till finansutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 5 mars.*
KOM(2017) 797 till arbetsmarknadsutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 6 mars.*

Prot. 2017/18:56
17 januari

§ 6 Lag om bistånd till enskilda efter evakueringar till Sverige

Socialutskottets betänkande 2017/18:SoU10
Lag om bistånd till enskilda efter evakueringar till Sverige (prop. 2017/18:29)
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 7 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om ändring av kombidirektivet

*Subsidiaritetsprövning
av EU-förslag*

Trafikutskottets utlåtande 2017/18:TU8
Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om ändring av kombidirektivet (KOM(2017) 648)
föredrogs.

Anf. 141 TONY WIKLANDER (SD):

Fru talman! Vi har en subsidiaritetsprövning framför oss från trafikutskottet. Det är rätt ovanligt med subsidiaritetsprövningar här i kammaren. Vi från Sverigedemokraterna brukar vara tämligen ensamma om att begära sådana prövningar. Därför föranleder de inga kammardebatter. Men i det här fallet har det glädjande nog blivit en debatt, men det borde vara fler.

Om man frågar politiker från de större partierna om EU har blivit bättre – ryktet är inte det allra bästa i många medlemsländer – kommer det alltid ett patentsvar om att EU ska bli smalare och vassare. Vi får se. Jag låter andra bedöma hur det är med den iveren att få till ett bättre EU.

Det här ärendet handlar om så kallade kombidirektiv. Man ska kunna kombinera laster från till exempel lastbil till sjöfart. Därmed minskar man påfrestningarna på våra vägar. Det är en väldigt bra ambition, och vi i Sverigedemokraterna delar den och tycker att den är bra.

Men så kommer det vanliga: Nu talar vi från EU och Bryssel om exakt hur ni ska gå till väga. De vet alltså mycket bättre än oss andra. Sedan drar

man en linje tvärs över Europa och säger att så här ska ni göra. Det ska vara 15 mil mellan kombiterminalerna. Detta är ett väldigt stelt sätt att hantera en fråga på.

Vår tanke är helt enkelt att detta bör medlemsstaterna själva få klara ut.

Vi lade fram en reservation, som jag ber att få yrka bifall till. Den skiljer sig inte så förskräckligt mycket från utskottets förslag i dess helhet. Sedan vi lade fram den har det visat sig att hela utskottet vill att frågan ska skickas tillbaka tillsammans med en motivation till det hela.

Det tycker vi också, och vi tycker dessutom att det är glädjande att övriga partier har kommit till i stort sett samma uppfattning som vi i Sverigedemokraterna. Det hälsar jag med tillfredsställelse.

Sedan inställer sig nästa fråga. Låt oss säga att vi skickar detta till Bryssel och talar om att vi inte tycker om denna överstatlighet. Vad händer egentligen med detta när det ligger där nere? En och annan i parlamentet har berättat för mig att detta ställs i en hylla, och där står det sedan. Det händer ytterst sällan att det får någon konsekvens, i varje fall inte när det kommer från en liten och i EU:s ögon obetydlig nation som Sverige. Vi har tyvärr ytterst lite att säga till om.

Jag vill än en gång yrka bifall till reservationen.

Anf. 142 LEIF PETTERSSON (S):

Fru talman! Detta förslag från EU kom i samband med att den andra delen av mobilitetspaketet lades fram den 8 november.

Jag vill inledningsvis säga att utskottet naturligtvis välkomnar kommissionens översyn av hela vägtransportlagstiftningen. Det är viktigt att en sådan översyn görs. I detta finns förslaget om en ändring i kombidirektivet.

Riksdagen har tidigare konstaterat att det i nuläget finns betydande problem inom vägtransportområdet, som medför att de svenska åkeriernas konkurrenskraft försvagas kraftigt. En väl fungerande inre marknad med sunda och lika konkurrensvillkor mellan EU:s medlemsstater, där alla följer de gemensamma reglerna, är därför oerhört viktig.

Eftersom många av de förslag som har presenterats inom ramen för mobilitetspaketet är nära sammankopplade med varandra tycker jag att det vore bra om man kunde fatta beslut som är så samlade som möjligt. I sammanhanget kan vi konstatera att bestämmelserna om vägetappen när det gäller kombinerade transporter borde samordnas med bestämmelserna för cabotage.

I fråga om kombidirektivet anser vi att det är av stor vikt att främja multimodalitet och en effektiv kombination av olika transportslag för att minska koldioxidutsläpp och luftföroreningar. Vi gör bedömningen att på ett övergripande plan är det förslag som har lagts fram förenligt med subsidiaritetsprincipen. Men eftersom bestämmelserna om kombinerade transporter återfinns på unionsnivå kan nödvändiga förändringar som syftar till att öka direktivets ändamålsenlighet och effektivitet inte göras på medlemsstatsnivå, utan detta måste ske gemensamt – därav den övergripande bedömningen att subsidiariteten kan fungera.

Vi har dock invändningar mot delar av förslaget. Det gäller just den del som handlar om det exakta antalet kilometer mellan olika terminaler. Förslaget i direktivet säger 150 kilometer. Vi anser inte att det är ändamålsenligt att göra på detta sätt.

Vi delar naturligtvis kommissionens uppfattning om att det är viktigt att kombinerade transporter främjas genom omlastningsterminaler och att de byggs och tillgängliggörs för transportföretagen, men likväl motsätter vi oss kravet att man ska ha ett maximalt avstånd mellan terminalerna. Det är inte möjligt att göra på detta sätt i ett land som Sverige. Våra geografiska förutsättningar gör att det helt enkelt inte är ändamålsenligt med sådana bestämmelser.

Vidare har vi betänkligheter mot proportionaliteten i förslaget. Från EU:s sida sägs det att det finns stora vinster i att göra så här, men vi är tveksamma till att det verkligen blir det. Vi befarar snarare att kravet på maximalt avstånd mellan omlastningsterminalerna skulle medföra omotiverat stora kostnader som inte motsvarar nyttan av åtgärden. För Sverige som är ett vidsträckt land med långa avstånd skulle detta medföra långtgående kostnader i förhållande till nyttan.

Vi menar att detta i stället måste ingå i respektive lands planering av infrastrukturen och de investeringar som ska göras där. Det är i detta som förslaget måste ingå. Vi anser att kravet på terminaltäthet inte är förenligt med proportionalitetsprincipen, som innefattas i subsidiaritetsprövningen.

Jag måste också säga att jag blir fundersam inför Sverigedemokraternas synpunkter. Tony Wiklander talade nyss och sa i princip samma sak som jag, men likväl yrkade han bifall till en reservation som rimligtvis är ett slag i luften. Det får väl stå för Sverigedemokraterna. De har ju en sådan politik i mycket, i varje fall på vårt område. Vi får helt enkelt se vad detta leder till.

Sådana invändningar som Tony Wiklander kom med i sak är precis vad vi också säger. Det ligger naturligtvis något annat bakom; det handlar om motståndet mot hela EU och mot att över huvud taget finnas med i detta sammanhang. Sverigedemokraterna vrider sig här som maskar.

Sammanfattningsvis anser vi att kravet på ett maximalt avstånd mellan omlastningsterminaler strider mot subsidiaritetsprincipen. Jag yrkar därmed bifall till utskottets förslag i utlåtandet.

(Applåder)

Anf. 143 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Först och främst vill jag säga att det är bra att vi har haft denna diskussion i trafikutskottet och att vi har kommit så här långt och är överens om utlåtandet, förutom vad gäller Sverigedemokraternas avvikande mening.

Fru talman! Sverige är ett av de länder i Europa som är mest beroende av en fungerande transport och transportpolitik. Vi har ett stort behov av lastbilar och lastbilstransporter i Sverige. Det är garanterat ingen tillfällighet att vi i Sverige har två av världens största lastbilstillverkare.

Sverige ska utveckla lastbilstransporterna, inte avveckla dem. Vi ska ha längre och tyngre lastbilar. Vi ska ha bättre konkurrenskraft inom den svenska åkerinäringen. Men vi ska också ha bättre kontroller och en regel efterlevnad som faktiskt fungerar ute på våra vägar.

Våra företag och deras produkter har långa avstånd för att nå den europeiska marknaden och övriga världen. Långa transporter måste fungera och vara konkurrenskraftiga, och de måste ske på lika villkor. Därför säger

vi nej till nya lastbilsskatter, nya bränsleskatter och nya flygskatter. Vi säger i stället ja till bättre kontroller, fler poliser och krafttag mot fusket och de olagliga transportererna.

Vi välkomnar därför kommissionens översyn av vägtransportlagstiftningen, men vi är inte beredda att försämra för Sveriges åkerinäring och för svenska företag och jobb. Detta kommer vi att bevaka noga.

Fru talman! Moderaterna är positiva till översynen av den befintliga vägtransportlagstiftningen inom ramen för det så kallade mobilitetspaketet. I dag finns stora problem inom vägtransportområdet som medför att den svenska åkerinäringens konkurrenskraft försvagas.

Det är därför mycket viktigt att det finns en väl fungerande inre marknad med sunda och likvärdiga konkurrensvillkor mellan EU:s medlemsstater och att alla följer de gemensamma regelverken.

Utskottet gör bedömningen att kommissionens förslag på ett övergripande plan kan anses vara förenligt med subsidiaritetsprincipen. Vi delar kommissionens uppfattning att det är viktigt att de kombinerade transportererna främjas genom att fler omlastningsterminaler byggs eller tillgängliggörs för transportföretag. Men vi säger nej till ett strikt krav på maximalt avstånd mellan terminaler. Det riskerar att medföra kostnader för infrastrukturinvesteringar och är alltför långtgående i förhållande till direktivets målsättning om att främja en överflyttning av godstransporter från väg till mer miljövänliga trafikslag.

Men oavsett vilka regler man inför eller förändrar är kontrollen och regelefterlevnaden absolut det viktigaste. Om inte detta sköts och sker på rätt sätt spelar det ingen roll vilka regler vi har. Om fusket och den olagliga konkurrensen kan fortsätta är inget vunnet.

Fru talman! Därför vill vi moderater ha gps-kontroll av lastbilar som kommer in i landet. Det ska gå att spåra lastbilarna och transportererna i Sverige för att sedan säkerställa att inga brott har begåtts. Vi måste också ha en tydligare trafikpolis i Sverige, och vi måste ha fler trafikpoliser som kan kolla upp den olagliga yrkestrafiken. Annars snedvrids konkurrensen, och de lagliga åkerierna fortsätter att bli utslagna av de olagliga.

Jag yrkar bifall till förslaget i trafikutskottets utlåtande TU8.

Anf. 144 EMMA WALLRUP (V):

Fru talman! Eftersom kombidirektivet redan är i EU-rätten tycker vi inte i det här fallet att det är ett problem att anse det förenligt med subsidiaritetsprincipen. Vi tycker att regeringens svar är bra – kombiterminaler måste kunna finnas tätare än vad som är fallet. När man pratar med godsköpare påtalar väldigt många att just bristen på kombiterminaler gör att det är svårt att välja järnvägen. Det är oerhört viktigt att vi ser över hur vi strategiskt kan stärka fler kombiterminaler i strategiska noder, för det här efterfrågas av näringen, och vi jobbar för lite med detta. Här skulle vi behöva stärka arbetet.

När det gäller 74 tons lastbilar, som föregående talare tog upp, är vår hållning i Vänsterpartiet att detta bara ska gynnas när det strategiskt inte går mot överflyttning till järnväg. Inom HCT-gruppen, som tillsattes av den förra regeringen för att forska hur 74 ton fungerar i vägnätet, finns det forskning som pekar på att man för att inte gynna omlastning till järnväg ska använda de pengar man har – oftast är det lite för lite pengar jämfört

med vad man behöver – till att stärka de vägar och broar som gynnar omlastning till järnväg. Det är en kvinnlig forskargrupp som har kommit fram till det här, vilket är väldigt spännande. Kvinnor är konstruktiva.

Detta tycker jag att vi ska bära med oss hela tiden i diskussionen – nu har vi drivit igenom 74 ton, och det kan finnas olika åsikter om det, men det ska inte gynna överflyttning till järnväg. Då är det viktigt att de pengar vi har används till att stärka infrastrukturen för 74 tons lastbilar mot noder där man omlastar till järnväg och sjöfart, och då får det gärna också vara fler omlastningsterminaler i dessa noder.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 8 Anpassning av svensk rätt till EU-förordningen om linbaneanläggningar

Civilutskottets betänkande 2017/18:CU5
Anpassning av svensk rätt till EU-förordningen om linbaneanläggningar
(prop. 2017/18:42)
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 9 Snabbare omval

Snabbare omval

Konstitutionsutskottets betänkande 2017/18:KU18
Snabbare omval (prop. 2017/18:38)
föredrogs.

Anf. 145 JONAS MILLARD (SD):

Fru talman! Jag kommer inspringande med andan i halsen. Jag ska försöka samla mig lite grann och se om det går bra att hålla det här anförandet. Det gick lite snabbt med både partiledardebatten och den efterföljande debatten.

Fru talman! Då jag är först ut i debatten vill jag börja med att hälsa mina utskottskollegor och talmanspresidiet en sen men väl en god fortsättning på det nya året. Såklart yrkar jag också bifall till Sverigedemokraternas reservation 3 under punkt 4.

I år är det dessutom valår, så ämnet snabbare omval är väl lämpat att inleda det nya riksåret. En sammanfattning av förslaget kan såklart vara på sin plats.

Omval ska hållas så snart det kan ske och senast inom tre månader efter att Valprövningsnämnden beslutat om omval. Vid omval ska inga nya partier kunna anmälas, och endast partibeteckningar från valet som omvalet avser får användas. Ett partis anmälan av kandidater för ett visst val ska som utgångspunkt gälla även för omvalet, även om det ska gå att ändra

Prot. 2017/18:56
17 januari

*Subsidiaritetsprövning
av EU-förslag*

nomineringarna om behov verkligen uppstår. Inget av detta är heller särskilt konstigt. Annars hade det hetat nyval i stället för omval. Propositionen omfattar även vissa frågor om röstkort och överklagande.

Fru talman! Frågor kopplade till valen ligger i tiden, inte bara för att det är val i år utan även för att frågor om röstpåverkan, censur och så kallade fake news också ligger i tiden. Det finns ju en del ibland ohederliga debattörer som anar en ryss bakom varje stubbe och som snabbt klistrar Putinepitet på alla som inte tillhör de rätta åsikternas ryggdunkande gemenskap. Frågan om Rysslandspåverkan på valet i exempelvis USA verkar ha lamslagit hela debattklimatet på andra sidan Atlanten, där båda kandidaterna i omgångar har anklagats för samröre med Putin, trollfabriker och andra mer eller mindre skumma typer.

Om det är något vi kan lära oss av det är det att vi i Sverige nog inte ska göra som de har gjort i USA. Där används nämligen begreppen ”fake news” och ”hate facts” – hatfakta – för nyheter som man helt enkelt inte gillar eller uppskattar. Detta, fru talman, görs tyvärr av båda sidor och riskerar således att urvattna begreppet ”fake news” på samma sätt som ett flertal begrepp har urvattnats i den svenska debatten. Jag hoppas att vi kan hålla den svenska debatten över den nivån. För mig är det glädjande att vi åtminstone inom detta utskott enligt min uppfattning håller en betydligt bättre ton gentemot varandra.

I Tyskland har man valt en annan väg och försökt lagstifta bort dålig ton genom att ålägga till exempel sociala medier att radera innehåll som skulle kunna strida mot den tyska lagen. Det innebär att man lämpar över tillämpningen av yttrandefriheten till multinationella företag. Dessa ska inom 24 timmar avgöra om innehållet strider mot lagen eller inte. En jämförelse kan såklart vara på sin plats. Om detta låter som lång tid kan ni föreställa er hur det skulle ha låtit om till exempel Justitiekanslern vid allmän domstol låtit åtala någon för ett yttrande och domstolen sedan friat eller fällt inom 24 timmar efter dess publicering. Följden har blivit att nätjättarna raderar såväl verkligt lagstridiga yttranden som parodier på dessa yttranden. Nätaktivister sätter i vissa fall i system att anmäla innehåll de helt enkelt inte uppskattar, och kort därefter försvinner det här innehållet. Jag tror inte att detta är vägen att gå i Sverige. Jag hoppas som sagt att vi kan hålla det svenska debattklimatet på en saklig och mer informativ nivå.

Men med detta sagt, fru talman, finns det saker i Sverige som vi behöver se över och förbättra för att stärka demokratin. Det jag syftar på nu är det valfusk som tyvärr alltför ofta har förekommit.

Det finns flera exempel på det i närtid; på övertramp som varit så stora att det till och med har lett fram till omval. Ett vanligt förekommande fusk är att valsedlar försvinner eller att valsedlar från ett parti placeras ovanpå ett annat partis valsedlar. Det finns också exempel på hur brevbärare har slängt valsedlar och valmaterial i protest för att de helt enkelt inte sympatiserar med det politiska partiets synpunkter eller informationen som framkommer av materialet.

Vi välkomnar därför de slutsatser regeringen dragit i propositionen. Det gäller i synnerhet att man inte avser att gå vidare med oskicket att placera valsedlarna bakom valskärmarna då detta i än högre grad inbjuder till att demokratimotståndare har möjlighet att sabotera eller manipulera valsedlarna.

Fru talman! Sverigedemokraterna föreslår en enkel men också mycket effektiv lösning på problemet med valfusket. Mycket av fusket skulle nämligen kunna åtgärdas ganska enkelt genom att alla partier som sitter i Sveriges riksdag delar på en gemensam valsedel. Möjligheterna som finns i dag att rösta på vem man vill av partiets kandidater kan kvarstå, exempelvis genom att valsedelns baksida upplåts för det ändamålet.

Därför, fru talman, är Sverigedemokraternas mening i detta läge väldigt tydlig. Sverige borde införa ett system med gemensamma valsedlar. Exakt hur systemet med en gemensam valsedel ska utformas i praktiken är så klart en öppen fråga som bör utredas vidare och således också diskuteras.

Inget annat parti i Sveriges riksdag är berett att ens diskutera frågan om gemensamma valsedlar vidare. Därför är jag tyvärr övertygad om att vi även nästkommande val kommer bevittna hur den här typen av valfusk från antidemokrater kommer fortsätta.

Anf. 146 JOHAN HEDIN (C):

Fru talman! Allmänna och hemliga val är tillsammans med ett antal grundläggande rättigheter demokratins absoluta kärna. I idealfallet går allting rätt till, och valsystemet är effektivt och rättvisande. Väljarnas utslag får avgöra vilka som ska få förtroende att styra över det som behöver styras gemensamt, och styrningen kan ske på ett förutsebart och stabilt sätt. Sedan finns det situationer där det blir mer komplicerat och där det inte är lika enkelt. Då är det särskilt viktigt att vi har fastställt tydliga och kloka regler för hur vi hanterar uppkomna situationer.

En sådan situation är just när omval behöver genomföras. Politisk stabilitet är önskvärt ur så många perspektiv, inte minst för ekonomin. De största hoten är alltid de okända hoten. När vi hamnar i det läget att omval behöver genomföras, finns goda skäl att tillse att det kan ske så snabbt som möjligt givet de höga krav på konstitutionell rättssäkerhet som måste ställas.

Den här frågan har behandlats tidigare. I samband med att konstitutionsutskottet formulerade sitt betänkande *Snabbare omval* under riksdagsåret 2012/13 beslutade riksdagen att tillkännage för regeringen att förutsättningarna för omval ska vara i princip desamma som för det ordinarie valet. Riksdagen tillkännagav också att en tidsfrist ska bestämmas som är så kort som det praktiskt är möjligt. I betänkandet framhöll konstitutionsutskottet att de bästa möjliga förutsättningarna för ett snabbt omval till exempel är att röstlängden är densamma, och likadant gäller valsedlar, partier och kandidater.

I förslaget som nu ligger, som inte alls saknar förbättringar, är det dock endast de deltagande partierna som inte kan ändras. Förslaget innebär att partierna får möjlighet att driva nya nomineringsprocesser, ta fram nya valsedlar och att en ny uppdaterad röstlängd ska gälla.

Det kan kännas bra ur ett demokratiskt perspektiv. Ju fler val, desto bättre. Men samtidigt urholkas själva idén med ett snabbt genomfört omval. Ett omval ska vara just ett omval och inte ett extraval. Sedan kan det som vi har sett också finnas anledning att ha sådana, men det är en annan sak.

Fru talman! Den längsta tiden för genomförande av ett omval är enligt propositionen tre månader efter det att Valprövningsnämnden har beslutat

att omval ska genomföras. Till det ska läggas tiden från valdagen tills valresultatet kungörs, normalt en till två veckor, tiden för möjlighet att överklaga valresultatet som är tre veckor och också den tid det tar för Valprövningsnämnden att utreda och besluta att omval ska genomföras.

Vi har under senare år haft några situationer där omval har behövt genomföras. Jag tänker till exempel på Västra Götalands landsting och i Örebro kommun. Där ägde omval rum tre månader och fyra dagar efter det att beslut om omval hade fattats. Det är fyra dagar mer än vad vi nu ska fatta beslut om. Problemet var där inte själva tidsutdräkten utan att det tog väldigt lång tid för Valprövningsnämnden att utreda frågan och fatta ett beslut. Nästan fem månader efter valdagen kunde man fatta ett beslut.

Det som vi nu fattar beslut om riskerar att bli ganska tandlöst för det syfte vi vill uppnå. Jag vill därför yrka bifall till Centerpartiets reservation 1 om att samma förutsättningar ska råda vid omval som för det ordinarie valet samt att ett omval ska ske inom två månader efter det att Valprövningsnämnden fattat beslut om att omval ska ske.

Anf. 147 TINA ACKETOFT (L):

Fru talman! Liberalerna ställer sig till viss del bakom det betänkande om snabbare omval som vi nu debatterar. Omval är väl ingenting som en politiker vill ha, knappt ens om det gått dåligt för en själv i valet. Men samtidigt är möjligheten att både rättssäkert och skyndsamt kunna genomföra ett sådant när det behövs en klart fundamental del i en demokrati.

Så långt det är möjligt bör samma förutsättningar gälla vid omvalet som vid det ordinarie valet. Inga nya partier ska kunna anmälas till omvalet. Endast de partibeteckningar som användes i det val som omvalet avser får lov att användas. Ett partis ursprungliga anmälan av kandidater ska gälla även för ett omval, såvida det inte är just kandidaterna som utgör problemet och är grunden för omvalet. Då bör de naturligtvis också kunna ändras.

Liberalerna har ändå i detta betänkande två reservationer. De rör valhemlighet och valsäkerhet och valhemlighet för synskadade. Det svenska systemet för valförrättning har brister vad gäller valhemlighet och valsäkerhet. Vi som åker runt och granskar andra länders val kan också här hemma se att det förekommer familjeröstning där flera personer ställer sig bakom valskärmen och tillsammans gör i ordning sina valkuvert, trots att det formellt inte är tillåtet.

Många väljare känner sig också besvärade av att behöva plocka valsedlar som ligger öppet framlagda i vallokalen. Regeringen gav en statlig utredare i uppdrag att bland annat överväga och föreslå ändringar i fråga om hur valsedlar tillhandahålls och hur de ska placeras. Utredarens förslag att valsedlarna ska placeras innanför valskärmen mötte dock betydande kritik, bland annat på grund av den uppenbara risken för sabotage.

Vi delar regeringens bedömning att utredningens förslag i den delen inte bör genomföras. Samtidigt är vi kritiska till att så mycket dyrbar tid har gått förlorad vad gäller möjligheten att stärka valhemligheten och valsäkerheten. Regeringen säger visserligen i propositionen att: Frågan om att vidta åtgärder för att ytterligare förstärka valhemligheten bör bli föremål för fortsatta överväganden. Det är ett föga offensivt uttalande om en verkligt viktig fråga, tycker jag.

Inför 2018 års val är det tyvärr nu för sent att göra reformer. Men ansträngningar bör göras för att komma till rätta med bristerna åtminstone till Europaparlamentsvalet 2019, och därför kvarstår Liberalernas reservation.

År 2014 var det första år då myndigheterna skulle garantera att vallokalerna var tillgängliga för alla och därmed att individer med funktionsnedsättning inte skulle bli diskriminerade. Kommunernas dispens att kunna använda otillgängliga lokaler upphörde då. Men fortfarande 2018 kan personer med synnedsättning inte rösta med fullständig valhemlighet i vallokalen. Det går nämligen inte att personrösta på en kandidat utan att be om hjälp och då röja sin valhemlighet.

Med anledning av ett tidigare motionsyrkande från Liberalerna tillkännagav riksdagen 2016 vikten av att synnedsatta ska kunna personrösta utan att tvingas röja valhemligheten. Ambitionen bör, enligt riksdagens mening, vara att en fullgod lösning ska finnas på plats så snart som möjligt, dock senast inför 2022 års allmänna val.

Liberalerna välkomnar att det finns bred uppslutning för detta i riksdagen. Därför är det mer oroande att regeringen fortfarande inte har vidtagit några konkreta utredningsåtgärder. Det räcker inte med att man understryker vikten av att alla kan rösta på ett värdigt sätt eller att sekretess ska gälla. Detta är inte acceptabelt i ett land som Sverige. Vi återkommer därför i samma fråga och yrkar på att regeringen skyndsamt bör tillsätta en utredning där det i direktiven ingår att ta fram konkreta förslag på hur valhemligheten för synskadade kan stärkas.

Jag yrkar bifall till reservationerna 2 och 4.

(Applåder)

Anf. 148 HANS EKSTRÖM (S):

Fru talman! Att man har ett valsysteem som är tillförlitligt, som människor känner igen och som är stabilt över tid är ett viktigt fundament i en demokrati. Tilltron till demokratin och därigenom också att man avstår från att ge sig iväg på experiment med andra styrelseformer är ett väldigt viktigt fundament. Därför ska man vara försiktig med förändringar i valsystemet.

Fel får inte ske under ett val, men de sker ändå. Därför kan man överklaga val. Det görs, och vi har haft omval vid ett antal tillfällen i Sverige. Att omvalet kan ske så snabbt som möjligt är väldigt viktigt. Att omvalet sker under förhållanden som är så likartade det ordinarie valets förhållanden som möjligt är också viktigt för tilltron till demokratin.

En utredning har tittat på vilka sätt man kan få fram snabbare omval på. Det finns några punkter som man vill betona. Ett omval ska ske senast tre månader efter Valprövningsnämndens beslut. Det ska bara vara de partier som deltog i det ordinarie valet som kan delta i omvalet. Man ska bara i undantagsfall kunna ha nya kandidater. Tidsfristerna för utsändande av röstkort kortas, och man gör också en effektivisering av överklagandeprocessen för att kunna få ett snabbare resultat.

Jag yrkar bifall till konstitutionsutskottets förslag.

(Applåder)

Anf. 149 JONAS MILLARD (SD) replik:

Fru talman! Jag hoppas att jag har återfått en lite lugnare andhämtning nu – jag var lite andfådd när jag stod här i talarstolen första gången i dag.

Som socialdemokrat representerar du i någon mening också såklart regeringen, Hans Ekström, och det är naturligt att regeringen yrkar bifall till förslaget i betänkandet och till propositionen i sin helhet.

Sverigedemokraterna har här en reservation till förmån för en följdmotion där vi argumenterar för ett system där man borde överväga att titta på det här med gemensamma valsedlar. Regeringen har också tillsatt en referensgrupp. Jag personligen satt i den referensgruppen, och där diskuterades egentligen aldrig den här frågan över huvud taget. Det finns andra länder som har en sådan här lösning, och jag tror att man skulle kunna komma till rätta med en del fusk på detta sätt. Vissa typer av fusk skulle bli helt omöjliga med en gemensam valsedel. Jag har egentligen inte hört några starka argument mot en sådan lösning eller mot varför man åtminstone inte skulle kunna utreda frågan vidare.

Några argument har möjligtvis lyfts om att det skulle vara mer komplicerat med personval och liknande, men jag är rätt övertygad om att vi skulle kunna lösa den knuten också. Från Sverigedemokraternas sida kan jag säga att jag väldigt gärna skulle sätta mig ned och diskutera hur man skulle kunna komma framåt och åtminstone titta på den här frågan mer förutsättningslöst.

Vi är nog alla överens om att det valfusk som har skett i det här landet är helt oacceptabelt och inte får ske. Vi har hamnat i system med omval på grund av att det har förekommit visst valfusk. Jag har en förhoppning om att vi alla kan dela synen att det här är ett problem som vi måste komma till rätta med.

Min fråga till Hans Ekström är helt enkelt: Är Hans Ekström beredd att överväga frågan om att titta på en lösning med gemensamma valsedlar?

Anf. 150 HANS EKSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Som jag sa tror jag att det är viktigt att man är väldigt försiktig med förändringar av valsystemet. Det är ingenting som inbjuder till experimenterande. Jag kan också på min kammare komma med spännande idéer om hur man skulle kunna ha valsystem som jag personligen kanske kunde tycka var käckare, effektivare eller bättre. Men jag tror att man ska vara väldigt försiktig vid förändringar, och om de ska göras ska de göras i brett politiskt samförstånd, för det är väldigt lätt att man annars trampar fel.

Det kommer naturligtvis ständigt att finnas reformbehov. Det kommer ny teknik som gör att man kanske kan hantera val på annat sätt, men försiktighet är likväl huvudlinjen vid förändringar.

Anf. 151 JONAS MILLARD (SD) replik:

Fru talman! Här står en socialdemokrat och här står en sverigedemokrat, och i det här fallet tycker vi nog till ungefär 99 procent likadant. Jag håller med Hans helt i analysen om att vi inte gör förändringar i valsyste- met över en natt. Det ska ske med försiktighet. Vi ska alltid iaktta försik- tighetsprincipen.

Det är precis så vår följdmotion och vår reservation är utformade. Vi vill att man ska utreda och diskutera frågan. Det stänger regeringen dörren för, trots att man konstaterar att det här fusket förekommer.

Jag tror att vi alla kan vara överens om att skulle ett system med gemensamma valsedlar införas i Sverige skulle det åtminstone omöjliggöra den typen av vanligt förekommande fusk. Det kan såklart finnas andra nackdelar, men skulle vi införa det skulle vi inte vara först i världen, så jag skulle inte säga att det är särskilt experimentellt.

Vår reservation är försiktigt skriven där det handlar om att titta vidare på frågan. Min förhoppning är att vi i alla fall kanske i utskottet eller vid något senare tillfälle kan återkomma till frågan och diskutera vidare eftersom vi alla är överens om att dessa problem med valfusk är någonting som måste stävas för att stärka och säkra vår demokrati och yttrandefrihet.

Anf. 152 HANS EKSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Jag tror att man kan vara säker på att de här förslagen som läggs i dag inte är de sista förändringarna av valsystemet. Det kommer säkert att ske, och det kommer att ske steg för steg. Det är naturligtvis så att man i en framtida utredning också kommer att kunna titta på den här saken. Men precis som jag sa är frågan inte mogen för det nu. Det finns käcka förslag om att man ska kunna sitta och rösta hemma vid sin padda eller dator samtidigt som man har party med kompisarna, och vilka effekter det kan ha på valutslaget vet man inte.

Jag tror att försiktighet är huvudlinjen, men förändringar kommer säkert att komma.

Anf. 153 ANNICKA ENGBLOM (M):

Fru talman! God fortsättning till fru talmannen och god fortsättning till mina kära kollegor i konstitutionsutskottet!

Vi rivstartar våren i konstitutionsutskottet med att ta oss an något som faktiskt eventuellt kan komma att bli aktuellt även efter höstens val, men vi får hoppas att det inte blir så.

Sedan Valprövningsnämnden inrättades 1975 har sex kommuner och ett landsting haft omval av olika anledningar. Tre av dessa omval har skett i närtid – två i samband med valet 2010 i Västra Götalandsregionen och i en valkrets i Örebro, och ett vid det senaste valet, 2014, då det inte gick riktigt till i Båstad.

Vid alla de här omvalen tog det mellan fem och sex månader till att man kunde hålla omvalet. Det föranledde att konstitutionsutskottet tog initiativ till att tillkännage för regeringen att vi måste hitta former för detta. Det måste gå snabbare, för det uppstår självklart ett antal olika frågeställningar av både praktisk och formell karaktär som man måste komma till rätta med.

Fru talman! Anledningarna till omval har varit felaktigt godkända budröster, förtidsröster som inte har räknats, att väljare inte har fått rösta, att Centerpartiets röster inte har kommit med i den slutliga sammanräkningen och att sverigedemokratiska valsedlar inte har funnits med när valnämnden har räknat samman resultatet.

När man har tittat på det efteråt har man sett att orsakerna bland annat var att man använt en del av valseدلarna som anteckningsmaterial, och sedan har det här blandats ihop. Det vill säga, till stora delar kan man hänvisa till den mänskliga faktorn. Icke desto mindre ska förstås detta i möjligaste mån undanröjas.

Inför 2018 års val, det vill säga i höst, kan vi självklart inte räkna bort risken att mänskligheten felar även denna gång, men vi har även stor anledning att tro att det kan finnas annat som kan komma att påverka i olika former och som vi har anledning att uppmärksamma.

Jag har spenderat de senaste dagarna på Folk och Försvar, den försvars- och säkerhetspolitiska konferensen i Sälen. Där ägnades en hel dag och flera seminarier åt just detta ämne. Våra polisiära och militära underrättelse- och säkerhetsorganisationer har all anledning att tro att vårt val i höst kommer att bli föremål för olika former av påverkan. Det kan vara påverkansoperationer under själva valrörelsen, men det är inte heller uteslutet att påverkan kan ske inför valet gällande röstlängder, efteråt under sammanräkningen av avlagda röster och kanske även vad gäller våra olika datasystem. Det vill säga, även andra orsaker än rent mänskliga kan komma att vara en del av spelplanen.

Vi måste därför rigga för detta, och därför är det väldigt bra att vi får den här propositionen med ett antal olika ändringsförslag att ta ställning till i god tid inför höstens val så att vi kan vara beredda om det här skulle inträffa även under detta val.

Fru talman! I uppdraget till regeringen finns en hel del olika problemställningar som också har behandlats i den utredning som presenterades till underlag för den här propositionen och som man kanske inte riktigt tänker på i första hand. Man vill ha snabbare omval. Vad innefattar då det? Det innefattar till exempel att man kan ha flyttat eller hunnit fylla 18 år under den tid som gått och om nya partier har hunnit bildas. Under ett halvår kan en del nya frågeställningar ha dykt upp på den politiska spelplanen, och utifrån det kan nya konstellationer såväl som en vilja att bilda nya partier ha uppstått. Det kan också vara så att kandidater har hoppat av, bytt parti eller i värsta fall gått bort.

Allt detta har såklart kokat ned till ett antal förslag i den proposition som vi har behandlat i vårt betänkande och som vi moderater står bakom. Det finns en del utestående frågor som bland annat Liberalerna har lyft upp i sina reservationer som man självklart måste titta på. Det handlar om valhemlighet och tillgänglighet, två mycket viktiga frågor som självklart inte kommer att släppas.

Propositionen som sådan och dess förslag tycker jag att mina företrädare här i talarstolen har beskrivit på ett väldigt förtjänstfullt sätt. Vi moderater yrkar för vår del bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 154 RASMUS LING (MP):

Fru talman! År 2011 var ett dramatiskt år i Västra Götalandsregionen. För första gången blev det ett omval på landstings- och regional nivå. Innan dess har det varit omval på kommunal nivå vid ett antal tillfällen. Orsakerna har bland annat varit felaktigt godkända budröster, förtidsröster som inte räknats och väljare som inte fått möjlighet att rösta.

I Västra Götaland var det särskilt Centerpartiet som påverkades. Det var 16 röster som försvann på vägen mellan valförrättarna i Skövde och länsstyrelsen, röster som skulle ha kunnat flytta mandat. Dessutom var det också över 100 budröster i Göteborg som blev felaktigt godkända.

Vid det här tillfället tog det åtta månader innan omvalet kunde ske, något som väckte kritik. Denna hårda kritik har nu lett till att vi har lagändringar på riksdagens bord som ska strama upp och se till att det kan gå betydligt fortare med omval i framtiden. Förhoppningen är naturligtvis att vi i allra möjligaste mån ska undvika omval och att det redan i det första skedet ska gå helt och hållet rätt till.

Som ett svar på den kritik som fanns tillsatte regeringen 2015 års valagsutredning, som i oktober 2016 lämnade betänkandet *Snabbare omval och förstärkt skydd för valhemligheten*. Delen om valhemligheten kommer regeringen att återkomma med.

Omvalsdelen av utredningen har alltså processats till en proposition som konstitutionsutskottet har hanterat, och vi behandlar i dag de föreslagna lagändringarna i konstitutionsutskottets betänkande KUI8. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

I betänkandet föreslår utskottet att tiden som kan gå mellan att Valprovsnämnden fattat ett beslut om omval och att omvalet sker inte får överstiga tre månader. För att snabba på processen föreslås inskränkningar som också tydliggör att det är ett omval som det handlar om och inte ett extra, eller nytt, val.

Endast de partibeteckningar som användes i valet får användas i omvalet. Listorna på kandidater som fanns på valsedeln i det ordinarie valet ska vara utgångspunkten, dock med möjlighet till smärre förändringar om en person till exempel inte är valbar av något skäl.

Det blir också en kortare tidsfrist för utsändning av röstkort, och eventuella överklaganden sker direkt till Valprovsnämnden.

Parallellt har utskottet, utöver regeringens proposition, också behandlat ett antal motionsyrkanden från den allmänna motionstiden, liksom två följdmotioner.

Fru talman! Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 155 TUVE SKÅNBERG (KD):

Fru talman! Om det är någon som har slagit på tv:n, för många av våra riksdagskollegor följer den här debatten via tv:n, eller om folk ur allmänheten tittar in och ser vad konstitutionsutskottet sysslar med kan det ju låta som om det är en oväsentlighet – snabbare omval. Men låt mig ge bakgrunden.

Konstitutionsutskottet har som uppgift att värna demokratin. Vi har av våra partier fått uppdraget inte bara att granska regeringen utan att också vara garant för att skydda, bevara och säkerställa demokratin. En väldigt viktig bit av demokratin är ju valen: att de blir legitima, att de får acceptans och att de inte går att kritisera.

Nu är det ju så att de omval som har varit har kunnat kritiseras. Det här är en utredning som har resulterat i regeringens förslag, en proposition, om snabbare omval. Den täcker dock inte alla problem. Kollegorna i Centerpartiet och Liberalerna har lyft upp frågor som inte är åtgärdade. Även

Sverigedemokraterna har nämnt lösningar som är möjliga att diskutera. Ändå finns det inte stöd för dem. Hur kan detta vara?

Jo – vi måste ha en så bred majoritet som möjligt bakom varje ställningstagande. Det handlar ju om att få stöd och legitimitet, och då kan man inte förändra alltför snabbt.

Det vi har förändrat i och med detta betänkande är att omval ska hållas så snart det kan ske, och det är vi överens om, dock senast inom tre månader efter Valprövningsnämndens beslut om omval. Vi är också överens om att inga nya partier ska kunna anmälas till omvalet och att endast de parti-beteckningar får användas som användes i det val som detta omval rör. Redan det är ett steg åt rätt håll för att åtgärda de problem som har funnits tidigare.

Vi föreslår också för kammaren att besluta om att ett partis anmälan av kandidater för ett visst val ska vara utgångspunkt för omvalet. Anmälan ska vara så lik de förhållanden som rådde i det ordinarie valet som möjligt. Precis som reservanterna har påpekat har utskottet inte nått fram hela vägen, men detta är vi överens om. Det är spelregler som gäller för alla partier och för alla som röstar. Därmed finns en trygghet för och ett skydd av demokratin.

I framtiden kan det bli förändringar, och vi kan göra justeringar – inte minst Hans Ekström lyfte upp den frågan. Vi gör dem när vi alla är överens. Det går inte att utesluta att de problem som har diskuterats kommer att få lösningar i en framtid. Men innan dess är detta så långt vi har kommit för att garantera demokratin och valen.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 13.)

§ 10 Skadestånd och Europakonventionen

Konstitutionsutskottets betänkande 2017/18:KU12
Skadestånd och Europakonventionen (prop. 2017/18:7)
föredrogs.

Anf. 156 EMANUEL ÖZ (S):

Fru talman! Betänkande KU12 berör skadestånd och Europakonventionen. Det handlar om en ändring i skadeståndslagen, innebärande enskilda fysiska och juridiska personers möjlighet att få skadestånd av staten eller en kommun vid överträdelser av Europakonventionen avseende skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

I Europakonventionen redogörs för bland annat de rättigheterna, men även för rätt till domstolsprövning och rättssäkerhet. I artikel 13 i konventionen anges att den vars fri- och rättigheter enligt konventionen har kränkts ska ha rätt till ett effektivt rättsmedel inför en inhemsk myndighet. Detta innebär en rätt att få ett påstående om en konventionsöverträdelse prövat av en nationell domstol eller av en myndighet och att få rättelse, avhjälpande eller gottgörelse vid en konstaterad överträdelse.

Däremot finns inga särskilda krav på formerna för rättsmedlen, vilket gör att det rättsmedel som staten ska tillhandahålla beror på karaktären av

det klagomål som ska bedömas. Det är i första hand respektive land som får fastställa de närmare villkoren. Staterna har en viss marginal för egna bedömningar.

Ett rättsmedel kan även vara kompensatoriskt, det vill säga erbjuda kompensation för den skada som överträdelsen orsakat. Skadestånd är alltså ett kompensatoriskt rättsmedel. Enligt skadeståndslagen, som det är fråga om i detta fall, gäller bland annat att stat eller kommun ska ersätta en skada som har vållats genom fel eller försummelser vid myndighetsutövning. Det finns dessutom speciallagstiftning som reglerar ersättningsmöjligheterna vid överträdelser av Europakonventionen. Utöver lagstiftning finns också rättspraxis som reglerar dessa frågor och förtydligar förhållandena i skadeståndsfrågan.

Högsta domstolen har till exempel i ett flertal avgöranden funnit att både stat och kommun har ett skadeståndsrättsligt ansvar vid sådana överträdelser. HD har även konstaterat att det allmännas skadeståndsansvar i svensk rätt ska bedömas i ljuset av de krav som Europakonventionen ställer och att den svenska lagstiftningen vid behov ska tolkas fördragsenligt. Det framgår av vissa domar från Europadomstolen att man har vandrat i samma tankebanor.

Det är bra med förtydligandena av domstolarnas avgöranden. De ger en viss juridisk vägledning i skadeståndsfrågan. Men det är inte tillräckligt. Här behöver lagstiftningen också komma i kapp utvecklingen av rättspraxis. Den som till exempel i dag söker efter kunskap om tillgängliga rättsmedel finner inga svar i lagstiftningen i dessa specifika frågor. För att bilda sig en uppfattning om rättsläget måste den enskilde i stället läsa ett stort antal rättsfall och ur dessa försöka skapa sig en uppfattning om förutsättningarna för att få skadestånd.

Även om Europadomstolens praxis inte har uppställt något krav på att rätten till skadestånd ska regleras i lag anser ändå regeringen, och utskottet delar den uppfattningen, att det bör finnas en lagreglering i dessa frågor för att stärka individernas rätt till prövning och för att understryka betydelsen av den grundläggande rättighet som artikel 13 ger uttryck för.

Regeringen konstaterar alltså att Sverige enligt konventionen är skyldigt att tillhandahålla effektiva nationella rättsmedel för att enskilda ska få sina påståenden om konventionsöverträdelser prövade. Om konventionen har överträtts ska den enskilde kunna få gottgörelse. Om det i sådana fall är fråga om skadestånd ska det också bara betalas ut i den utsträckning det är nödvändigt för att gottgöra en sådan konventionsöverträdelse.

Fru talman! Utskottet behandlar vidare i betänkandet regeringens förslag om ändring i lagen om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder. Genom lagändringen rättas en tidigare felaktig hänvisning i lagen. Dessutom utvidgas rätten till ersättning i vissa fall till den som har drabbats av skada vid vissa frihetsberövanden eller andra tvångsåtgärder.

Enligt frihetsberövelagen kan, som bekant, enskilda under vissa förutsättningar få ersättning från staten, till exempel när någon har avtjänat ett fängelsestraff men senare blir frikänd från det brott som straffet avsåg. Ersättning kan också betalas ut om enskild har drabbats av personskada eller sakskada när vissa myndighetspersoner har hanterat den tillfångatagne, även om det i och för sig har varit fråga om lagenligt våld. Regeringen föreslår nu vissa kompletteringar i fråga om ersättning för skador

som uppstår i samband med dessa frihetsberövanden där behovet av lagändringen beror på brister i hänvisningarna mellan frihetsberövandelagen och polislagen. Rätten till ersättning enligt frihetsberövandelagen bör enligt förslaget utvidgas till att omfatta skador som kan uppstå när till exempel en polis använder handfängsel vid transport av en åtalad till en domstolsförhandling, om det finns risk för att den åtalade flyr. En sådan uttrycklig rätt till ersättning har hittills saknats i frihetsberövandelagen.

Slutligen föreslår regeringen att statens ersättningsskyldighet enligt frihetsberövandelagen även bör omfatta skador som orsakas av tjänstemän vid Kustbevakningen och Tullverket, eftersom dessa enligt polislagen har rätt att bruka våld i vissa situationer.

De lagändringar som tas upp i betänkandet föreslås träda i kraft den 1 april 2018. KU ställer sig bakom övervägandena i propositionen och tillstyrker regeringens lagförslag i detta betänkande.

(Applåder)

Anf. 157 MARTA OBMINSKA (M):

Fru talman! Jag och Emanuel Öz är överens om mycket, och Emanuel har på ett förtjänstfullt sätt redogjort för mycket av det juridiska i ärendet.

Genom ändringen införs en bestämmelse om skadestånd vid överträdelser av Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, normalt sett kallad Europakonventionen. Staten, en region eller en kommun ska enligt bestämmelsen ersätta skador som har uppkommit till följd av att någons rättigheter enligt Europakonventionen har överträtts av staten, regionen eller kommunen. Skadeståndet ska betalas ut i den utsträckning det är nödvändigt för att gottgöra överträdelserna, precis som Emanuel Öz sa.

Utskottet föreslår också att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder. Genom lagändringen rättas en tidigare felaktig hänvisning i lagen. Det är mer en formell fråga.

Dessutom utvidgas rätten till ersättning för den som utan egen förskyllan drabbas av en personskada eller sakskada på grund av att vissa statliga befattningshavare har utövat ett i och för sig lagenligt våld vid frihetsberövanden eller andra tvångsåtgärder.

Nu, fru talman, kommer jag att redogöra för några nya saker.

Moderaterna har i motion 2015/16:2502 motionerat om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till en reglering av enskilda fysiska och juridiska personers möjlighet att få skadestånd av staten eller en kommun vid överträdelse av Europakonventionen. Våren 2016 biföll riksdagen Moderaternas och Socialdemokraternas motioner. Det var det som föranledde propositionen.

Utredningen om det allmännas ansvar enligt Europakonventionen föreslog i sitt slutbetänkande att en särskild skadeståndsbestämmelse skulle införas. Enligt förslaget skulle en enskild fysisk eller juridisk person som drabbas av en överträdelse av Europakonventionen kunna få skadestånd till följd av överträdelserna från staten eller kommunen.

Skadestånd vid överträdelser av Europakonventionen är ett led i arbetet med att förbättra skyddet för de mänskliga rättigheterna här i Sverige. Den som utsätts för en rättighetskränkning bör kompenseras för detta.

Regeringen konstaterar att Sverige enligt konventionen är skyldigt att tillhandahålla effektiva nationella rättsmedel för att enskilda ska kunna få sina påståenden om konventionsöverträdelser prövade. Om konventionen har överträtts ska den enskilde också kunna få gottgörelse. En sådan gottgörelse kan, om det saknas andra möjligheter att komma till rätta med en konventionsöverträdelse, enligt regeringen vara rätten att föra talan om skadestånd mot staten eller en kommun här i Sverige och inte enbart enligt praxis.

För att förtydliga rättsläget och därigenom stärka rättighetsskyddet i Sverige föreslår regeringen i denna proposition och utskottet att det i skadeståndslagen införs en möjlighet till skadestånd vid överträdelser av Europakonventionen.

Fru talman! Alliansen har i motion 2015/16:2493 föreslagit att regeringen även ska tillsätta en utredning med uppgift att analysera frågan om skadestånd vid överträdelse av de grundlagsskyddade fri- och rättigheterna i regeringsformen. Riksdagen biföll även detta förslag.

I ett mål om skadestånd efter att en person felaktigt fråntagits sitt svenska medborgarskap, i strid med 2 kap. 7 § regeringsformen, konstaterar Högsta domstolen att det i svensk rätt anses krävas särskilt lagstöd för att få rätt till ersättning för ideell skada. Något uttryckligt lagstöd för att tillerkänna en person skadestånd vid en överträdelse av 2 kap. 7 § regeringsformen finns inte. Trots detta konstateras att en överträdelse av bestämmelsen är av sådant slag att övervägande skäl talar för att ideellt skadestånd ska kunna dömas ut.

Domen medför en delvis ny dimension av regeringsformen. Före domen ansågs inte regeringsformen i sig kunna ge upphov till rättigheter som den enskilde skulle kunna åberopa i domstol för att få skadestånd från staten. Sedan tidigare har dock ersättning kunnat utgå för ideell skada när överträdelser sker mot Europakonventionens bestämmelser. Denna nya dimension av regeringsformen kan på så sätt sägas tillföra en välkommen enhetlighet för enskilda människor mellan regeringsformen och Europakonventionen vad gäller den konkreta innebörden av de grundläggande fri- och rättigheterna.

Regeringen anför i propositionen att den avser att återkomma till denna fråga i ett annat sammanhang.

Vi ser fram emot att regeringen tillgodoser detta tillkännagivande från riksdagen.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2018.
(Applåder)

Anf. 158 FREDRIK ERIKSSON (SD):

Fru talman! Sverigedemokraternas grundläggande uppfattning är att alla påbud och författningar som gäller i Sverige på ett eller annat sätt ska ha fastslagits av svenska folket genom antingen riksdagen eller något annat folkvalt svenskt organ. Samtliga i Sverige gällande författningar och påbud bör även vid behov kunna förändras av svenska folket på sedvanligt demokratiskt manér.

På denna grund motsätter vi oss all överstatlighet där stiftande och kontroll av författningar ligger bortom svenska folkets kontroll. Detta gäller inte minst vilka fri- och rättigheter man åtnjuter som medborgare men även hur mer universella mänskliga rättigheter ska tolkas och tillämpas i en

svensk kontext, för även om vi menar att vissa värden förvisso är att betrakta som universella – rätten till liv, förbud mot tortyr med mera – måste kontrollen av dessa ligga så nära folket som möjligt.

I den nu aktuella propositionen föreslås att det i skadeståndslagen inför en möjlighet till skadestånd vid överträdelser av Europakonventionen. Som vi tidigare hört här stadgar konventionen i artikel 13 att var och en har rätt till ett effektivt rättsmedel inför en nationell myndighet, det vill säga att man till exempel har rätt att få sin sak prövad i nationell domstol.

Regeringen menar dessutom att om konventionen har överträtts ska den enskilde kunna få gottgörelse i form av skadestånd. Detta är i sig inte någon revolutionerande tanke, fru talman. Tvärtom gäller detta i stort sett redan i dag, då det bland annat stadgas att staten eller en kommun ska ersätta skada som vållats genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning i verksamhet vars fullgörande staten eller kommunen svarar för. På senare år har det även i rättspraxis utvecklats en rätt att få skadestånd om Europakonventionen för de mänskliga rättigheterna trätts förnär. Den nya lagen blir sålunda inte mycket mer än ytterligare kodifiering av redan rådande praxis.

Sverigedemokraterna delar uppfattningen att det är gott att enskilda får utökade möjligheter till skadestånd om de får sina fri- och rättigheter kränkta. Vi tycker också att det är angeläget att slå vakt om legalitetsprincipen, det vill säga att det måste finnas uttryckligt stöd i lag för att till exempel kunna utdöma skadestånd eller andra rättsliga påföljder.

Men vi uttrycker bestämt tvivel mot att regeringen föreslår att lagen ska tolkas flexibelt och utformas för att dynamiskt följa med i vilken praxis Europadomstolen än må komma att utveckla. Det är mycket olyckligt att välja en väg där svenska domstolar mot alla principer om överskådlighet, förutsebarhet och enkelhet tvingas anpassa svensk rätt och svensk rättstillämpning efter en domstol som står bortom svensk kontroll. Eftersom förarbetsuttalanden har stor bäring på svensk lagtolkning hade vi önskat en mindre bred formulering i såväl lag som förarbeten.

Ett lämpligare sätt att hantera dessa angelägna frågeställningar hade varit att fortsätta följa den svenska rättstraditionen att transformera, det vill säga översätta och anpassa, internationella överenskommelser i svensk lag i stället för att inkorporera dem rakt av och överlåta tolkningsföreträdet åt andra.

Sålunda hade en ordning varit att föredra där rättigheterna i Europakonventionen, liksom de flesta andra internationella överenskommelser som Sverige har tillträtt, hade kunnat definieras och följas upp utifrån hur de till exempel definieras i 2 kap. regeringsformen. Detta då regeringsformen till skillnad från Europakonventionen dels inte är en produkt som förhandlats fram som en kompromiss mellan många olika stater, där minsta gemensamma nämnare har fått råda oavsett staternas olika förutsättningar, och dels står under riksdagens direkta kontroll och därmed kan anpassas utifrån svenska förutsättningar. Härigenom hade *både* legalitetsprincipen *och* övriga demokratiska principer kunnat tillgodoses på ett adekvat sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

Konstitutionsutskottets betänkande 2017/18:KU5
Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen
föredrogs.

Anf. 159 EMANUEL ÖZ (S):

Fru talman! KU5 handlar om uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen. Konstitutionsutskottet ska enligt riksdagsordningen följa detta arbete och en gång om året meddela kammaren sina iakttagelser. I detta betänkande redovisas resultatet av den uppföljning som har gjorts under 2016. Betänkandet bygger även på yttranden som vi har inhämtat från åtta andra utskott här i riksdagen, vars synpunkter har varit värdefulla.

Subsidiaritetsprincipen handlar som bekant om att beslut ska fattas så effektivt och så nära medborgarna som möjligt. Den används för att avgöra om en fråga ska beslutas på EU-nivå eller i medlemsstaterna, det vill säga det handlar om maktfördelningen mellan de nationella parlamenten och Europeiska unionen.

Det var i samband med godkännandet av Lissabonfördraget som de nationella parlamentens inflytande kom att stärkas, bland annat genom möjligheten som infördes med subsidiaritetsprövning och möjlighet att avge en subsidiaritetsvarning. Det är viktigt att riksdagen tillämpar den möjlighet som Lissabonfördraget då tillskapade – att vi tillsammans med andra nationella parlament kan antingen påverka innehållet i ett lagförslag eller till och med förhindra att lagförslaget behandlas vidare.

Genom dessa möjligheter kan riksdagen tillsammans med andra nationella parlament ta beslut som hamnar så nära medborgarna som möjligt. Det är ur demokratisk synpunkt viktigt att de svenska medborgarna känner att beslut som fattas inte ligger långt från dem och att besluten är förankrade i den svenska vardagen.

Utskottet har kunnat konstatera att riksdagen, sedan Lissabonfördraget trädde i kraft och fram till och med den 31 december 2016, har prövat totalt 623 förslag och lämnat totalt 59 motiverade yttranden till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande. Detta innebär att riksdagen har haft invändningar mot ca 9 procent av alla förslag som har lämnats.

Under 2016 översände kommissionen 100 lagförslag för subsidiaritetsprövning. Detta är en markant ökning jämfört med 2015, då endast 21 förslag översändes, och vi kan även konstatera en ökning i antalet motiverade yttranden: hela 13 stycken under 2016.

Under året utfärdades även ett gult kort i fråga om förslaget till det så kallade utstationeringsdirektivet. Riksdagen lämnade dock inte något motiverat yttrande med anledning av detta förslag, utan det baserades på att andra nationella parlament uppnådde de gränsvärden som krävdes. Därmed har sammanlagt tre gula kort utfärdats sedan dessa verktyg tillskapades, vilket motsvarar knappt 0,5 procent av förslagen. Detta är en indikation på behovet av att fler nationella parlament subsidiaritetsprövar.

En återkommande fråga i KU5 handlar om kommissionens motiveringar. Enligt artikel 5 i protokoll nr 2 om tillämpningen av subsidiaritets-

och proportionalitetsprinciperna ska utkastet till lagstiftningsakter motiveras med avseende på just dessa principer. Detta gäller oavsett om det är kommissionen eller någon annan som är förslagsställare.

Vi har i samband med tidigare uppföljningar kunnat konstatera brister i kommissionens motiveringar för sina lagförslag, det vill säga motiveringar till varför det passar bättre att besluta om ett lagförslag på unionsnivå. Bristerna har bestått i att motiveringar har varit ofullständiga eller kortfattade eller helt och hållet saknats, vilket försvårar för de nationella parlamenten att bedöma om ett förslag är förenligt med subsidiaritetsprincipen eller inte.

Under 2016 kunde vi konstatera att en positiv utveckling har skett, då endast ett mindre antal av förslagen som prövades helt saknade motiveringar. Men alldeles oavsett detta kvarstår de facto problematiken med avsaknaden av motiveringar från kommissionen. Så länge dessa brister kvarstår utgör det en svaghet i lagstiftningsprocessen inom unionen, vilket kommissionen ytterst bär ansvaret för.

Det är därför viktigt att det klart framgår hur kommissionen har resonerat för att komma fram till om förslagen är förenliga med subsidiaritetsprincipen eller inte. Kommissionen och andra förslagsställare har en absolut skyldighet att motivera sina utkast till lagstiftningsakter i fråga om subsidiaritetsprincipen enligt protokoll nr 2. KU kommer att bevaka denna fråga även fortsättningsvis.

Vidare, fru talman, har KU vid upprepade tillfällen betonat värdet av informationsutbyte mellan de nationella parlamenten, vilket KU framhåller även denna gång. Det konstateras att några sådana kontakter mellan vår riksdag och andra nationella parlament inte tas på önskvärd sätt. Om vi inte kommunicerar med andra parlament kan vi gå miste om värdefull information, men vi går även miste om möjligheten att uppnå de gränsvärden som finns i fördraget för att kunna påverka innehållet i eller stoppa ett lagförslag.

För att säkra det effektiva utövandet av de parlamentariska befogenheterna när det gäller övervakningen av subsidiaritetsprincipen krävs ett utökat samarbete mellan de nationella parlamenten. Denna fråga måste diskuteras med större allvar och i större utsträckning.

I detta sammanhang ska ändå framhållas att några av utskotten har haft kontakter med riksdagens representant vid EU:s institutioner och framhåller att kontakterna fungerar väl och är värdefulla. Detta är en möjlig väg till informationsutbyte med andra nationella parlament men, menar jag, inte fullt tillräckligt för att i praktiken kunna uppfylla syftet med subsidiaritetsprövningen.

Vidare, fru talman, har det när utskott behandlat subsidiaritetsärenden framkommit uppgifter om att informationen i databasen IPEX varken är fullständig eller relevant. Det har till exempel saknats uppgifter från en del medlemsstater, och informationen har inte alltid funnits tillgänglig på engelska. Dessutom börjar tidsfristen för subsidiaritetsärenden löpa samtidigt i alla medlemsstater, vilket gör att utskotten i regel har begränsad nytta av IPEX under själva beredningen av ett ärende.

Detta är ett återkommande problem: Utskott framhåller den begränsade nyttan med IPEX, som behöver förbättras för att kunna bli ett bra stöd för handläggningen av ärenden. Riksdagen bör därför verka för att IPEX utvecklas till att bli ett effektivare verktyg för informationsutbyte mellan de

nationella parlamenten. Det ska dock nämnas att en digital strategi för IPEX antogs under 2017 i syfte att bidra till att utveckla och förbättra webbplatsen. Vi får hoppas att det också blir en förbättring.

Fru talman! Konstitutionsutskottet noterar även att flera utskott framhåller att det förekommer att förhandlingarna inom EU om förslagen till rättsakter inleds redan innan tidsfristen för subsidiaritetsprövningen av förslagen har löpt ut. Det är viktigt att EU:s institutioner respekterar tidsgränsen för subsidiaritetsprövningen och att de inte föregriper utfallet av den. De nationella parlamentens roll att kontrollera subsidiariteten riskerar annars att förlora i betydelse.

Slutligen, fru talman, vill jag, som KU har gjort varje år, skicka ett meddelande till riksdagens utskott om vikten av att subsidiaritetspröva utkast till lagstiftningsakter. Jag vet att det låter tjatigt, och vi påpekar det varje år. Men det är en viktig del av lagstiftningsprocessen och en rättighet som vi ska ta vara på.

Detta är fjärde och sista gången denna mandatperiod som jag redovisar uppföljningen av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen. Jag kommer att med stort intresse följa denna debatt och rapportering även framöver, dock utanför riksdagen, och jag hoppas få höra om de förbättringar som då kommer att ske.

(Applåder)

Anf. 160 FREDRIK ERIKSSON (SD):

Fru talman! För oss ledamöter i konstitutionsutskottet är det måhända lätt att tala om subsidiaritetsprinciper, proportionalitetsprövningar, ändamålsenlighet, genomförandeakter etcetera. Men för många väljare ter sig kanske några av dessa uttryck främmande och inte alldeles självklara. EU är en odemokratisk, snårig organisation, vars institutioner ligger långt bort och som med sitt typiskt kontinentalt kantiga språk, översatt från byråkratifranska och handläggningstyska, svårligen gör sig till föremål för de svenska medborgarnas kontroll.

Det är också med detta i åtanke som till exempel Lissabonfördraget kom till. EU-byråkraterna och kontinentens makthavare vill göra sig så svårtillgängliga och svåråtkomliga för de suveräna nationernas medborgare som möjligt. Med politiker som Frankrikes Macron och Tysklands Merkel, som ytterligare vill driva på den här utvecklingen, och med tanke på att briterna nu har tagit sitt förnuft till fånga genom att lämna denna monsterstat är det nu viktigare än någonsin att nationalistiskt sinnade demokratiska partier runt om i Europa synar EU i sömmarna och försöker hjälpa väljarna att förstå vad det är som händer.

Därför, fru talman, ska jag nog inte tala så mycket till kammaren och politikerna i KU utan försöka adressera svenska folket och förklara vad det är som sker. Grunden i Sveriges medlemskap i EU är att vi har överlåtit självbestämmanderätt på ett antal områden till EU. Dessa områden är bland annat den så kallade tullunionen, vissa konkurrensregler och den gemensamma handelspolitiken.

Inom dessa områden har vi gett EU den exklusiva befogenheten att besluta vad som ska gälla i Sverige och i övriga medlemsländer. På andra områden har Sverige ännu inte helt gett upp sin självbestämmanderätt. För dessa områden inom unionsarbetet, där befogenheten är delad mellan

Prot. 2017/18:56

17 januari

Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

unionen och medlemsstaterna, gäller att den så kallade subsidiaritetsprincipen, närhetsprincipen, ska tillämpas.

Enligt subsidiaritetsprincipen ska EU på de områden där EU inte har exklusiv befogenhet vidta en åtgärd, det vill säga utfärda en föreskrift, endast om och i den mån som målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna själva och därför, på grund av den planerade åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå. Det är bara då som EU ska kunna vara den som beslutar vad som ska gälla i Sverige.

Sverigedemokraterna är som bekant det enda partiet i riksdagen som ifrågasätter EU på riktigt och som anser att vi efter omförhandling borde göra som britterna och hålla en folkomröstning om eventuellt fortsatt medlemskap i den monstruösa tingest som EU föga förvånande har utvecklats till sedan Sverige år 1994 i ett trängt ekonomiskt läge och med en knapp majoritet beslutade att varje år betala dryga pengar för att låta andra hantera en del av våra angelägenheter. Men så länge vi är medlemmar har vi att förhålla oss till vad EU faktiskt gör.

Vår principiella inställning till subsidiaritetsprincipen är att det förvisso är positivt att lagstiftning ska företas på lägsta möjliga ändamålsenliga nivå, men vi menar också att nuvarande system förefaller vara konstruerat mest för syns skull och i det närmaste omöjliggör verkningfulla invändningar mot översända förslag från EU:s institutioner.

Jag ska försöka förklara hur det hela fungerar.

EU-kommissionen, eller i förekommande fall någon annan förslagsställare, ska översända sina utkast till lagstiftningsakter och sina ändrade utkast till de nationella parlamenten för prövning. Efter att utkasten har översänts till de nationella parlamenten får varje nationellt parlament lämna ett så kallat motiverat yttrande till Europaparlamentet, rådet och kommissionen, där man anger skälen till att man anser att det aktuella förslaget inte är förenligt med subsidiaritetsprincipen, närhetsprincipen. De nationella parlamenten har åtta veckor på sig att inkomma med ett sådant yttrande.

Varje nationellt parlament har två röster, då ju många medlemsstater har fler än en kammare. Om minst en tredjedel av det totala antalet röster som tilldelats de nationella parlamenten menar att ett lagstiftningsförslag strider mot subsidiaritetsprincipen ska utkastet omprövas av kommissionen. Detta kallas för att man delar ut det gula kortet. Efter omprövningen kan kommissionen besluta att stå fast vid sitt förslag, ändra det eller dra tillbaka det.

Om minst en enkel majoritet av de nationella parlamentens röster har ställt sig bakom kritiska yttranden delas i stället ett orange kort ut. Något rött kort som helt stoppar förslaget finns förstås inte, utan även här kan kommissionen välja att stå kvar vid förslaget, ändra det eller dra tillbaka det. Skillnaden här är bara att om kommissionen väljer att stå kvar vid förslaget ska den i ett motiverat yttrande ange varför den anser att förslaget är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Därefter ska Europaparlamentet och EU:s ministerråd ta ställning till om de anser att förslaget är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Först om en majoritet av dessa EU-institutioner anser att ett förslag från en annan EU-institution inte är förenligt med subsidiaritetsprincipen faller förslaget, precis som om de skulle rösta nej till förslaget av vilken annan anledning som helst.

Som ni hör är systemet konstruerat för att kommissionen och EU ska få som de vill, oavsett vad de nationella parlamenteten egentligen tycker, även inom de områden där delad befogenhet råder. Och med så höga trösklar, korta tidsramar och litet genomslag har också endast tre så kallade gula kort delats ut sedan Lissabonfördraget trädde i kraft år 2009. De flesta nationella parlament bryr sig inte ens om att pröva alla förslag som kommer, vilket förstås gör det ännu svårare att komma upp i de nivåer som krävs för att kommissionen åtminstone ska titta på förslaget igen. Sveriges riksdag försöker dock dra sitt strå till stacken genom att granska samtliga utkast, hur lönlöst det än må te sig.

Det är alltså mot denna bakgrund som KU gör en uppföljning varje år om hur riksdagen sköter sina subsidiaritetsprövningar. Frågan går då till samtliga riksdagsutskott, varefter KU sedan sammanställer resultatet. Den bild som målar upp sig är dessvärre ganska dystert.

Till exempel har civilutskottet på bakvägar kunnat konstatera att kommissionen flera gånger har ansett sig ha så kallad exklusiv befogenhet på områden med delad kompetens och inte ens översänt något förslag för prövning, vilket naturligtvis är helt oacceptabelt.

Flera utskott påpekar också att kommissionen allt oftare lägger fram förslag till förordningar i stället för direktiv, vilket i sig innebär att handlingsutrymmet för att anpassa EU-lagstiftningen till de skiftande konstitutionella förutsättningarna i respektive medlemsstat minskar. En förordning blir gällande lag i alla medlemsstater, medan ett direktiv omvandlas till svensk lag.

Regeringen bör därför, via sina kanaler och representanter, verka för att institutionerna inte överutnyttjar sin möjlighet att använda förordningar. Vi är förstas också kritiskt ifrågasättande till att kommissionen inte heller företog några förändringar i sitt förslag med anledning av det gula kort som faktiskt utdelades förra året.

Medlemsstaternas parlament har också möjlighet att inom ramen för subsidiaritetsprövningen göra ett proportionalitetstest av förslaget. Det innebär i korthet att riksdagen undersöker om förslaget är så ingripande i det nationella självstyret att det inte motiverar den åtgärd som unionen vill uppnå med förslaget.

Riksdagen lämnade, som vi hörde tidigare, totalt 13 motiverade yttranden under 2016, varav tolv med anledning av förslag från kommissionen. Därutöver prövade riksdagen på eget initiativ ett förslag från Europaparlamentet som överlämnades till riksdagen men där det saknades en under rättelse om att förslaget översänts för subsidiaritetsprövning.

Vi kan konstatera att riksdagens utskott har haft invändningar mot proportionaliteten i åtminstone nio, eller ca 75 procent, av dessa förslag, vilket får anses ytterst anmärkningsvärt och talar med styrka för att det finns både ett önskemål om och ett behov av att låta proportionalitetsprövningen inta en betydligt mer framskjuten roll när subsidiaritetsprövningar genomförs i framtiden.

Vidare har skatteutskottet framfört en rad kritiska synpunkter i fråga om de subsidiaritetsprövningar som utskottet genomfört under 2016, även här i ca 75 procent av de utkast som utskottet har haft att pröva. Utskottet anser bland annat att det har funnits brister i fråga om underlagen till förslagen och att konsekvensanalyser saknades i vissa fall.

Prot. 2017/18:56
17 januari

Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

Granskning av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning

Sverigedemokraterna menar att regeringen med kraft borde verka för att EU:s institutioner lämnar fullödiga underlag till de nationella parlamenten.

Men efter att ha tecknat denna ganska dystra bild vill jag trots allt ändå anföra att det är positivt att riksdagens ledamöter för varje år som går engagerar sig alltmer för att kritiskt granska de förslag som EU sänder till oss. Sverigedemokraterna välkomnar att även företrädare för andra partier i riksdagen månar om den svenska självbestämmanderätten och således bidrar till att vi i varje fall inte förlorar mer självständighet till EU på ren slentrian.

Vi ställer oss i huvudsak bakom de slutsatser som våra kollegor i utskottet har dragit, nämligen att det är oerhört viktigt att EU:s institutioner respekterar de redan korta tidsgränserna för de nationella parlamentens prövningar och inte inleder förhandlingar om och förändringar av översända förslag innan tidsfristen för subsidiaritetsprövningarna har löpt ut. Även medlemsstaternas parlament kan förbättra sig genom att bli bättre på att kommunicera med varandra via IPEX och sina respektive företrädare i EU.

Därtill vill jag ge en eloge till finansutskottet, som även i år har genomfört subsidiaritetsprövningen med flit och nit och bland annat funnit att användningen av så kallade genomförandeakter och delegerade akter, det vill säga där man ger kommissionen mer eller mindre carte blanche att fylla ut lagstiftningen efter eget gottfinnande, har ökat oroväckande mycket.

Slutligen ankommer det även på regeringen att inkludera en välutredd proportionalitetsbedömning i sina faktapromemorior. Underlåter regeringen detta försvåras utskottens möjligheter att göra adekvata prövningar.

Tack, fru talman, och förlåt att jag inte respekterade tidsgränsen!

I detta anförande instämde Jonas Millard (SD).

Överläggningen var härmed avslutad.

Utskottets anmälan lades till handlingarna.

§ 12 Granskning av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning

Konstitutionsutskottets betänkande 2017/18:KU10

Granskning av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning
föredrogs.

Anf. 161 ANDREAS NORLÉN (M):

Fru talman! Sedan mer än 200 år granskar riksdagens konstitutionsutskott olika aspekter av hur regeringsmakten utövas i vårt land. KU är ett av de verktyg som riksdagen har för att utöva sin kontrollmakt gentemot regeringen. KU kontrollerar om regeringen följer de olika regler och principer som gäller för regeringsarbetet.

Kontrollen av regeringsmakten är faktiskt betydligt äldre än både demokratin och parlamentarismen. KU inrättades 1809, alltså mer än 100 år

innan Sverige blev en fullvärdig demokrati med allmän och lika rösträtt för både kvinnor och män och även mer än 100 år innan parlamentarismen fick sitt genombrott i vårt land. Tankarna att makt behöver balanseras och att makt utan kontroll riskerar att leda till maktmissbruk och godtycke växte fram innan det blev självklart att den offentliga makten bör hämta sin legitimitet hos hela befolkningen.

Samtidigt får man se det som ett steg mot demokratisering att det redan för 200 år sedan infördes en rätt för riksdagen att granska regeringsprotokollen och även som ett steg mot parlamentarismen att regeringen på det sättet i viss mening blev ansvarig inför riksdagen för sina åtgärder.

Nu är Sverige en demokrati där regeringsmakten och den offentliga förvaltningen står under tydlig kontroll. Denna kontroll syftar till att motverka just maktmissbruk och godtycke och främja insyn, gott regeringsarbete och god förvaltning. Den granskning som KU utför har genomförts på olika sätt genom åren, men sedan 1990-talet är det fast praxis att KU varje år överlämnar två granskningsbetänkanden till riksdagen, ett för den så kallade höstgranskningen och ett för vårgranskningen.

Det vi nu debatterar är det betänkande som rör höstgranskningen 2017. Det som KU främst förknippas med är nog vårgranskningen, som bygger på granskning av enskilda statsråd utifrån anmälningar från riksdagens ledamöter. KU och dess kansli lägger dock väl så mycket kraft på höstgranskningen. Jag vill ta tillfället i akt att framföra ett varmt tack till utskottets ledamöter för gott samarbete i denna granskning och likaledes ett varmt tack till KU:s kansli, under ledning av kanslichef Peder Nielsen, för hårt och skickligt arbete under granskningen.

Höstgranskningen kretsar varje år kring ett halvdussin ämnen som väljs ut av KU på KU:s eget initiativ. Det handlar om att studera och följa upp arbetsprocesser inom regeringen och i Regeringskansliet. Fokus ligger inte, som i vårgranskningen, på att ta ställning till om en minister förtjänar kritik eller inte utan på att analysera och se om olika ärendetyper hanteras på ett ur konstitutionell synvinkel tillfredsställande vis och på att ge rekommendationer för framtiden så att regeringsarbetet kan utvecklas.

Jag vill här kort redovisa några av de ämnen som har behandlats i den nu aktuella granskningen.

I granskningen av regeringsprotokollen, som alltså verkligen hör till KU:s kärnverksamheter och som har bedrivits i mer än två århundraden, framhåller KU att tiden mellan att en lag eller annan författning kommer ut från trycket och att den träder i kraft i normalfallet bör vara minst fyra veckor och endast i speciella undantagsfall kortare än två veckor. Syftet är att medborgarna i god tid ska veta vad de har att rätta sig efter. KU noterar att det finns vissa avvikelser från dessa tidsfrister, och utskottet framhåller att regeringen bör se till att upprätthålla tidsgränserna.

Vidare uppmärksammar utskottet varje år i sin granskning någon grupp eller några grupper av förvaltningsärenden som handläggs av regeringen. I årets granskning framhåller utskottet åter att det är otillfredsställande med långa handläggningstider, särskilt om det inte kan motiveras varför handläggningen har dragit ut på tiden. Utskottet påminner också om behovet av dokumentation av olika handlägningsåtgärder, så att det blir möjligt att i efterhand se vad som har skett. Där finns det vissa brister.

KU har även granskat om användningen av sekretessmarkeringar hos Utrikesdepartementet har förändrats över tid. Det ärendet blev det mest

dramatiska i denna höstgranskning, eftersom KU upptäckte att UD hade tappat bort flera hundra handlingar om den svenska kampanjen för en plats i FN:s säkerhetsråd. Detta ärende kommer dock min partivän Annicka Engblom att kommentera utförligare, så jag säger inte mer om det.

Riksdagens ombudsmän, JO, fattar varje år en stor mängd beslut, vanligen efter klagomål från allmänheten gentemot någon myndighet. I en del av besluten, där JO riktar kritik mot en tjänsteman eller en myndighet, finns också mer generella iakttagelser om brister i lagstiftning eller myndighetsstyrning. Då kan JO göra regeringen uppmärksam på bristerna. KU följer återkommande upp i vilken mån något verkligen sker i Regeringskansliet efter att JO uppmärksammat en brist. Granskningen visar att åtgärder vidtagits i 46 av 58 fall – det är alltså en stor majoritet. Det är positivt. Däremot verkar olika departement ha lite olika rutiner. KU betonar att det är viktigt att alla departement noga beaktar JO:s synpunkter.

Utskottet granskar vartannat år hur regeringen använder sin utnämningssmakt, alltså sin rätt att utnämna myndighetschefer, såsom generaldirektörer och ambassadörer. KU granskar i vilken utsträckning de utnämnda myndighetscheferna har politisk bakgrund, hur fördelningen mellan kvinnor och män ser ut och i vilken mån regeringen har använt sådana öppna rekryteringsförfaranden som infördes för ungefär tio år sedan av alliansregeringen. Alliansregeringen hade ambitionen att minska antalet myndighetschefer med partipolitisk bakgrund. Så blev det, och så har det fortsatt att vara även efter regeringsskiftet 2014.

Om vi bortser från ambassadörerna och tittar på övriga myndighetschefer kan vi konstatera att under perioden 2001 fram till regeringsskiftet 2006 hade 27 procent av de utnämnda myndighetscheferna en partipolitisk bakgrund. Därefter och fram till nästa regeringsskifte 2014 var andelen 17 procent. Under denna mandatperiod har andelen varit 16 procent. Det trendbrott som kom med alliansregeringen tycks alltså ha blivit bestående, vilket är positivt.

Andelen kvinnor bland dem som utses till myndighetschefer i Sverige har ökat tydligt. Sedan regeringsskiftet 2006 är denna andel strax under 50 procent i stället för, som tidigare, omkring eller strax under 40 procent. Sedan det senaste regeringsskiftet 2014 har andelen kvinnor visserligen sjunkit något, till 44 procent. Denna minskning förklaras dock helt av utnämningarna av rektorer, vilka bereds av lärosätena.

Andelen öppna rekryteringar för den krets av befattningar där regeringen avser att tillämpa öppna rekryteringsförfaranden är hög och uppgår till över 90 procent från 2011 och framåt. Också i det fallet har alltså alliansregeringens reformer blivit bestående. Det innebär att de aktuella tjänsterna annonseras ut, så att vem som helst kan söka dem. Det kan jämföras med hur det var före 2006, då regeringen handplockade myndighetschefer utan något offentligt ansökningsförfarande.

Utskottet har också granskat regeringens hantering av informella trepartsmöten i EU, så kallade triloger, då Europeiska kommissionen, ministerrådet och Europaparlamentet förhandlar fram kompromisser i fråga om olika lagförslag.

En stor majoritet av de rättsakter som antagits under senare tid har varit föremål för trepartsförhandlingar. Det finns en risk för att medlemsstaternas möjligheter till insyn och ansvarsutkrävande försvagas av hur förhandlingarna bedrivs. Det finns ett behov av ökad insyn i trilogerna. Och en

förutsättning för att upprätthålla riksdagens inflytande över Sveriges agerande i EU är att regeringen vid behov informerar och samråder med riksdagen även under pågående trepartsförhandlingar.

Av utskottets granskning har det framkommit att det vanligtvis inte förekommer information och samråd under pågående förhandlingar. Utskottet har inte underlag för att här säga om information och samråd borde ha förekommit i större utsträckning men vill framhålla att rutiner inom Regeringskansliet för samråd med riksdagen måste vara anpassade efter den faktiska beslutsprocessen i EU, så att riksdagen kan informeras och påverka även när ärenden är föremål för triloger.

Härutöver har KU granskat bland annat användningen av insynsråd och myndighetsstyrelser i myndighetsstyrningsarbetet. Vi har granskat utredningsväsendet och någon annan fråga. Men jag avstår från att kommentera det närmare.

(Applåder)

Anf. 162 HANS EKSTRÖM (S):

Fru talman! Konstitutionsutskottet har granskat statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning inom ett antal områden. Jag kommer att kommentera en mindre del av denna granskning, och andra socialdemokrater kommer att kommentera andra delar.

Till att börja med vill jag betona att ett samlat intryck från denna granskning, precis som från tidigare sådana granskningar, är att det svenska samhällsmaskineriet fungerar väl och är effektivt. Detta beror på en lång förvaltningstradition med rötter hos sådana som Gustav Vasa, Karl XI och Gunnar Sträng, dessutom med vakthundar som Justitieombudsmannen och Justitiekanslern.

Detta är inte något självklart utan ett arv som varje generation har att vårda. Det är särskilt viktigt i ett tidevarv då populister vill misstänkliggöra samhällets funktionssätt och utnyttja minsta brist.

Det finns dock alltid områden där det har gjorts misstag och andra områden där förändringar behöver göras. Därför är denna årliga granskning viktig. Medborgarna ska kunna känna sig trygga med att allt görs för att upprätthålla ordning, effektivitet och rättssäkerhet i statsapparaten.

Ett område som granskats är regeringens hantering av myndighetsstyrelser och insynsråd. Valet av styrform är viktigt. Det är bra att Regeringskansliet har tagit fram kriterier för val av form, så att detta inte sker mer eller mindre slumpmässigt.

En fråga som berörts är vikten av placering i säkerhetsklass för att personer som är valda till styrelsen ska kunna få tillräcklig insyn i verksamheten för att kunna fullgöra sitt uppdrag.

Det är viktigt att följa utvecklingen av könsammansättning vid statliga tillsättningar, så att denna inte går åt fel håll. Redovisningen visar att insynsråd och styrelser har en bra könsfördelning.

Senare i debatten kommer andra partivänner att komplettera med vår inställning till andra delar av betänkandet.

Anf. 163 JONAS MILLARD (SD):

Fru talman! Hans Ekström var föredömligt kortfattad i sitt anförande. Jag vill tyvärr redan nu förvarna om att jag kanske drar över tiden med någon minut eller två.

Sommaren och hösten har varit ganska tuffa dagar för konstitutionsutskottet. Om detta beror på osedvanlig flit från oss ledamöter och vårt fantastiska kansli eller på regeringens brist på detsamma är såklart upp till väljarna att avgöra. Klart är i alla fall att granskningen av Transportstyrelsen har tagit upp mycket tid.

Men däremellan har vi funnit tid för KU:s stora höstgranskning. Om denna finns en hel del att säga. Mina företrädare har talat om detta, men jag har ändå en del som jag skulle vilja uttrycka. Jag tänker börja med att tala om kommittéväsendet.

Kommittéväsendet ägs självklart av regeringen, som har att styra riket. Men regeringen är ansvarig inför riksdagen, och därför har KU tittat närmare på detta. Som underlag har KU haft tillgång till utredningar som regeringen tillsatt mellan 1989 och 2015. Vi har granskat val av utredningsform, förekomsten av parlamentariskt inslag, kommittédirektiv och annat som rör kommittéväsendet.

Om syftet främst är att samla in och bearbeta expertkunskap kan en särskild utredare vara att föredra. Detsamma gäller om ändamålet främst är att utveckla eller genomföra regeringens politik. En särskild utredare är även lämplig om uppdraget framstår som begränsat eller är av väldigt teknisk art. Användningen av denna utredningsform har ökat över tid sedan millennieskiftet.

Om det är så att regeringen önskar att få en fråga allsidigt belyst och samtidigt ha ett bredare forum för olika intressenter kan i stället en kommitté vara att föredra.

Andelen utredningar med parlamentariska inslag har totalt sett minskat sedan 1990-talet. I stället har en annan typ ökat, nämligen gruppen särskilda utredare i vars utredning det har funnits någon form av parlamentariskt inslag, till exempel en parlamentarisk referensgrupp.

Det finns därför, fru talman, anledning att erinra om vad utskottet kom fram till under förra hösten: Om en bred politisk förankring är själva huvudsyftet kan en parlamentariskt sammansatt kommitté vara att föredra.

För att säkerställa att det parlamentariska inslaget i en utredning är ändamålsenligt menar konstitutionsutskottet att det är viktigt att syftet med det parlamentariska inslaget nogg övervägs innan regeringen tar ställning till utredningens form.

KU har även velat understryka att det lämpligen alltid bör kunna komma till uttryck i kommittédirektiven om regeringens uppfattning är att en utredning ska ha någon form av parlamentariskt inslag.

Om en kommitté med parlamentarisk sammansättning har valts för att hitta ett forum för kompromisser och samförstånd i politiska frågor finns det också, enligt utskottet, skäl för att den ges ett större handlingsutrymme, vilket tyvärr inte alltid visar sig vara fallet.

En viktig fråga är den om kommitténs sammansättning. Det framgår nämligen att ca 10 respektive 25 procent av de särskilda utredarna respektive kommittéordförandena har haft en politisk bakgrund och att drygt 60 procent av kommittéerna har haft ledamöter med en politisk bakgrund.

Detta är någonting som vi i Sverigedemokraterna har varit särskilt kritiska mot. Vi delar dock utskottets uppfattning att det kan ha relevans när det i ett utredningsuppdrag ingår att lägga fram förslag som innebär avvägningar mellan olika intressen där politiska värderingar spelar en viktig

eller helt avgörande roll. Det viktigaste när det gäller bakgrund är att den som utses har relevant kompetens för uppdraget.

Andelen utredningar som biträts av sakkunniga och experter har inte varierat nämnvärt under den studerade perioden. Varierat har dock bakgrunden, och vi har sett en stigande andel av tjänstemän i Regeringskansliet.

En annan fråga som KU haft under övervägande är den om utredningstiden. För utredningar med uppdrag att utreda övergripande och omfattande frågor inom skilda sakområden krävs typiskt sett en längre utredningstid. Samma förhållande råder även när en parlamentarisk kommitté ska försöka att nå en bred och långsiktig politisk överenskommelse.

Slutligen visar granskningen att förhållandevis få av de identifierade utredningsuppdragen har rört genomförande av EU:s rättsakter. En förklaring till detta kan vara att utredningar som syftar till att genomföra EU:s rättsakter ofta hanteras inom Regeringskansliet eller av den berörda myndigheten.

Jag tycker, fru talman, att man kan sammanfatta det hela enligt följande: Rätt använd är en utredning ett gott verktyg för att ta fram goda lösningar. Fel använd blir utredningen tyvärr inget annat än ett beställningsjobb från regeringen.

Fru talman! KU har också granskat myndighetsstyrelser och insynsråd. För förvaltningsmyndigheter under regeringen finns en särskild förordning, myndighetsförordningen, som reglerar myndigheternas verksamhet, ansvar, delegeringskedja med mera.

Myndighetsförordningen reglerar tre ledningsformer: enrådighetsmyndighet, styrelsemyndighet och nämndmyndighet. Om regeringen har bestämt att det ska finnas ett insynsråd vid myndigheten ska rådet utöva insyn i verksamheten och ge myndighetschefen råd.

I den granskning som konstitutionsutskottet nu genomför ingår hur ledamöterna i styrelserna och insynsråden utses. Säkerhetsprövning av ledamöterna samt styrelsernas och rådets sammansättning ingår också.

Dessutom har utskottet under granskningen undersökt vilka kriterier regeringen använder sig av när den beslutar om huruvida en myndighet ska ha en styrelse eller ett insynsråd.

Vi håller med utskottsmajoriteten i stort, men vi tycker inte att utskottet når hela vägen fram i denna fråga. Vi noterar att Statskontoret i sin rapport om myndigheternas ledningsformer har konstaterat att det till viss del har gått slentrian i tillämpningen av ledningsformerna. Så länge det inte finns särskilda skäl väljs i regel enrådighetsformen, och så länge som inga problem uppstår omprövas inte heller ledningsformen.

I rapporten anförs att skälen för att inrätta ett insynsråd ofta är ganska otydliga, liksom föreställningarna om vad insynsråd egentligen ska göra. Vidare anförs att det i både enrådighets- och styrelsemyndigheter är myndighetschefen som är regeringens väg in i myndigheten och också den som det utkrävs ansvar av.

Mot den bakgrunden vill Sverigedemokraterna peka på att det faktiskt finns tre olika former av myndigheter: enrådighetsmyndighet, styrelsemyndighet och nämndmyndighet. Som utskottet konstaterar är valet av ledningsform för myndigheter en strategisk styrningsfråga för regeringen. Att det då finns indikationer på att det gått slentrian i valet av myndighetsform är enligt vår mening rätt så olyckligt.

Prot. 2017/18:56
17 januari

Granskning av statsrådens tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning

Regeringen måste varje gång frågan om valet av en myndighets ledningsform är aktuell göra en noggrann bedömning utifrån den enskilda myndighetens uppgifter och dess förhållanden. Om valet sker slentrianmässigt kan man ifrågasätta varför det ska finnas tre olika former av myndigheter. I de fall insynsråd utses måste skälen för detta vara tydliga. Vi vill också peka på det ansvar som åvilar myndighetsstyrelsen i de fall myndigheten leds av ett sådant.

Enligt myndighetsförordningen gäller att myndighetens ledning ansvarar inför regeringen för verksamheten och ska se till att den bedrivs effektivt och enligt gällande rätt. Mot just denna bakgrund kan det såklart ifrågasättas att regeringens väg in i myndigheterna endast är myndighetschefen och att styrelserna i praktiken inte används så som det var tänkt. Regeringen måste ha den kontakt med myndighetsstyrelserna samt ge styrelseledamöterna den information och de verktyg som de som styr myndigheterna behöver för att kunna fullgöra sitt uppdrag fullt ut.

Fru talman! Jag kommer nu också att snabbt tala lite grann om utnämningmakten.

Sedan lång tid – jag tror att det är ända sedan 1809 – har grundlagen stadgat att det vid beslut om statliga anställningar endast ska fästas avseende vid förtjänst och skicklighet. Detta har tolkats lite olika över tid, så även nu.

Bestämmelsen har även återkommande varit föremål för KU:s granskning, och tur är väl det. Sedan 2003 granskar utskottet vartannat riksmöte regeringens utövande av utnämningmakten inom ramen för den allmänna höstgranskningen. Detta skedde senast 2015, och i höstas var det således dags för granskning igen.

Ett område som utskottet granskar är, i likhet med olika utredningsformer, frågan om politisk bakgrund. KU har tidigare anfört att omständigheten att en person har en politisk bakgrund inte ska vara diskvalificerande vid tillsättningen så länge endast sakliga grunder såsom förtjänst och skicklighet tillämpas vid tillsättningen.

Politisk erfarenhet kan vara en saklig grund att fästa avseende vid och får då värderas tillsammans med andra erfarenheter. Vad som i sådana fall är relevant är inte vilket politiskt parti den person som utnämns har sin bakgrund i, utan det är det faktum att han eller hon har haft vissa uppgifter i en politisk eller offentlig miljö och utfört dessa på ett sådant sätt att det är meriterande för den tjänst som ska tillsättas. Här har regeringen uppenbarligen, och vid ett flertal tillfällen, helt misslyckats. Det finns många exempel på det.

Det kan konstateras att andelen öppna rekryteringar över tid har ökat från ca 70 procent under perioden 2007–2009 till över 90 procent från 2011 och framåt, något som KU och Sverigedemokraterna ser positivt på.

Vi ställer oss bakom huvuddragen i utskottets ställningstagande, då utskottet har valt att granska utnämningmakten på en övergripande kvantitativ nivå, och väljer därför att inte reservera oss.

Vi ser dock framför oss att utskottet i kommande granskningar av utnämningmakten på ett mer djuplodande sätt går igenom i vilken omfattning regeringen verkligen levt upp till regeringsformens krav på att det är just sakliga grunder såsom förtjänst och skicklighet som ska ligga till grund för rekryteringarna.

I budgetpropositionen för 2017 skriver regeringen att det från 2007 har rekryterats omkring 300 myndighetschefer. Av dessa har 50 lämnat sitt uppdrag i förtid, förflyttats eller inte erbjudits fortsatt anställning efter den första perioden om sex år.

Tyvärr riskerar det på sikt att leda till att chefsförsörjningen blir ett problem om inte tillräckligt många personer ackumulerar kunskaper och erfarenheter som gör att man kan flytta dem till större myndigheter. Därför vill vi i nu aktuell granskning särskilt framhålla vikten av att regeringen företar en regelmässig uppföljning och utvärdering av såväl öppna rekryteringsförfaranden, inklusive externt rekryteringsstöd, som förflyttningar av myndighetschefer.

I fråga om externt rekryteringsstöd är det av största vikt att det finns ett tydligt samband mellan de mål regeringen sätter upp och den utvärdering som sedan sker. Vi menar att det saknas tydlighet vad gäller i vilken utsträckning externt rekryteringsstöd bör användas.

I en rapport från Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi publicerad 2003 granskades utnämningar och ansvarsutkrävande av generaldirektörer. Drygt hälften av de tillfrågade statsråden kunde erinra sig att en tillsättning av en generaldirektör blivit en besvikelse. Bland dessa hade hälften blivit besvikna en gång och i resten av fallen mer än en gång. Missnöje med generaldirektörer uttrycktes ofta för bristande ledarskap, till exempel oförmåga att driva igenom vissa förändringar, personalpolitiska problem och samarbetsproblem.

Inom ramen för en uppföljning av förflyttningsbeslut skulle Sverigedemokraterna därför välkomna en noggrann utvärdering av hur väl myndighetschefer har lyckats med sitt uppdrag och i vilken grad det tas med i bedömningen inför eventuella nya utnämningar eller omförordnanden.

Anf. 164 RASMUS LING (MP):

Fru talman! Vi debatterar konstitutionsutskottets betänkande 10, *Granskning av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning* eller, som man brukar säga, höstgranskningen. Det är den årliga och mer administrativa granskningen, till skillnad från vårgranskningen som är mer politisk när statsråden granskas efter att vi ledamöter har gjort anmälningar som det finns skäl att utreda.

I den administrativa granskningen följer KU upp olika rutiner i regeringen. Vi brukar komma med lite ros, lite ris och lite rekommendationer. Det är inte lika högljutt som på våren men trots allt viktigt för att ge stöd till ett förbättrat arbete på Regeringskansliet.

Vi brukar ofta kritisera långa handläggningstider, så också denna gång. Det är otillfredsställande när handläggningstiderna blir alltför långa. Samtidigt måste beslutsunderlaget vara tillräckligt så att beslut inte fattas på grunder som inte är säkra. KU påminner dessutom om behovet av dokumentation.

I en särskild granskning har KU tittat på hur Utrikesdepartementet har hanterat sekretessmarkeringar. Det fanns en misstanke om att man sekretessbelägger lite mer än nödvändigt, och det har undersökts. Men iakttagelserna i granskningen ger inte underlag för bedömningen att bruket av sekretessmarkeringar i de granskade ärendekategorierna har ökat över tid. Och Utrikesdepartementets egna sekretessmarkeringar var utformade i enlighet med offentlighets- och sekretesslagen.

Däremot har KU funnit att ett större antal handlingar inte har kunnat hittas hos Utrikesdepartementet, och detta kritiserar. Det är enligt utskottet helt oacceptabelt att handlingar i så stor utsträckning har kunnat förkomma. En myndighet måste ha sådana rutiner för sin dokument- och ärendehantering att risken för att en handling eller ett ärende ska förkomma är minimal. UD har informerat om att åtgärder har vidtagits för att förbättra rutinerna för dokumenthanteringen. Men här kan man föreställa sig att vi kommer att ha anledning att återkomma för att se att det görs i tillräcklig utsträckning.

Fru talman! I år har vi som en del av uppföljningen sådant som JO i sin årsredovisning berättat om att de påpekat till Regeringskansliet. Från KU:s sida menar vi att departementet kan bli bättre på att återredovisa vad man har gjort med anledning av inlagorna från JO. I betänkandet står det att det kan förväntas finnas ett skäl bakom att vissa beslut överlämnas från JO, varför det finns anledning att även dessa uppmärksammas inom departementen och eventuellt läggs till grund för åtgärder från regeringens sida.

Vi har också fortsatt att granska kommittéväsendet. De utredningar som regeringen genom kommittédirektiv tillsatte under 1989, 1992, 1999, 2007, 2011 och 2015 har ingått i granskningen. Bland annat har studerats valet av utredningsform, om det har varit en särskild utredare eller en kommitté, förekomsten av parlamentariskt inslag, utredarens eller kommittéordförandens bakgrund och utredningens sammansättning i övrigt.

Andelen särskilda utredare har varierat över tid och har också ökat med tiden. Enligt utskottet kan en särskild utredare vara bättre om uppdraget är begränsat eller har en mer teknisk karaktär. Om syftet är att samla in och bearbeta expertkunskap kan en särskild utredare också vara att föredra och om syftet enbart är att utveckla eller genomföra regeringens politik.

Omständigheter som i stället talar för en kommitté kan vara att regeringen önskar få del av det kunnande i en viss fråga som finns på olika håll i samhället eller få en allsidig belysning av frågeställningar. En kommitté med personer från olika partier eller intresseorganisationer kan bidra till att man löser upp knutar på ett tidigt stadium.

Andelen utredningar med parlamentariska inslag har totalt sett minskat sedan 1990-talet.

Det är inte många av utredningarna som har haft i uppdrag att ta fram ny kunskap. Utskottet understryker att det emellanåt och vid behov kan vara ändamålsenligt att ge utrymme för att generera ny kunskap.

Förhållandevis få utredningar har enligt genomgången haft helt öppna och generellt utformade direktiv. Kommittéer med parlamentarisk sammansättning verkar dock ha haft det oftare än övriga. Om en kommitté med parlamentarisk sammansättning har valts för att hitta ett forum för kompromisser och samförstånd i politiska frågor finns det enligt utskottet också skäl för att den ges större handlingsutrymme.

När det gäller politisk bakgrund har var tionde av de särskilda utredarna haft en sådan. Bland ordförande i kommittéer är detta något vanligare och finns hos ungefär en fjärdedel. Drygt 60 procent av kommittéerna har haft ledamöter med politisk bakgrund. Flera av de särskilda utredarna och kommittéordförandena har varit jurister eller generaldirektörer.

Avgörande när det gäller bakgrund är enligt utskottet att den som utses har en kompetens som är lämplig. Politisk erfarenhet kan vara en fördel när det i ett utredningsuppdrag ingår att lägga fram förslag som innebär

avvägningar mellan olika intressen där politiska värderingar spelar stor roll.

Själva utredningstiden har varierat en del under den studerade perioden. Under 2015 ökade den något. Bortsett från 1989 har förhållandevis få utredningar haft en utredningstid som har varit längre än två år. Hur lång tid en utredning får på sig är en central fråga som hänger nära samman med syftet med ett utredningsuppdrag.

En annan granskning gäller regeringens hantering av myndighetsstyrelser och insynsråd. Utskottet ser positivt på att man inom Regeringskansliet har tagit fram en vägledning med kriterier, och dessa är en bra utgångspunkt för bedömningen vid valet av ledningsform.

Utskottet noterar också att regeringen avser att genomföra ett utvecklingsarbete för att tydliggöra hur myndigheternas ledningsformer bör tillämpas vid styrningen av myndigheterna och att behovet av ytterligare vägledning om säkerhetsprövning övervägs i detta arbete.

Styrelseledamöter måste få ta del av alla uppgifter hos myndigheten som är nödvändiga för uppdraget. Regeringen bör således alltid noga överväga behovet av att placera ett uppdrag som ledamot i en myndighetsstyrelse i säkerhetsklass.

När det gäller insynsråden är det på samma sätt viktigt att ledamöterna kan ta del av alla uppgifter som behövs för att de ska kunna genomföra sitt uppdrag fullt ut. Även i dessa fall bör frågan om behovet av placering i säkerhetsklass alltid noga övervägas.

Utskottet har på nytt granskat utnämningmakten. Andelen utnämnda myndighetschefer i Sverige med politisk bakgrund har legat mer eller mindre konstant sedan 2006. Utskottet framhåller sin tidigare uppfattning att politisk bakgrund inte ska vara diskvalificerande vid tillsättningen så länge avseende endast fästs vid sakliga grunder såsom förtjänst och skicklighet. Andelen kvinnor som utses är nu strax under 50 procent, vilket givetvis är glädjande.

När det gäller öppna rekryteringsförfaranden är andelen sådana fortsatt hög, vilket är bra. Utskottet ser positivt på införandet av öppna rekryteringsförfaranden och framhåller att det har inneburit viktiga förändringar, exempelvis att fler och andra kandidater kan aktualiseras än när förfarandet är mer slutet.

Slutligen har utskottet granskat regeringens hantering av trepartsmöten i EU. Förhandlingarna i trepartsmöten har tillkommit för att effektivisera EU:s lagstiftningsprocess, vilket är nödvändigt. Samtidigt kan medlemsstaternas möjligheter till insyn och ansvarsutkrävande försvagas av hur förhandlingarna bedrivs.

Antalet antagna EU-lagstiftningsakter som är resultatet av informella trepartsförhandlingar är i dag mycket stort. Det är nödvändigt att finna en ordning som innebär en balans mellan behovet av förtroliga förhandlingar och intresset av insyn.

Anf. 165 TINA ACKETOFT (L):

Fru talman! Enligt regeringsformen ska konstitutionsutskottet granska statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning, och när det finns skäl till det, dock minst en gång om året, ska utskottet meddela riksdagen vad det vid sin granskning har funnit värt att uppmärksamma. Det är där vi är just nu.

Prot. 2017/18:56
17 januari

Granskning av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning

Jag får redan nu be om ursäkt för att det kan förekomma viss upprepning av det som föregående talare har sagt.

En repris från tidigare år är att utskottet än en gång påpekar att det förekommer för långa handläggningstider hos regeringen, samtidigt som tid såklart måste vägas mot att ett beslutsunderlag ska vara komplett. Men kravet på snabb och effektiv handläggning måste uppfyllas av regeringen.

Utskottet påminner också ännu en gång om behovet av att dokumentation finns så att ärenden kan följas och förstås även i efterhand.

På temat dokumentation och brister har utskottet granskat Utrikesdepartementet. Bruket av sekretessmarkeringar i de granskade ärendekategorierna har inte ökat över tid. Men sekretessprövningen omfattar numera samtliga handlingar oavsett om handlingarna har skickats på ett skyddat sätt eller inte och oavsett om de har en sekretessmarkering eller inte. UD ska liksom alla departement arbeta så att det svarar mot kraven på god offentlighetsstruktur, exempelvis skyndsamhetskravet, och man kan verkligen fråga sig om detta görs.

I granskningen har också upptäckts att hundratals handlingar om den svenska kampanjen för en plats i FN:s säkerhetsråd har försvunnit. De är puts väck, och det är naturligtvis helt oacceptabelt. Detta tillsammans med den senaste tidens händelser öppnar för många frågor om hur UD leds och sköts – något som vi med kraft avser att komma tillbaka till under vårens granskningar.

Vad rör regeringens hantering av myndighetsstyrelser och insynsråd är det positivt att man inom Regeringskansliet har tagit fram en vägledning för ledningen. Vi noterar också att regeringen avser att genomföra ett utvecklingsarbete för bättre styrning av myndigheterna. Det är också viktigt att regeringen kontinuerligt följer upp styrelsernas och insynsrådens arbete liksom att behovet av säkerhetsgranskning och ledamöter alltid måste övervägas.

Självfallet är det viktigt att tillvarata kompetensen hos både kvinnor och män liksom hos personer med olika bakgrunder och erfarenheter.

För att fortsätta på temat mångfald och representation vad gäller utnämningmakten kan vi konstatera att andelen myndighetschefer i Sverige med politisk bakgrund har varit mer eller mindre konstant i modern tid. Detsamma gäller chefer vid utlandsmyndigheterna.

Utskottet framhåller att politisk bakgrund åtminstone inte ska vara diskvalificerande vid tillsättningen så länge det är sakliga grunder såsom förtjänst och skicklighet som bedöms.

Det är då glädjande att se att andelen kvinnliga myndighetschefer och kvinnliga chefer vid utlandsmyndigheterna ökat markant och nu ligger runt 50 procent. Sannolikt är det ett resultat av att det är just förtjänst och skicklighet som ligger till grund för utnämningarna, tänker jag lite högt och för protokollet.

KU har också granskat regeringens hantering av trepartsmöten i EU. Förhandlingarna i trepartsmöten kom till för att förenkla och effektivisera EU:s lagstiftningsprocess, vilket är helt nödvändigt om EU ska fungera. Samtidigt innebär trepartsmöten att medlemsstaternas möjligheter till insyn och ansvarsutkrävande kan försvagas. Utskottet delar därför Europeiska ombudsmannens åsikt om behovet av ökad insyn.

Det behöver finnas en ordning som ger balans mellan behovet av förtroliga förhandlingar och transparens. En förutsättning för att upprätthålla

riksdagens inflytande över Sveriges agerande i EU är att regeringen informerar och samråder även under pågående trepartsförhandlingar.

Man kan tillägga att riksdagens parlamentariska EU-kommitté, som har sitt sista möte inom någon vecka, avser att komma med förslag om hur detta arbete ska ske. Det är ingen hemlighet att ledorden i utredningen kommer att vara dialog och transparens. Det törs jag meddela utskottet. (Applåder)

Anf. 166 TUVE SKÅNBERG (KD):

Fru talman! Vi talar i dag om granskning av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning.

Jag vet inte för vilken gång i ordningen jag skulle kunna ta upp de enskilda delarna, men jag ska nöja mig med att slå ned på några få saker som sticker ut och som är viktiga att lyfta upp. Tidigare kollegor har lyft fram helheten på ett gott sätt, och vi kommer att få höra fler aspekter på detta.

Det jag kan bidra med är möjligen att tillrättavisa ledamoten Rasmus Ling, Miljöpartiet, som råkade säga att vårens granskning av KU är en politisk granskning. Det är den inte. Det är tvärtom så att både höstgranskningen, som handlar om strukturerna i administrativt inriktad granskning, och vårens granskning, där KU granskar enskilda statsråd, sker utifrån en konstitutionell grund och inte en politisk bedömning.

Partierna gör politiska granskningar av statsråden för och emot, och ledarredaktioner och väljare gör en politisk granskning. Inte minst väljarna gör detta vid varje val. Men KU gör inte det. Vi lägger oss vinn om att inte göra en politisk granskning.

Vad har vi då kommit fram till som är mer viktigt än annars när det gäller höstens granskning? Till att börja med görs den grundligt. På våren diskuterar utskottet vilka övergripande administrativa och strukturella områden som behöver granskas. I enighet kommer vi fram till dessa områden. På sommaren börjar kansliet med att inhämta material, och hösten går väsentligen åt till att ägna sig åt detta. Det blir en hel del mejlväxling med Regeringskansliet, och besök om så är nödvändigt. Vi inhämtar nödvändigt material, och utifrån detta kan vi se att de olika funktionerna fungerar bättre eller sämre.

Något som sticker ut lite grann är, som vi hörde tidigare här, att Utrikesdepartementets handlingar förekommer alldeles utan att man har kunnat ange vart de har tagit vägen, hur det har kunnat ske eller vad man har gjort för att säkerställa att det inte upprepas. Detta är helt oacceptabelt.

Jag vill lyfta fram att vi har använt betydande tid till att se hur kommittéväsendet fungerar, med de olika sorters kommittéer som kan finnas. Det finns en bred politisk enighet i utskottet om att en parlamentariskt sammansatt kommitté kan vara att föredra när en bred politisk förankring är ett huvudsyfte. Även det parlamentariska läget i riksdagen kan vara av betydelse eftersom sådana kommittéer ger en minoritetsregering möjlighet att politiskt förankra förslag innan de överlämnas till riksdagen.

Det har varit alltför mycket av referensgrupper där ledamöter från olika partier som har suttit i referensgrupperna inte har haft något egentligt inflytande på utredningen och kanske heller inte har kunnat tillfoga en reservation eller en avvikande mening. KU tycker inte att detta är tillräckligt i de fall där det behövs en bred politisk förankring.

(Applåder)

Prot. 2017/18:56
17 januari

Granskning av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning

Anf. 167 VERONICA LINDHOLM (S):

Fru talman! Vi behandlar som sagt konstitutionsutskottets betänkande KU10, som är en tjock lunta på hela 725 sidor. Denna gång innehåller den nio olika sakområden som vi har tittat lite extra på. Jag tänkte belysa två områden lite till, och det är besluten från justitieombudsmännen och kommittéväsendet. Nu har många av utskottskollegorna redan berört mycket, men jag tänkte försöka säga lite till.

Riksdagens ombudsmän, som vanligen benämns justitieombudsmännen eller JO, som vi kort säger, har tillsyn över att de som utövar offentlig verksamhet efterlever lagar och andra författningar samt i övrigt fullgör sina skyldigheter. Detta regleras i lagen med instruktion för Riksdagens ombudsmän, fortsättningsvis kallad instruktionen. Justitieombudsmännen bedriver sin verksamhet genom prövning av klagomål från allmänheten samt genom inspektioner och andra undersökningar som de finner nödvändiga.

Det är allmänheten som gör en JO-anmälan när man tycker att något har blivit fel. Då är det justitieombudsmännens skyldighet att undersöka om det har blivit fel och i så fall ställa ansvarig myndighet till svars.

Utskottet konstaterar att genomgången av de åtgärder som vidtagits med anledning av justitieombudsmännens framställningar och beslut har gett värdefull information om vad ombudsmännens iakttagelser har lett till.

I likhet med vad utskottet hade uttalat tidigare gav redovisningarna av vidtagna åtgärder anledning att framhålla att framställningarna och iakttagelserna från justitieombudsmännen borde vara ett angeläget inslag i arbetet med att förbättra lagstiftning och rutiner och att man bör titta på detta kontinuerligt.

Genom en skrivelse till Regeringskansliet har utskottet begärt en redovisning av de åtgärder som vidtagits med anledning av dels de framställningar som gjorts enligt 4 § instruktionen, dels de beslut som har överlämnats av JO för kännedom. Som svar överlämnades den 5 oktober 2017 promemorior som upprättats inom Regeringskansliet. Svar har lämnats av de departement som nu har sakansvaret för de frågor som aktualiseras i den framställning och de beslut som JO överlämnat. Varje framställning har ett specifikt nummer och är lätt att följa. Detta kan man hitta i skrivelsen.

Framställningarna redovisas i en åtgärdstabell med åtta punkter:

- Ny eller ändrad reglering har införts.
- Utredning pågår.
- Frågan har utretts och bereds för närvarande i Regeringskansliet.
- Frågan bereds i Regeringskansliet.
- Frågan har utretts och inte föranlett några särskilda åtgärder.
- Beslutet har inte bedömts föranleda några särskilda åtgärder.
- Den berörda myndigheten har tillförts resurser, fått uppdrag med mera.
- Beslutet har översänts till myndighet för kännedom.

På så sätt är det ganska lätt att följa och gå tillbaka och se vad som har hänt och vad som har gjorts.

Utskottet noterar att justitieombudsmännen har gjort en framställning enligt 4 § lagen med instruktion för Riksdagens ombudsmän under den granskade perioden, vilken har lett till ändrade bestämmelser i polislagen, bland annat.

I stort sett samtliga av de beslut som överlämnats för kännedom – 55 av 58, vilket jag tror att även ordföranden nämnde tidigare – gällde frågor som omfattades av Justitiedepartementets eller Socialdepartementets sakkansvar, det vill säga 28 respektive 27 beslut. Av dessa beslut hade 1 inom Justitiedepartementets område och 9 inom Socialdepartementets område lämnats utan åtgärd. Övriga 45 hade lett till åtgärd.

Bland de överlämnade beslut som andra departement hade sakansvaret för hade 1 av totalt 3 lett till någon åtgärd. Genomgången av de åtgärder som vidtagits med anledning av justitieombudsmännens framställningar och beslut har gett värdefull information om vad ombudsmännens iakttagelser har lett till.

Utskottet vill här understryka att det kan förväntas finnas ett skäl bakom att vissa beslut överlämnas från JO, till exempel upptäckta brister i lagstiftning. Det finns därför anledning att även sådana beslut uppmärksammas inom departementen och eventuellt läggs till grund för åtgärder från regeringens sida, bland annat för att det ska vara lättare för utskottet att kunna följa upp vad departementet har gjort.

Nu tänkte jag övergå till att tala om kommittéväsendet, och om detta har det redan sagts mycket. Jag tänkte lägga mer fokus på vad vi från utskottets sida skulle vilja se lite mer av, förutom det som utskottskamrater tidigare har sagt. Det framgår av genomgången att uppgifterna i redovisningen av utredningarnas sammansättning i kommittéberättelserna har varierat under de studerade åren 1989, 1992 och 1999. I regel angavs alltid utredarnas, kommittéordförandenas, kommittéledamöternas, de sakkunnigas och experternas titlar.

Under 2000-talet har en förändring skett när det gäller de uppgifter som redovisas. Ibland saknas uppgifter om en utredares eller en kommittéordförandes titel. Det kan också vara så att titlarna på de personer som har biträtt en utredning inte framgår.

Genomgången visar dessutom att redovisningen i kommittéberättelsen om utredningars sammansättning varierar väldigt mycket mellan de olika departementen.

Enligt utskottet ligger det ett värde i att inte bara en utrednings sammansättning framgår av kommittéberättelsen utan även att redovisningen är enhetlig och transparent. Regeringen bör här överväga vilka principer som ska gälla i denna del för redovisningen även i framtiden. Det är något som vi särskilt vill belysa.

(Applåder)

Anf. 168 ANNICKA ENGBLOM (M):

Fru talman! I Sverige är vi stolta över att vi har en öppen tillgång till allmänna handlingar och att vi har ett transparent samhälle. Men även en nation och myndigheter kan finna att det finns anledning till att allting inte

Prot. 2017/18:56

17 januari

Granskning av statsrådens tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning

alltid ska vara offentligt. Därför har vi också i förhållande till tryckfrihetsförordningen, med rätt att ta del av allmän handling, OSL, offentlighets- och sekretesslagen, som begränsar densamma.

I konstitutionsutskottets betänkande 10 finns det ett avsnitt som vi från utskottet såg anledning att titta lite extra på utifrån uppfattningen om att UD ganska vidlyftigt använder sina sekretessmarkeringar. För någon som hyser en mycket stor beundran för logistik och arkivarier – det vill säga ordning och reda, vilket man förstår att jag gör när man tittar in på mitt kontor som är långt ifrån det – är detta en fantastisk djupdykning i hur det fungerar och som är utmärkt gjort av vår medarbetare på konstitutionsutskottets kansli.

Vad handlar detta då om? Jo, det handlar om att vi har tittat på huruvida UD hanterar sina sekretessmarkeringar vidlyftigt. Det visar sig att detta med sekretessmarkeringar inte är så helt enkelt som man skulle kunna tro. Om en handling alltså sekretessmarkeras – det vill säga om den är i pappersform med en stämpel, att det framgår vilken myndighet det gäller, när den har inkommit och vilken förordning som ska vara tillämplig – innebär det däremot inte att den måste vara hemlig i sig. Delar av den kan vara hemlig, och den kan faktiskt vara offentlig fast den har en sekretessmarkering. Det kan även vara precis tvärtom, det vill säga att en handling som inte har någon sekretessmarkering behöver inte vara offentlig utan kan vara hemlig.

När vi tittade på detta visade det sig vara en snårskog. Men även om vi som lekmän kanske inte har full koll är det självklart viktigt att man på en myndighet som Utrikesdepartementet, med alla de förbindelser som man har mellan våra olika beskickningar, i förhandlingar med olika länder eller med enskilda och flera länder, hanterar detta på ett korrekt sätt.

Fru talman! På UD har man delat in sin information, dessa sekretessmarkeringar, i fyra skyddsklasser. Dessa har man separerat i olika nät – ett rött och ett grönt nät – för att man ska kunna separera tillgängligheten till det. Det är egentligen det som det handlar om. Det gröna nätet är sådant som egentligen alla UD-anställda har tillgång till i sina datorer, Ipadar, telefoner och så vidare. Det röda nätet är mer slutet just därför att det kanske innehåller mer av skyddsvärd information.

I den granskning som vi har gjort har vi kunnat konstatera att det som vi utgick ifrån, det vill säga att sekretessmarkeringarna används vidlyftigt, har vi inte haft något belägg för. Däremot är användningen av sekretessmarkeringarna generell. Sedan utgår man från varje utlämnande av handling, det vill säga begäran, och om en handling ska maskeras i sin helhet eller i vissa delar. Utifrån att det i tryckfrihetsförordningen är grundläggande att det ska vara ett skyndsamt utlämnande av handlingar säger det sig självt att detta är en mer trögrörlig materia än om man får mer hanterliga rutiner. Det har vi också anledning att återkomma till.

Till yttermera visso har vi också noterat att det har blivit övervägande fler handlingar som hanteras i det röda nätet än i det gröna nätet, som det kanske finns anledning att komma tillbaka till.

Men det mest allvarliga när granskningen genomfördes på plats av vår kanslitjänsteman var uppdagandet att det fattades ett antal handlingar, och inte så få handlingar, och att det har förekommit under mycket lång tid. Det är såklart helt oacceptabelt att handlingar helt enkelt har förkommit.

Vi har också anledning att gå tillbaka och kontrollera hur handlingarna hanteras när de inkommer. Om de kommer in på ett öppet sätt men sedan sekretessmarkeras finns det all anledning att kanske misstänka att saker och ting har avslöjats trots att de skulle vara sekretessmarkerade, det vill säga bristande rutiner under hela processvägen när man hanterar dokument.

Vi har alltså en vårgranskning framför oss där många av dessa element kommer att återkomma. Som gammal underrättelsemänniska ser jag verkligen fram emot detta. Vår granskning tyder på att det finns en stor förbättringspotential, och det är av stor vikt för rikets säkerhet.
(Applåder)

Anf. 169 FREDRIK ERIKSSON (SD):

Fru talman! Som redan har nämnts är det ett digert betänkande som vi har tagit fram och behandlat. Jag skulle säkert med enkelhet kunna över-skrida min anmälda talartid även i detta anförande, men jag ska försöka att uppehålla mig vid bara två ärenden. Det handlar om det som vi berörde alldeles nyss, nämligen sekretessmarkeringar hos Utrikesdepartementet, och om det som någon har berört tidigare, det vill säga regeringens hantering av trepartsmöten.

I den granskning som rör sekretessmarkeringar hos Utrikesdepartementet har utskottet alltså låtit gå igenom ett urval av avslutade ärenden hos UD för att undersöka förekomsten av sekretessmarkeringar i dessa ärenden och söka klarlägga om bruket av sådana sekretessmarkeringar har förändrats över tid. Granskningen har inte gällt UD:s sekretessprövningar i de fall allmänheten till exempel begär att få ta del av handlingar hos departementet.

Utskottet har kunnat konstatera att användandet av sekretessmarkeringar i de granskade ärendekategorierna inte har ökat över tid och att Utrikesdepartementets egna sekretessmarkeringar har varit utformade i enlighet med offentlighets- och sekretesslagen. Så långt är väl allt egentligen ganska gott och väl, men däremot finns det en hel del annat att anmärka på när det rör de handlingar som inte har gått att återfinna. Precis som har nämnts har nämligen en hel del handlingar försvunnit och förkommit hos Utrikesdepartementet.

Av det granskade materialet framgår dels att en inte obetydlig andel av handlingarna hos Utrikesdepartementet innehåller en markering om sekretess, dels att utrikessekretess är den i särklass vanligast förekommande sekretessgrunden i departementets verksamhet. Det har visserligen inte gått att utreda i vilken utsträckning alla förkomna handlingar har innehållit sekretesskyddade uppgifter, men mot bakgrund av att departementet i sin verksamhet regelmässigt hanterar handlingar som innehåller skyddsvärd information finns det starka skäl att anta att även handlingar med skyddsvärda uppgifter har funnits bland de handlingar som har förkommit.

Att handlingar förkommer i stor utsträckning hos ett departement är förstås helt oacceptabelt, men att det dessutom i viss mån – vi vet inte hur stor – torde röra sig om handlingar med skyddsvärd information är förstås fullkomligt oacceptabelt. Därtill har vi också fått oss till livs att Utrikesdepartementet ibland håller sig med parallella system i sin dokumenthan-

tering, vilket till exempel visade sig med de 900 sidor om Sveriges kampanjarbete för en plats i FN:s säkerhetsråd som medvetet gömdes undan i ett separat datasystem.

Sverigedemokraterna menar därför att det finns starka skäl att snarast möjligt göra en bred granskning av Utrikesdepartementets dokument- och ärendehantering i stort. I den granskningen bör även ingå att granska Utrikesdepartementets informations- och säkerhetsarbete – inte minst när det gäller departementets informationsklassificering, som i dag stadgar att det är regeringens snarare än rikets intressen som avgör om uppgifter ska anses vara särskilt skyddsvärda och eventuellt hanteras åtskilt eller utom allmänhetens insyn eller inte.

Med denna definition finns det alltså en risk att till exempel rapporter och information om regeringens misslyckanden skulle kunna hamna i skyddsklass 1 och hanteras separat eller åtskilt från ordinarie förfaranden, även om det är information som det är legitimt befogat att allmänheten ska få ta del av men som skulle kunna skada sittande regering. Det tycker vi är en väldigt märklig ordning.

Fru talman! Jag går från en maktfullkomlig spelare till några andra, nämligen de så kallade EU-trilogerna och regeringens hantering av dessa. Allt fler EU-rättsakter beslutas efter överenskommelser om innehåll som har träffats vid informella förhandlingsmöten mellan unionens lagstiftare, det vill säga Europaparlamentet och ministerrådet, med kommissionen med en så kallad medlare. Sådana förhandlingsmöten brukar kallas trepartsmöten eller triloger, och dessa har kommit till för att effektivisera EU:s lagstiftningsprocess – på gott och ont.

Trepartsmöten eller triloger var i fördraget tänkta som mer eller mindre en sista utväg ifall de berörda parterna inte kunde enas, men de har i stället blivit i det närmaste ordinarie förfarande. Nu avgörs nästan alla lagstiftningsfrågor direkt genom triloger. Några av dessa problem har vi redan hört, och de har även uppmärksammats av Europeiska ombudsmannen som har genomfört en granskning av insynen och öppenheten i de informella trepartsmötenas del av EU:s lagstiftningsförfarande.

Som har nämnts har ombudsmannen slagit fast att möjligheterna till insyn och ansvarsutkrävande för medborgarna i EU:s medlemsstater förutsätter att de kan få information om såväl vilka omständigheter och argument som har legat till grund för lagstiftningsaktens utformning som hur olika ledamöter har valt att rösta. I takt med att allt fler rättsakter antas efter informella eller slutna förhandlingar i trepartsmötena ökar också behovet av insyn i denna del av lagstiftningsprocessen.

Vidare kan faktiskt den påstådda så kallade effektiviseringen av EU:s lagstiftningsprocess i sig ifrågasättas. Det har kunnat konstateras att den omfattande användningen av trepartsmöten de facto rubbar den interna maktbalansen mellan EU:s institutioner på så sätt att EU-kommissionen stärks på bekostnad av representanterna för de europeiska folken. Likaså försvagas de nationella parlamentens möjligheter till reell påverkan på och ansvarsutkrävande av medlemsstaternas regeringars ageranden.

Detta må kanske upplevas som effektivt, inte minst av EU-kommissionen, men det ter sig minst sagt ganska problematiskt ur ett demokratiskt perspektiv. Ett annat problem är förstås att Sverige som nation oavbrutet förlorar självständighet till Europeiska unionen. Regeringen, som agerar

på riksdagens och därmed svenska folkets mandat, har ett ansvar att förhindra detta. Det är också regeringens uppgift att i sammanhanget tillvarata och upprätthålla respekten för grundläggande svenska författningsprinciper.

Enligt Sverigedemokraternas mening borde alltså regeringen verka för att full öppenhet ska råda i trilogerna, med till exempel offentliga dagordningar, deltagarlistor, kallelser och stenografiska uppteckningar. Regeringen bör förstås även verka för att dels inskränka användningen av triloger, dels upprätthålla riksdagens inflytande över Sveriges agerande i EU genom att informera och samråda med berörda riksdagsorgan även vid och under pågående trepartsförhandlingar.

Anf. 170 EMANUEL ÖZ (S):

Fru talman! I detta betänkande har KU även granskat frågan om regeringens handläggning av vissa förvaltningsärenden, de sekretessmarkeringar hos UD som flera har varit inne på och regeringens hantering av EU:s trepartsmöten. Jag ska försöka att i korthet hinna med lite av varje del.

Genomgången av regeringens handläggning av vissa förvaltningsärenden har avsett totalt sju ärenden som har granskats. Granskningen av ärendena har bland annat fokuserat på den totala handläggningstiden, och vi har konstaterat att den i de flesta ärenden har pågått mellan fyra och åtta månader. Det finns dock ett ärende som vi och jag har reagerat särskilt på, och det är ett ärende där det dröjde ett år och två månader från det att ansökan kom in till dess att beslut meddelades.

Ärendet gäller ansökan om medgivande att överlämna undervisning i skolväsendet i idrott och hälsa på entreprenad samt hemställan om ändrade regler. Någon skriftväxling i ärendet har inte förekommit utöver just själva ansökan och beslutet från regeringen. Inte heller har någon annan utredningsåtgärd dokumenterats eller någon annan dokumentation framkommit.

Fru talman! Trots att regeringen inte är en förvaltningsmyndighet i förvaltningslagens mening har vi i KU tidigare konstaterat, och gör det nu också, att det är viktigt att regeringen följer de principer som förvaltningslagen ger uttryck för. Detta gäller särskilt kravet på så enkel, snabb och billig handläggning som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts.

Frågan om snabb handläggning har en central betydelse för de enskilda människorna men även för myndigheterna. Det är dock trots allt den enskilde som drabbas hårdast av att ärendehandläggningen drar ut på tiden. Att under lång tid behöva gå och vänta i ovisshet på ett myndighetsbeslut som kanske gäller frågor med avgörande betydelse för en persons ekonomiska eller personliga förhållanden kan förorsaka otrygghet och personligt lidande – och kanske även ekonomiska förluster. Detta handlar således inte bara om en servicefråga utan i hög grad också om den enskilda människans rättssäkerhet.

Som KU tidigare har anfört är det otillfredsställande med långa handläggningstider i förvaltningsärenden. Departementet i det här fallet har bland annat skyllt på komplexiteten och svårigheten i bedömningen av ärendet. Men jag menar att det inte är en ursäkt för att fördröja ärendet på det sättet.

Prot. 2017/18:56
17 januari

Granskning av statsrådens tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning

Vi noterar dock att departementet uppger att det aktivt arbetar med att försöka korta handläggningstiderna. Och vi understryker vikten av att det arbetet fortsätter. Dessutom måste beslutsunderlaget vara tillräckligt, så att beslut inte fattas på osäkra grunder.

I ärendet har dokumentation i vissa delar saknats helt. Det finns därför skäl att påminna om vikten och behovet av dokumentation.

Fru talman! Nu kommer vi in på frågan om sekretessmarkeringar hos Utrikesdepartementet. Det har de flesta föregående talare redan berört. När man kommer in så här sent i debatten har det mesta redan sagts, men eftersom det är viktiga saker skadar det inte med lite upprepning.

Vi har försökt att undersöka förekomsten av sekretessmarkeringar på UD under en längre tid. Inledningsvis kan vi konstatera, vilket vissa har gjort, att förutsättningarna för att en myndighet ska kunna sekretessmarkera en allmän handling är att det kan antas att en uppgift inte får lämnas ut på grund av sekretess. Så enkelt är det.

Att denna förutsättning är uppfylld innebär inte någon skyldighet för myndigheten att förse handlingen med en sekretessmarkering, utan det är upp till myndigheten att avgöra detta. Även om en sekretessmarkering inte fyller någon självständig rättslig funktion och saknar bindande avgörande när det gäller sekretessfrågan är det fortfarande viktigt för handläggaren att känna till handlingarnas känslighet och behovet av noggrann sekretessprövning vid en begäran om att få ta del av handlingen.

Jag nämner detta eftersom jag vill peka på att man inte alltid behöver sekretessmarkera hur som helst bara för att man kan göra det. KU har noterat detta tidigare. Men även JO har i ett tidigare ärende uttalat att sekretessmarkering, även om det är en varningsklocka, inte är ett skäl för att ta det säkra före det osäkra och att använda sekretessstämpeln på ett rutinmässigt sätt.

Av lagtexten framgår att ett beslut om att sekretessmarkera en handling ska föregås av en prövning om den aktuella handlingen kan antas innehålla uppgifter som omfattas av sekretess eller inte.

Fru talman! Utskottets iakttagelser ger, som det tidigare har redogjorts för, i den här granskningen inte underlag för bedömningen att bruket av sekretessmarkeringar i ärenden hos UD i de granskade ärendekategorierna generellt sett har ökat över tid. Den ökning över tid som har kunnat iaktas i det granskade materialet avser andelen sekretessmarkerade handlingar som har hanterats i det röda nätet jämfört med de handlingar som tidigare har hanterats som krypto.

Utskottet noterar även i granskningen att UD:s egna sekretessmarkeringar i det granskade materialet var utformade i enlighet med bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagstiftningen.

När det gäller de övriga delarna i granskningen håller jag nog med om den uppfattning som har redogjorts för tidigare, framför allt av Tina Acktoft och Annicka Engblom. Det gäller sekretessprövningarna, som också granskades, och förkomna handlingar, vilket självklart är helt oacceptabelt.

Det har också väckts frågor om dokument- och ärendehantering och informations- och it-säkerhetsarbete. Men de frågorna har KU skäl att återkomma till. Jag tänker därför inte beröra dem närmare.

Fru talman! Slutligen vill jag nämna att vi har granskat regeringens hantering av trepartsmöten i EU. Förhandlingarna i trepartsmöten har tillkommit, säger vi i KU, för att effektivisera EU:s lagstiftningsprocess. Det är nödvändigt, enligt utskottet.

Samtidigt kan medlemsstaternas möjligheter till insyn och ansvarsutkrävande försvagas av hur förhandlingarna bedrivs. Där har vi lyft upp vikten av ökad insyn och av att de nationella parlamenten måste ha reella möjligheter att utöva kontroll över hur respektive lands regering agerar i EU:s lagstiftningsprocess.

Föregående talare har också berört andra aspekter av detta.

Resultatet av riksdagens EU-kommittés arbete – flera av oss som är närvarande här i kammaren ingår i den kommittén – kommer att redovisas snart. Vi hoppas att det kan bidra med värdefulla insikter för den utvecklingen och de samarbetena.

Anf. 171 BERIT HÖGMAN (S):

Fru talman! Flera talare har varit inne på utnämningsspolitiken, som är viktig för ett öppet och demokratiskt samhälle. Utskottet tycker att det är glädjande och bra att regeringen fortsätter att arbeta med öppen rekrytering och med tydligt syfte på bättre jämställdhet på ledande befattningar.

Att vara chef innebär också att man ska vara en god ledare. Förtjänst och skicklighet är enligt regeringsformen grunden för att erhålla en så hög befattning inom staten som vi har granskat. Regeringen beskrev själv i budgetpropositionen för 2017 problemet med att 17 procent har slutat sin tjänst i förtid.

En tänkbar förklaring är att den öppna rekryteringen har medfört att flera fick ledande befattningar utan att ha stor erfarenhet av statlig eller offentlig organisation. Det kan i sin tur ha medfört att arbetet helt enkelt inte passade de personerna. Förtjänst och skicklighet kan säkert finnas. Det kan vara andra skäl som avgör.

Det är nämligen mycket höga krav som ställs, på alltifrån offentlighet till komplexitet i styrformer, i vår gemensamma sektor. Det är därför bra att enheten för chefsrekrytering och statlig arbetsgivarpolitik startade hösten 2015. Den utgör ett viktigt kompetenscentrum för frågor om styrande och ledning, olika kompetenser och färdigheter. Den bör också vara en viktig källa till erfarenhetsutbyte och kunskap som leder till att omflytningar och avslut sker på ett för såväl arbetsgivaren som individen effektivt men samtidigt smakfullt och värdigt sätt.

På de frågor som utskottet har ställt har vi fått till svar att varje enskilt ärende bygger på sina egna förutsättningar, men att alla föregås av ingående samtal. Det bör alltså finnas goda möjligheter inför framtiden att dra lärdom av de erfarenheter som har kommit fram hittills. Det är också vad utskottet säger i vårt utlåtande.

Fru talman! Slutligen vill jag lyfta fram att det är glädjande att mycket bättre jämställdhet nu har uppnåtts även inom Utrikesdepartementet, enligt de redovisningar som utskottet har fått.

Vi står naturligtvis bakom utskottets ställningstagande.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

Utskottets anmälan lades till handlingarna.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.08 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SoU10 Lag om bistånd till enskilda efter evakueringar till Sverige
Kammaren biföll utskottets förslag.

TU8 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om ändring av kombidirektivet

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

267 för utskottet

44 för res.

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 75 M, 21 MP, 18 C, 17 V, 17 L, 15 KD

För res.: 41 SD, 3 –

Frånvarande: 9 S, 8 M, 4 SD, 3 MP, 4 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 3 –

CU5 Anpassning av svensk rätt till EU-förordningen om linbaneanläggningar

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU18 Snabbare omval

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Framtida reglering av förfarandet vid omval)

1. utskottet

2. res. 1 (C)

Votering:

293 för utskottet

18 för res. 1

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 75 M, 41 SD, 21 MP, 17 V, 17 L, 15 KD, 3 -

För res. 1: 18 C

Frånvarande: 9 S, 8 M, 4 SD, 3 MP, 4 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 3 -

Punkt 3 (Valhemlighet och valsäkerhet)

1. utskottet

2. res. 2 (L)

Votering:

294 för utskottet

17 för res. 2

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 75 M, 41 SD, 21 MP, 18 C, 17 V, 15 KD, 3 -

För res. 2: 17 L

Frånvarande: 9 S, 8 M, 4 SD, 3 MP, 4 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 3 -

Punkt 4 (Valhemlighet och valsedlar)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

Votering:

268 för utskottet

43 för res. 3

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 75 M, 1 SD, 21 MP, 18 C, 17 V, 17 L, 15 KD

För res. 3: 40 SD, 3 -

Frånvarande: 9 S, 8 M, 4 SD, 3 MP, 4 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 3 -

Punkt 5 (Valhemlighet för synskadade)

1. utskottet

2. res. 4 (L)

Votering:

294 för utskottet

17 för res. 4

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 75 M, 41 SD, 21 MP, 18 C, 17 V, 15 KD, 3 -

För res. 4: 17 L

Frånvarande: 9 S, 8 M, 4 SD, 3 MP, 4 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 3 -

KU12 Skadestånd och Europakonventionen

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2017/18:56
17 januari

§ 14 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 16 januari

2017/18:321 Bilstödet

av *Bengt Eliasson* (L)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

§ 15 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 17 januari

2017/18:556 Den nationella planen för transportsystemet

av *Gunilla Svantorp* (S)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 16.03.

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till och med § 1 anf. 72 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 9 anf. 149 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.08 och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

KATHRIN FLOSSING

/Olof Pilo

§ 1 Partiledardebatt.....	1
Anf. 1 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S).....	1
Anf. 2 ULF KRISTERSSON (M)	3
Anf. 3 JIMMIE ÅKESSON (SD).....	4
Anf. 4 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP)	6
Anf. 5 ANNIE LÖÖF (C).....	7
Anf. 6 JONAS SJÖSTEDT (V).....	8
Anf. 7 JAN BJÖRKLUND (L).....	10
Anf. 8 ANDREAS CARLSON (KD).....	11
Anf. 9 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S).....	12
Anf. 10 ULF KRISTERSSON (M) replik	12
Anf. 11 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	13
Anf. 12 ULF KRISTERSSON (M) replik	13
Anf. 13 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	13
Anf. 14 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	14
Anf. 15 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	14
Anf. 16 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	14
Anf. 17 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	15
Anf. 18 ANNIE LÖÖF (C) replik	15
Anf. 19 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	15
Anf. 20 ANNIE LÖÖF (C) replik	16
Anf. 21 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	16
Anf. 22 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	17
Anf. 23 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	17
Anf. 24 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	17
Anf. 25 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	17
Anf. 26 JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	18
Anf. 27 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	18
Anf. 28 JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	18
Anf. 29 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	19
Anf. 30 ANDREAS CARLSON (KD) replik	19
Anf. 31 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	19
Anf. 32 ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	20
Anf. 33 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	20
Anf. 34 ULF KRISTERSSON (M)	20
Anf. 35 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	21
Anf. 36 ULF KRISTERSSON (M) replik	21
Anf. 37 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	22
Anf. 38 ULF KRISTERSSON (M) replik	22
Anf. 39 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	22
Anf. 40 ULF KRISTERSSON (M) replik	23
Anf. 41 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	23
Anf. 42 ULF KRISTERSSON (M) replik	23
Anf. 43 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	24
Anf. 44 ULF KRISTERSSON (M) replik	24
Anf. 45 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik	24
Anf. 46 ULF KRISTERSSON (M) replik	25
Anf. 47 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	25

Anf. 48	ULF KRISTERSSON (M) replik.....	25
Anf. 49	JONAS SJÖSTEDT (V) replik	26
Anf. 50	ULF KRISTERSSON (M) replik.....	26
Anf. 51	JIMMIE ÅKESSON (SD).....	26
Anf. 52	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	27
Anf. 53	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	27
Anf. 54	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	28
Anf. 55	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	28
Anf. 56	ULF KRISTERSSON (M) replik.....	28
Anf. 57	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	29
Anf. 58	ULF KRISTERSSON (M) replik.....	29
Anf. 59	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	29
Anf. 60	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	30
Anf. 61	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	30
Anf. 62	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	30
Anf. 63	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	31
Anf. 64	ANNIE LÖÖF (C) replik	31
Anf. 65	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	31
Anf. 66	ANNIE LÖÖF (C) replik	32
Anf. 67	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	32
Anf. 68	JONAS SJÖSTEDT (V) replik	33
Anf. 69	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	33
Anf. 70	JONAS SJÖSTEDT (V) replik	33
Anf. 71	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	33
Anf. 72	JAN BJÖRKLUND (L) replik	34
Anf. 73	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	34
Anf. 74	JAN BJÖRKLUND (L) replik	35
Anf. 75	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	35
Anf. 76	ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	35
Anf. 77	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	35
Anf. 78	ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	36
Anf. 79	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	36
Anf. 80	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP).....	36
Anf. 81	ANNIE LÖÖF (C) replik	37
Anf. 82	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	37
Anf. 83	ANNIE LÖÖF (C) replik	38
Anf. 84	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	38
Anf. 85	JONAS SJÖSTEDT (V) replik	38
Anf. 86	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	38
Anf. 87	JONAS SJÖSTEDT (V) replik	39
Anf. 88	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	39
Anf. 89	JAN BJÖRKLUND (L) replik	39
Anf. 90	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	40
Anf. 91	JAN BJÖRKLUND (L) replik	40
Anf. 92	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	40
Anf. 93	ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	41
Anf. 94	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	41
Anf. 95	ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	41
Anf. 96	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	42
Anf. 97	ANNIE LÖÖF (C)	42
Anf. 98	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	43

Anf. 99 ANNIE LÖÖF (C) replik	43
Anf. 100 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	43
Anf. 101 ANNIE LÖÖF (C) replik.....	44
Anf. 102 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik	44
Anf. 103 ANNIE LÖÖF (C) replik.....	44
Anf. 104 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik	45
Anf. 105 ANNIE LÖÖF (C) replik.....	45
Anf. 106 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	45
Anf. 107 ANNIE LÖÖF (C) replik.....	46
Anf. 108 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	46
Anf. 109 ANNIE LÖÖF (C) replik.....	46
Anf. 110 JONAS SJÖSTEDT (V).....	47
Anf. 111 ANNIE LÖÖF (C) replik.....	47
Anf. 112 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	48
Anf. 113 ANNIE LÖÖF (C) replik.....	48
Anf. 114 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	48
Anf. 115 JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	49
Anf. 116 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	49
Anf. 117 JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	50
Anf. 118 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	50
Anf. 119 ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	50
Anf. 120 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	51
Anf. 121 ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	51
Anf. 122 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	51
Anf. 123 JAN BJÖRKLUND (L).....	51
Anf. 124 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	52
Anf. 125 JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	52
Anf. 126 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	53
Anf. 127 JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	53
Anf. 128 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	53
Anf. 129 JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	54
Anf. 130 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	54
Anf. 131 JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	54
Anf. 132 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik	55
Anf. 133 JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	55
Anf. 134 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik	55
Anf. 135 JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	56
Anf. 136 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	56
Anf. 137 JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	56
Anf. 138 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	57
Anf. 139 JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	57
Anf. 140 ANDREAS CARLSON (KD)	57
§ 2 Anmälan om subsidiaritetsprövning	58
§ 3 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	58
§ 4 Anmälan om faktagromemorior	58
§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott	58
§ 6 Lag om bistånd till enskilda efter evakueringar till	
Sverige.....	59
Socialutskottets betänkande 2017/18:SoU10	59
(Beslut fattades under § 13.).....	59

§ 7 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om ändring av kombidirektivet	59
Trafikuskottets utlåtande 2017/18:TU8	59
Anf. 141 TONY WIKLANDER (SD).....	59
Anf. 142 LEIF PETTERSSON (S).....	60
Anf. 143 STEN BERGHEDEN (M)	61
Anf. 144 EMMA WALLRUP (V)	62
(Beslut fattades under § 13.)	63
§ 8 Anpassning av svensk rätt till EU-förordningen om linbaneanläggningar	63
Civiluskottets betänkande 2017/18:CU5.....	63
(Beslut fattades under § 13.)	63
§ 9 Snabbare omval	63
Konstitutionsutskottets betänkande 2017/18:KU18	63
Anf. 145 JONAS MILLARD (SD)	63
Anf. 146 JOHAN HEDIN (C).....	65
Anf. 147 TINA ACKETOFT (L)	66
Anf. 148 HANS EKSTRÖM (S).....	67
Anf. 149 JONAS MILLARD (SD) replik	68
Anf. 150 HANS EKSTRÖM (S) replik.....	68
Anf. 151 JONAS MILLARD (SD) replik	68
Anf. 152 HANS EKSTRÖM (S) replik.....	69
Anf. 153 ANNICKA ENGBLOM (M)	69
Anf. 154 RASMUS LING (MP)	70
Anf. 155 TUVE SKÅNBERG (KD)	71
(Beslut fattades under § 13.)	72
§ 10 Skadestånd och Europakonventionen.....	72
Konstitutionsutskottets betänkande 2017/18:KU12	72
Anf. 156 EMANUEL ÖZ (S).....	72
Anf. 157 MARTA OBMINSKA (M).....	74
Anf. 158 FREDRIK ERIKSSON (SD)	75
(Beslut fattades under § 13.)	76
§ 11 Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen	77
Konstitutionsutskottets betänkande 2017/18:KU5	77
Anf. 159 EMANUEL ÖZ (S).....	77
Anf. 160 FREDRIK ERIKSSON (SD)	79
§ 12 Granskning av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning.....	82
Konstitutionsutskottets betänkande 2017/18:KU10	82
Anf. 161 ANDREAS NORLÉN (M)	82
Anf. 162 HANS EKSTRÖM (S).....	85
Anf. 163 JONAS MILLARD (SD)	85
Anf. 164 RASMUS LING (MP)	89
Anf. 165 TINA ACKETOFT (L)	91
Anf. 166 TUVE SKÅNBERG (KD).....	93
Anf. 167 VERONICA LINDHOLM (S).....	94
Anf. 168 ANNICKA ENGBLOM (M)	95
Anf. 169 FREDRIK ERIKSSON (SD)	97
Anf. 170 EMANUEL ÖZ (S).....	99

Anf. 171 BERIT HÖGMAN (S).....	101	Prot. 2017/18:56
Ajournering	102	17 januari
Återupptaget sammanträde	102	-----
§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	102	
SoU10 Lag om bistånd till enskilda efter evakueringar till Sverige.....	102	
TU8 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om ändring av kombidirektivet.....	102	
CU5 Anpassning av svensk rätt till EU-förordningen om linbaneanläggningar	102	
KU18 Snabbare omval	102	
KU12 Skadestånd och Europakonventionen	103	
§ 14 Anmälan om interpellation	104	
§ 15 Anmälan om skriftligt svar på fråga	104	
§ 16 Kammaren åtskildes kl. 16.03	104	